

THE CLASSIC THAT LAUNCHED A PHENOMENON

PLANET OF THE APES™

PIERRE BOULLE

Author of *The Bridge over the River Kwai*

Trên Hành Tinh Khỉ

Pierre Boulle

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :

Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

Table of Contents

[Phần thứ nhất](#)

[Chương 1](#)

[Chương 2](#)

[Chương 3](#)

[Chương 4](#)

[Chương 5](#)

[Chương 6](#)

[Chương 7](#)

[Chương 8](#)

[Chương 9](#)

[Chương 10](#)

[Chương 11](#)

[Chương 12](#)

[Chương 13](#)

[Chương 14](#)

[Chương 15](#)

[Chương 16](#)

[Chương 17](#)

[Phần thứ hai](#)

[Phần thứ ba](#)

[\[1\]](#)

[\[2\]](#)

Phần thứ nhất

Chương 1

Jinn và Phyllis đang qua những ngày nghỉ tuyệt vời trong vũ trụ, tại nơi cách xa nhất các hành tinh có cư dân.

Thời gian này, các chuyến bay liên hành tinh đã phổ biến kể cả việc di chuyển giữa các thiên thể. Các tên lửa đưa du khách tới những hành tinh kỳ lạ trong chòm sao Sirius hoặc đưa các nhà tài chính tới các sao Bourse thuộc các chòm sao nổi tiếng Arcturus và Aldébaran. Nhưng Jinn và Phyllis, đôi trai gái giàu có và nhàn rỗi, nổi bật lên trong vũ trụ bởi tính cách độc đáo pha chất thơ của họ: rong chơi trong vũ trụ bằng buồm.

Con tàu của họ có dạng hình cầu di chuyển trong không gian nhờ áp lực ánh sáng tác dụng lên vỏ con tàu cực mảnh và nhẹ. Khi ở trong khu vực lân cận một ngôi sao nhưng đủ xa để trường hấp dẫn không quá mạnh, một con tàu như vậy dưới áp lực của ánh sáng sẽ luôn luôn chuyển động trên một đường thẳng theo hướng xa dần ngôi sao đó. Con tàu của họ nằm trong hệ thống thiên thể gồm ba mặt trời không xa nhau lắm, do đó nhận được ánh sáng theo ba phương khác nhau. Jinn đã nghĩ ra một quy trình rất sáng tạo để điều khiển con tàu: vỏ tàu được trương lên hoặc thu nhỏ lại ở mặt trong nhờ một loạt màng đen có thể cuộn lại hay trải ra theo ý, do đó làm thay đổi áp lực ánh sáng nhờ thay đổi công suất phản xạ trên bề mặt. Ngoài ra, chiếc vỏ đàn hồi này có thể nở ra hoặc co lại theo ý người điều khiển. Do đó, khi muốn tăng tốc chuyển động, Jinn làm cho vỏ tàu trương lên tối đa. Khi đó, con tàu nhận được chùm ánh sáng trên một bề mặt rất lớn và vút đi trong không gian với vận tốc điên cuồng làm chóng mặt cô bạn của Jinn. Sự chóng mặt sau đó cuốn lấy Jinn làm họ ôm chặt lấy nhau một cách say đắm và thả ánh mắt vào những vực thẳm bí ẩn mà con tàu đang lao tới. Ngược lại, khi muốn con tàu chậm lại, Jinn chỉ việc nhấn lên một chiếc nút làm chiếc vỏ co lại cho tới khi chỉ còn là một quả cầu nhỏ bó chặt hai người vào nhau. Khi đó, tác dụng của ánh sáng trở thành không đáng kể và cái bọt nhỏ bé, chỉ còn quán tính, bất động như treo trong chân không bằng một sợi dây vô hình. Cả hai qua hàng giờ lười biếng và ngây ngất trong cái vũ trụ thu nhỏ dành riêng cho họ vừa đúng bằng kích thước của họ. Jinn ví tàu như một con tàu biển bị hổng trên biển cả, còn Phyllis ví nó như cái bọt không khí của loài nhện nước.

Jinn còn biết nhiều kỹ xảo khác. Các kỹ xảo đó được xem như đỉnh cao của nghệ thuật du hành bằng buồm, chẳng hạn sử dụng phần tối của các hành tinh hay của một số vệ tinh để đổi hướng. Jinn dạy Phyllis cách lái khiến cô cũng thông thạo như anh nhưng thường liều lĩnh hơn. Khi cô đứng lái, nhiều khi anh phải khẩn cấp đưa tàu ra khỏi khu vực biên giới của hệ thống ba mặt trời, bắt chấp những trận bão từ bắt đầu làm rối loạn sóng ánh sáng và làm rung chuyển con thuyền nhỏ bé như chiếc vỏ hạt dẻ giữa dòng nước. Đã hai hay ba lần giật mình thức giấc vì bão từ, Jinn nổi giận giằng lấy tay lái và cho khởi động khẩn cấp tên lửa phụ để quay trở lại không cảng thật nhanh. Tên lửa này được đặt tại một vị trí danh dự và chỉ được dùng trong những trường hợp hiểm nghèo.

Hôm đó, Jinn và Phyllis nằm dài bên nhau tại khu vực trung tâm con tàu. Họ chẳng quan tâm tới gì ngoài việc vui hưởng ngày nghỉ và phơi mình dưới ánh nắng của ba mặt trời. Jinn mắt nhắm nghiền nằm suy nghĩ, còn Phyllis nằm nghiêng ngắm nhìn thế giới mênh mông, thả hồn vào cảm giác hư vô trong vũ trụ.

Cô đột nhiên thoát khỏi sự mơ mộng, nhướn mày và nhồm lên: một ánh chớp lạ vừa vụt qua khoảng hư vô. Cô chờ vài giây thì thấy ánh chớp hình như phản chiếu từ một vật thể. Ý thức vũ

trụ thu nhận được từ các chuyến đi không thể lừa dối cô. Thêm nữa, Jinn được đánh thức cũng thấy như cô. Jinn không thể nhầm lẫn: một vật thể lấp lánh dưới ánh sáng mặt trời đang bồng bềnh trong không gian, ở một khoảng cách còn chưa xác định. Jinn lấy kính viễn vọng hướng vào vật thể bí hiểm trong khi Phyllis tựa vào vai anh.

- Đó là một vật nhỏ, - Jinn nói - hình như bằng thủy tinh... Để anh xem. Nó đang lại gần. Nó chuyển động nhanh hơn chúng mình. Người ta nói...

Nét mặt Jinn trở nên nghiêm trọng. Anh vừa bỏ ống viễn vọng xuống thì Phyllis cầm ngay lấy, Jinn vội nói :

- Em ơi, đó là một cái chai.

Sau khi quan sát kỹ, Phyllis nói :

- Đúng, một cái chai bằng thủy tinh. Em thấy rất rõ. Nó bị nút chặt. Em thấy cái niêm trên nút. Có một vật trắng trắng ở bên trong... bằng giấy. Chắc là bản viết. Jinn, chúng mình phải lấy nó.

Đó cũng chính là ý của Jinn. Anh khéo léo thực hiện các thao tác để đưa con tàu vào quỹ đạo vật lạ; sau đó, giảm vận tốc để lại gần nó. Trong khi đó, Phyllis mặc bộ đồ phi hành và ra ngoài con tàu qua cửa sập. Tại cửa, một tay giữ dây neo vào tàu, một tay cô vươn chiếc vợt cán dài ra chờ vớt chiếc chai.

Đây không phải lần đầu tiên họ gặp vật lạ và lần đầu tiên phải dùng tới vợt. Cho con tàu chạy chậm chậm, đôi khi hoàn toàn bất động, họ đã nhiều lần ngạc nhiên và làm những điều cấm kỵ đối với những nhà du hành vũ trụ. Trong vợt của mình, Phyllis thu nhặt được mảnh của những hành tinh đã tan vụn, những mảnh sao băng từ những vùng xa xăm của vũ trụ tới và mảnh của những vệ tinh phóng lên trong giai đoạn đầu chinh phục không gian. Cô rất tự hào về bộ sưu tập của mình nhưng đây là lần đầu tiên họ gặp một cái chai mà lại là chai đựng một tập giấy. Không còn nghi ngờ gì nữa, nhất định phải là một bản thảo. Cô run lên vì bồn chồn, chân tay khoa lên như một con nhện nước ở đầu sợi tơ. Cô nói với Jinn qua điện thoại :

- Chậm hơn nữa... Jinn. Không, nhanh hơn một chút nữa. Nó sắp vượt qua chúng mình! Về mạn trái... về mạn phải... cứ thế... Em bắt được nó rồi!

Cô kêu lên chiến thắng và quay về tàu với chiếc chai. Đó là một chiếc chai loại lớn, miệng niêm phong rất cẩn thận, có một cuộn giấy ở bên trong.

- Jinn, anh đập ra, nhanh lên! - Phyllis vừa dậm chân vừa kêu.

Bình tĩnh hơn, Jinn làm bật những mảnh si theo đúng cách. Nhưng khi miệng chai mở ra, anh thấy cuộn giấy chặt quá không sao lấy ra được. Anh đành nhượng bộ những lời van xin của cô bạn gái, dùng búa đập vỡ chai. Cuộn giấy trải ngay ra. Nó gồm nhiều tờ rất mỏng kín đặc chữ. Chữ được viết bằng ngôn ngữ của Trái Đất, loại ngôn ngữ Jinn biết rất rõ vì có một giai đoạn anh đã du học ở hành tinh này. Sự xúc động làm anh không đọc ngay tập bản thảo rơi vào tay mình một cách kỳ lạ, nhưng sự khích động tốt độ của Phyllis buộc anh quyết định đọc ngay. Cô hiểu biết về ngôn ngữ Trái Đất rất kém, do đó cần sự giúp đỡ của anh.

- Jinn, em van anh đấy. - Phyllis cầu khẩn.

Jinn cho giảm thể tích con tàu để nó mềm mại bồng bềnh trong không gian, bảo đảm không gặp các vật cản ở phía trước, sau đó nằm dài bên cô bạn gái và bắt đầu đọc bản thảo.

Chương 2

Tôi gửi bản viết này vào không gian không nhằm mục đích cầu cứu mà để xua đuổi một tai họa khủng khiếp đang đe dọa giống người.

- Giống người nào? - Phyllis ngạc nhiên chen ngang.

- Đừng có cắt ngang lúc người ta vừa mới đọc. - Jinn nói rồi tiếp tục đọc.

Tôi là Ulysse Mérou. Tôi đang đi trên một con tàu vũ trụ cùng với gia đình. Trên tàu, chúng tôi trồng rau, cây ăn trái và chăn nuôi gia cầm. Chúng tôi không thiếu thứ gì. Có lẽ một ngày nào đó chúng tôi sẽ gặp một hành tinh hiếu khách. Đó là mong ước mà tôi chỉ dám nghĩ tới. Dưới đây là câu chuyện phiêu lưu hoàn toàn thực của tôi.

Vào năm 2500, tôi và hai người bạn lên một con tàu vũ trụ để tới khu vực ngôi sao siêu lớn Bételgeuse. Đó là một kế hoạch đầy tham vọng chưa bao giờ được vạch ra ở Trái Đất. Sao Bételgeuse, các nhà thiên văn của chúng tôi còn gọi là sao Anpha của chòm Orion, nằm cách Trái Đất khoảng 300 năm ánh sáng. Nó đặc biệt bởi nhiều điểm. Trước hết, bởi kích thước: đường kính gấp 400 lần đường kính Mặt Trời, tức là nếu tâm của nó trùng với tâm Mặt Trời thì nó sẽ trùm kín quỹ đạo sao Hỏa. Tiếp đến, bởi ánh sáng của nó: đó là sao có độ sáng cấp một, ngôi sao sáng nhất trong chòm sao Orion. Từ Trái Đất có thể thấy nó bằng mắt thường mặc dù khá xa. Tiếp nữa, bởi bức xạ phát ra: đỏ và da cam rất rõ. Cuối cùng, đó là một sao có độ sáng thay đổi. Nguyên nhân của sự thay đổi này có thể là đường kính của nó tăng giảm xen kẽ nhau. Tóm lại, Bételgeuse là một sao loại Pulsar.

Sau khi thám hiểm và phát hiện không một hành tinh nào thuộc hệ thống Mặt Trời có cư dân, tại sao một thiên thể xa như vậy lại được chúng tôi chọn làm mục tiêu cho chuyến bay liên thiên thể đầu tiên? Nguyên do là giáo sư Antelle đã áp đặt quyết định này. Ông là người tổ chức chính và đã dốc toàn bộ tài sản to lớn cho chuyến bay. Là trưởng đoàn thám hiểm, ông là người đã thai nghén ra con tàu và hướng dẫn việc đóng nó. Trong khi bay, ông đã giải thích cho tôi lý do chọn mục tiêu như sau :

- Anh bạn Ulysse thân mến, - Ông nói - bây giờ không còn khó khăn gì nữa và chúng ta sẽ tới Bételgeuse cũng gần chẳng khác gì tới ngôi sao gần chúng ta nhất, chẳng hạn ngôi Proxima trong chòm Nhân Mã.

Ông mới nói tới đây thì tôi nghĩ có thể phản đối để phô ra những hiểu biết về thiên văn mới nhất vừa mới nhận được liền cắt ngang :

- Không còn xa nữa, ông nói lạ nhỉ? Sao Proxima trong chòm Nhân Mã chỉ cách Trái Đất có 4 năm ánh sáng, trong khi sao Bételgeuse cách Trái Đất...

- ... 300 năm ánh sáng. Không phải tôi không biết điều đó. Tuy nhiên chúng ta sẽ không mất quá hai năm để tới đó, trong khi phải mất một khoảng thời gian gần như vậy để tới khu vực sao Proxima. Anh thấy mâu thuẫn vì anh vốn quen với cú nhảy của những con vật trên Trái Đất, ở đó ta chỉ gặp các gia tốc lớn khi khởi hành các con tàu vũ trụ. Vì gia tốc này chỉ kéo dài có mấy phút nên vận tốc đạt được trong hành trình nhỏ đến ngớ ngẩn không thể so được với vận tốc của chúng ta... Bây giờ, tôi giải thích cho anh về sự vận hành của con tàu chúng ta. Nhờ những tên lửa hoàn hảo do tôi lắp đặt, con tàu này có thể di chuyển trong vũ trụ với tốc độ lớn nhất của các vật thể vật chất, tức là với vận tốc kém vận tốc ánh sáng một lượng epsilon.

- Kém một lượng epsilon?

- Vâng, vận tốc của chúng ta chỉ kém vận tốc ánh sáng một lượng vô cùng nhỏ, nếu anh muốn biết thì nó cỡ một phần tỷ. Điều nữa anh cũng cần biết là khi chúng ta di chuyển với vận tốc như vậy thì thời gian riêng của chúng ta sai biệt hẳn với thời gian của Trái Đất. Sai biệt càng lớn khi chúng ta di chuyển càng nhanh. Như lúc này, từ lúc bắt đầu cuộc nói chuyện tới bây giờ mới có vài phút nhưng đã tương ứng với vài tháng trên Trái Đất. Khi tới giới hạn, tức là khi chuyển động với vận tốc ánh sáng, chúng ta sẽ thấy thời gian hầu như không trôi nữa. Khi đó, chúng ta sẽ không nhận ra một sự thay đổi nào. Một vài giây của anh và tôi, vài nhịp đập của tim chúng ta trùng với một khoảng thời gian bằng nhiều năm ở Trái Đất.

- Điều đó tôi cũng hiểu. Đó chính là lý do chúng ta có thể hy vọng tới được đích trước khi chết. Nhưng tại sao chuyển đi dài hai năm? Tại sao không vài ngày hay vài giờ?

- Đó chính là điều tôi muốn. Đơn giản là muốn đạt tới vận tốc để thời gian hầu như không trôi nữa mà cơ thể chúng ta vẫn chịu được sự tăng tốc thì phải mất khoảng một năm. Sau đó lại phải mất một năm nữa để giảm vận tốc. Mười hai tháng tăng tốc, mười hai tháng giảm tốc. Giữa hai khoảng thời gian đó, chúng ta chỉ cần vài giờ để vượt qua phần lớn hành trình. Bây giờ thì chắc anh hiểu vì sao đi tới sao Bételgeuse không lâu hơn đi tới sao Proxima. Trong trường hợp đi tới sao Proxima, nhất thiết chúng ta cũng phải mất một năm tăng tốc, một năm giảm tốc, chỉ có điều giữa hai khoảng đó là vài phút thay vì vài giờ. Do đó, xét về thời gian, hai hành trình tuy khác nhau nhưng không đáng kể. Vì tôi đã già và chắc chắn không còn đủ sức để thực hiện chuyến đi khác nên tôi nhắm vào một mục tiêu thật xa, hy vọng có thể tìm thấy ở đó một thế giới hoàn toàn khác thế giới của chúng ta.

Những cuộc nói chuyện kiểu trên chiếm hết thời gian rỗi rãi của chúng tôi, đồng thời cho thấy tài năng khoa học của giáo sư Antelle. Tôi rất mừng là có một người chỉ huy như vậy trong chuyến đi khá mạo hiểm như thế này. Đúng như ông dự kiến, chuyến bay kéo dài khoảng hai năm tính theo thời gian trên tàu. Trong khoảng thời gian này, ba thế kỷ rưỡi đã trôi qua trên Trái Đất. Đây là điều bất tiện duy nhất do nhắm vào một ngôi sao quá xa: nếu một ngày nào đó quay trở về chúng tôi sẽ thấy một Trái Đất già cỗi từ bảy tới tám trăm năm. Nhưng chúng tôi không lo lắng về điều này. Thậm chí tôi còn ngờ rằng viễn cảnh sẽ thoát khỏi con người là một trong những nguyên nhân khiến giáo sư chọn mục tiêu thám hiểm thật xa. Ông thường thú nhận với tôi rằng loài người làm ông phát mệt.

- *Lại loài người, lúc nào cũng loài người. - Phyllis cắt ngang.*

- *Đúng là loài người, bản thảo ghi như thế. - Jinn khẳng định rồi tiếp tục đọc.*

Chuyến bay không có hồng hộc nào nghiêm trọng. Chúng tôi khởi hành từ Mặt Trăng. Trái Đất và các hành tinh trong hệ Mặt Trời biến mất rất nhanh. Chúng tôi ngắm Mặt Trời cho tới khi, trên nền trời, nó bằng quả cam, quả mận, rồi chỉ còn là một điểm sáng không có kích thước, một ngôi sao theo đúng nghĩa mà chỉ giáo sư mới có thể nhận ra trong số hàng tỷ ngôi sao của thiên hà.

Thế là chúng tôi sống không có mặt trời nhưng chúng tôi không thấy khó chịu vì con tàu được cung cấp những nguồn sáng tương đương. Những cuộc nói chuyện với giáo sư rất lý thú. Trong hai năm, tôi học được nhiều hơn tất cả những gì tôi học được trước đây. Tôi cũng học được cách điều khiển con tàu. Thực ra, khá dễ: chỉ cần ra lệnh cho các thiết bị điện tử, chúng sẽ thực hiện tất cả các phép tính và trực tiếp thực hiện các thao tác.

Khu vườn trên tàu tạo ra sự dễ chịu cho chúng tôi. Nó chiếm một vai trò quan trọng trên con tàu. Là người quan tâm tới nhiều bộ môn, trong đó có thực vật học và nông học, giáo sư

Antelle muốn lợi dụng chuyến bay để kiểm tra một số lý thuyết về sự sinh trưởng của cây trồng trong không gian. Một căn phòng lập phương mỗi cạnh khoảng mười mét được dùng làm thực địa. Nhờ có các tầng nên toàn bộ thể tích được sử dụng hết. Đất được tái sinh nhờ phân hóa học, và tròn hai tháng sau khi khởi hành, chúng tôi vui mừng thấy các loại rau mọc trong vườn. Các loại rau này dư cung cấp cho chúng tôi thức ăn lành sạch. Chúng tôi cũng không quên tạo ra sự thoải mái: có một khu dành riêng trồng hoa được giáo sư chăm sóc như chăm sóc người yêu. Vị giáo sư độc đáo này còn mang theo một số chim, bướm và cả một con vượn. Chúng tôi đặt tên cho chủ vườn nhỏ bé là Hector và thay phiên nhau chơi với chú.

Tuy không yếm thế nhưng chắc chắn giáo sư Antelle không quan tâm tới loài người nữa. Ông thường tuyên bố ông không trông đợi một sự kiện gì lớn lao ở loài người nữa và chắc chắn điều đó giải thích...

- Yếm thế là gì? Loài người là gì? - Phyllis lại cắt ngang.

- Nếu em cứ cắt ngang như vậy thì chúng mình không bao giờ đọc xong được. - Jinn cúi và nói - Hãy làm như anh, cố mà hiểu!

Phyllis hứa sẽ yên lặng cho tới khi đọc xong và cô đã giữ lời.

... điều đó giải thích việc ông đã mang nhiều vật nuôi, cây trồng lên một con tàu khá lớn, đủ chứa nhiều gia đình trong khi số lượng hành khách lại giới hạn ở con số ba: bản thân ông, nhà vật lý trẻ tuổi Arthur Levain, một người có nhiều triển vọng và tôi, Ulysse Mérou, một nhà báo ít tên tuổi. Tôi đã tình cờ gặp ông trong một cuộc phỏng vấn. Sau khi biết tôi không có gia đình và chơi cò cũng được, ông liền đề nghị tôi đi theo cuộc thám hiểm. Thật là một cơ hội đặc biệt cho một nhà báo trẻ. Tôi nghĩ ngay cả khi bài phóng sự của mình chỉ được đăng sau tám trăm năm nữa thì nó sẽ vẫn có giá trị độc nhất vô nhị. Thế là tôi nhận lời ngay.

Hành trình diễn ra không một trở ngại. Điều khó chịu duy nhất là sự tăng trọng lượng trong năm tăng tốc và trong năm giảm tốc. Chúng tôi phải thích nghi với cảm giác cơ thể nặng gấp một lần rưỡi cơ thể ở Trái Đất. Ban đầu hơi mệt nhưng chúng tôi quen rất nhanh. Giữa hai giai đoạn đó là trạng thái mất trọng lượng với những điều dị thường đã biết của hiện tượng này, nhưng rất may giai đoạn đó chỉ kéo dài có vài giờ.

Và một hôm, chúng tôi xúc động khi nhìn thấy sao Bételgeuse trên nền trời với một dáng vẻ mới.

Chương 3

Sự phấn khích trước một cảnh tượng như vậy không bút nào có thể tả được. Một ngôi sao, ngày hôm qua còn lấp lánh giữa vô số các ngôi sao không tên trên bầu trời, dần dần tách khỏi nền đen, in hình trong không gian với kích thước thoát đầu như một hạt sáng long lanh, sau đó to dần với màu sắc riêng báo hiệu sẽ như quả cam, cuối cùng trông y như Mặt Trời hàng ngày của chúng ta. Chúng tôi lại có một Mặt Trời mới. Nó cũng đỏ như Mặt Trời của chúng ta khi lặn. Càng lúc chúng tôi càng cảm thấy hấp lực và hơi nóng của nó.

Với vận tốc con tàu đã giảm đi rất nhiều, chúng tôi tiến gần Bételgeuse hơn cho tới khi nhìn từ xa đường kính của nó vượt đường kính của tất cả các thiên thể thấy được vào lúc đó. Đường kính đó tạo cho chúng tôi cảm giác quá lớn. Giáo sư Antelle cho các rô-bô một số chỉ dẫn và chúng tôi bị hút bay quanh ngôi sao siêu lớn này. Sau đó, giáo sư mở các dụng cụ thiên văn và bắt đầu quan sát.

Không lâu la gì ông tìm ngay ra bốn hành tinh của Bételgeuse và nhanh chóng tìm ra kích thước và khoảng cách từ chúng tới thiên thể trung tâm. Một trong bốn hành tinh, hành tinh thứ hai tính từ Bételgeuse, chuyển động trên một quỹ đạo gần quỹ đạo của chúng tôi. Nó có kích thước gần bằng kích thước Trái Đất, khí quyển chứa ôxy và ôzôn và quay quanh Bételgeuse ở khoảng cách gấp ba mươi lần khoảng cách từ Trái Đất tới Mặt Trời. Nhờ kích thước siêu lớn của Mặt Trời nên nó nhận được một lượng ánh sáng có thể so với Trái Đất nhận được và có nhiệt độ tương đối thấp.

Chúng tôi quyết định chọn nó làm mục tiêu đầu tiên. Các rô-bô nhận được lệnh mới và con tàu của chúng tôi nhanh chóng trở thành vệ tinh của nó. Sau đó, chúng tôi cho động cơ ngừng hoạt động và quan sát thế giới mới xem như một cách thư giãn. Kính viễn vọng cho thấy trên hành tinh có biển và đất liền.

Để đổ bộ lên Bételgeuse, tất cả chúng tôi vào một chiếc xà lúp, mang theo một số thiết bị đo và chú vượn Hector. Chú cũng có một bộ quần áo phi hành và tỏ ra khá thoải mái trong bộ áo. Còn con tàu, chúng tôi chỉ việc để nó quay quanh hành tinh dưới tác dụng của trọng lực. Bỏ như thế còn an toàn hơn neo tàu biển ở cảng vì nó không thể lệch khỏi quỹ đạo một ly.

Đổ bộ lên một hành tinh như thế này là một thao tác rất dễ đối với chiếc xà lúp. Ngay sau khi đi vào lớp khí quyển dày đặc, giáo sư Antell liền lấy một mẫu không khí bên ngoài để phân tích. Ông cho biết nó có thành phần giống không khí ở Trái Đất ở cùng độ cao. Tôi chưa kịp suy nghĩ về sự trùng hợp kỳ lạ đó thì mặt đất đã tiến lại gần chúng tôi rất nhanh: chỉ còn khoảng năm mươi kilômét là tới mặt đất. Các rô-bô thực hiện hết mọi thao tác, tôi chẳng có việc gì làm ngoài việc dán mũi vào cửa sổ nhìn thế giới lạ lẫm đang tiến lại gần, đầu óc sôi lên vì bị kích động.

Hành tinh giống Trái Đất một cách kỳ lạ. Mỗi giây trôi qua, cảm giác đó lại rõ thêm. Giờ đây tôi đã có thể nhận ra đường viền của các lục địa bằng mắt thường. Bầu không khí trong trẻo, phơn phớt xanh lá cây, từng lúc ngả sang màu da cam, hơi giống bầu trời của chúng ta ở miền Provence khi mặt trời lặn. Đại dương xanh nhạt, cũng pha đôi chút xanh lá cây. Cảnh bờ biển rất khác với bờ biển ở Trái Đất mặc dù đôi mắt nóng bỏng của tôi, bị kích thích bởi nhiều sự tương tự, cố tìm ra sự tương tự giữa chúng, về mặt địa lý, không có gì gọi lại cả lục địa cũ lẫn lục địa mới của chúng ta.

Hoàn toàn không? Xem nào! Không, trái lại là chẳng khác: hành tinh có cư dân. Chúng tôi bay trên một thành phố, một thành phố khá lớn. Có những đường phố hai bên trồng cây, trên có xe chạy. Có thể thấy rõ các công trình: các đường phố rộng rãi, những ngôi nhà trắng vuông vắn...

Chúng tôi sẽ hạ cánh thật xa thành phố. Đường bay buộc chúng tôi, thoát tiên, bay trên một cánh đồng, sau đó, trên một khu rừng rậm màu xanh làm tôi nhớ tới những khu rừng nhiệt đới ở Trái Đất. Giờ đây chúng tôi đã ở rất thấp. Chúng tôi nhận ra một khu rừng thưa khá rộng ở trên đỉnh một cao nguyên trong khi địa hình xung quanh khá đứt quãng. Giáo sư quyết định đáp xuống và ông ra lệnh cho các rô-bô. Hệ thống tên lửa đẩy ngược được cho hoạt động. Chúng tôi lơ lửng tại chỗ phía trên cánh rừng một khoảng thời gian tựa như một con mòng biển đang rình cá.

Thế là, sau hai năm rời Trái Đất, chúng tôi từ từ hạ xuống và nhẹ nhàng đổ giữa một cao nguyên, trên một bãi cỏ xanh rất giống các bãi cỏ của dân du mục ở Trái Đất.

Chương 4

Chúng tôi ngồi yên lặng khá lâu trong xà lúp trước khi tiếp xúc với mặt đất. Thái độ đó có vẻ lạ lùng nhưng đó chỉ là cách chúng tôi tĩnh tâm và tập trung sức lực. Chúng tôi đang dẫn thân vào một cuộc phiêu lưu kỳ lạ gấp trăm nghìn lần cuộc phiêu lưu của các nhà du hành không gian đầu tiên của Trái Đất, nên phải chuẩn bị tinh thần đương đầu với những điều kỳ lạ nhiều thể hệ nhà thơ đã tưởng tượng ra cho các chuyến đi liên thiên thể.

Hiện tại thật tuyệt vời, chúng tôi đang ở trên bãi cỏ của một hành tinh, y như Trái Đất, cũng có đại dương, núi rừng, vườn ruộng, thành phố và nhất định có cư dân. Lúc này, chắc chúng tôi đang ở xa những khu vực văn minh vì trước khi đổ bộ chúng tôi đã bay qua những khu rừng rộng.

Cuối cùng, chúng tôi cũng ra khỏi sự suy nghĩ. Mặc bộ đồ bảo vệ, chúng tôi thận trọng mở cửa xà lúp. Không có luồng không khí nào tràn vào chúng tỏ áp suất bên trong và bên ngoài bằng nhau. Cây cối trong cánh rừng tựa như những bức tường của một pháo đài. Không một tiếng động, không một chuyển động. Nhiệt độ tương đối cao nhưng có thể chịu được: khoảng hai mươi nhăm độ bách phân.

Chúng tôi bước ra ngoài xà lúp, mang theo chú vượn Hector. Trước hết, giáo sư Antelle phân tích khí quyển một cách chính xác. Kết quả rất khích lệ: không khí có thành phần giống như không khí ở Trái Đất tuy khác nhau chút ít về tỉ lệ khí hiếm. Nó hoàn toàn có thể hít thở được. Để cẩn thận hơn, chúng tôi thử nghiệm trên con vượn trước. Bị lột bỏ bộ đồ, nó có vẻ sung sướng và không thấy khó chịu chút nào. Nó như chệnh choáng vì được tự do trên mặt đất. Sau vài cú nhảy nhót, nó chạy thẳng vào rừng, nhảy lên cây và tiếp tục nhào lộn giữa các cành. Mặc chúng tôi ra hiệu gọi, càng lúc nó càng xa và biến mất.

Chúng tôi cũng bỏ mũ áo bảo vệ và tự do nói chuyện với nhau. Chúng tôi ngạc nhiên vì giọng nói của mình và dè dặt thử bước đi vài bước nhưng vẫn không dám rời xa chiếc xà lúp.

Không còn nghi ngờ gì nữa: chúng tôi đang ở trên một hành tinh sinh đôi với Trái Đất. Ở đây có cuộc sống. Thực vật đặc biệt to khỏe. Một số cây có thể cao tới bốn mươi mét. Chẳng phải chờ lâu đã có một số động vật hiện ra trước mắt chúng tôi. Đó là những con chim đen to lớn, giống như điều hâu của chúng ta, bay lượn trên trời. Một số khác nhỏ hơn, khá giống vẹt, bay theo nhau kêu ríu rít. Theo những gì chúng tôi thấy được trước khi đáp xuống thì nhất định ở đây phải có một nền văn minh. Tuy chưa dám gọi là người nhưng nhất định phải có những sinh vật biết suy nghĩ, tạo nên bộ mặt hành tinh. Tuy nhiên, quanh chúng tôi không thấy cư dân. Điều này không có gì là lạ: nếu tình cờ rơi vào một xó xỉnh nào đó ở châu Á, chúng ta cũng có cảm giác cô quạnh như ở đây.

Trong số các ý kiến cần thực hiện, chúng tôi thấy phải đặt ngay cho hành tinh một cái tên. Chúng tôi đặt tên cho nó là Soror^[1] vì nó rất giống Trái Đất.

Quyết định thăm dò ngay, chúng tôi tiến vào khu rừng theo một con đường kiểu như đường tự nhiên. Arthur Levain và tôi mang theo súng, về phần giáo sư, ông coi khinh các loại vũ khí vật chất. Chúng tôi cảm thấy nhẹ nhàng và đi lại thoải mái không phải vì trọng lực nhỏ hơn ở Trái Đất, mà do sự tương phản với trọng lực rất lớn chúng tôi phải chịu trong con tàu. Điều này làm chúng tôi đi lại cứ như cừ nhẩy. Thực ra ở đây trọng lực cũng tương tự như ở Trái Đất.

Chúng tôi đang tiến hàng một theo kiểu người da đỏ, thỉnh thoảng lại gọi Hector, thì Levain đi đầu dừng lại và ra hiệu cho chúng tôi lắng nghe. Có tiếng như tiếng nước chảy ở đâu đó. Chúng tôi tiến về phía đó và xác định được nơi phát ra tiếng nước chảy.

Đó là một cái thác. Khi phát hiện ra nó, cả ba chúng tôi ngây ngất vì vẻ đẹp Soror ban tặng cho chúng tôi: một dòng nước, trong như các thác nước trên Trái Đất, uốn lượn trên chúng tôi, trải nước trên một cái vách thẳng và rơi từ độ cao nhiều mét xuống một cái hồ bên cạnh chúng tôi. Cái hồ là một bồn tắm tự nhiên, quanh bờ có những khối đá lẫn trong cát, mặt lấp lánh các tia nắng của Bételgeuse đang ở thiên đỉnh.

Nước hấp dẫn tới mức làm Levain và tôi phát thèm. Lúc này, trời rất nóng. Chúng tôi cởi quần áo, chuẩn bị lao xuống nước thì giáo sư Antelle nhắc chúng tôi phải hành động thận trọng hơn. Chất lỏng trong hồ có thể không phải nước và rất độc hại. Ông lại gần bờ, quỳ xuống quan sát, sau đó thận trọng nhúng tay vào chất lỏng, lấy một ít chất lỏng vào lòng bàn tay, hít thử rồi nếm.

- Thứ này chỉ có thể là nước. - Ông lẩm bẩm.

Ông lại cúi xuống hồ và thọc hẳn tay vào hồ nước trong khi chúng tôi đứng nhìn ngây như tượng. Chợt ông kêu lên và chỉ vào một cái vết trên cát. Trong đời mình, tôi tin rằng chưa bao giờ xúc động mạnh như vậy: dưới ánh nắng chói chang của quả cầu đỏ Bételgeuse trên đầu, hiện ra rất rõ vết chân người trên dải cát hẹp và ướt.

Chương 5

- Đó là dấu chân đàn bà. - Arthur Levain khẳng định.

Anh nói như ngạt thở nhưng nhận xét hiển nhiên đó không làm tôi ngạc nhiên. Nét tinh tế, duyên dáng và đẹp kỳ lạ của dấu chân làm tôi xao xuyến. Không còn nghi ngờ về tính cách của chủ nhân dấu chân. Có lẽ đó là dấu chân của một đứa trẻ mới lớn hoặc một người nhỏ nhắn nhưng tôi mong muốn tự đáy lòng, của một người đàn bà.

- Vậy là Soror có người ở! - Giáo sư Antelle lẩm bẩm.

Có cái gì đó thất vọng trong giọng nói của ông làm tôi hơi thiếu thiện cảm. Ông nhún vai theo thói quen vẫn có rồi cùng với chúng tôi xem xét cát quanh hồ. Chúng tôi phát hiện thêm những dấu chân khác, hình dáng cho thấy của cùng một người. Levain, đứng xa bờ hồ, chỉ cho chúng tôi một dấu chân hầy còn ướt trên cát khô.

- Nó đã ở đây ít nhất năm phút - Anh kêu lên - Chắc nó đang tắm, thấy chúng ta tới mới bỏ chạy.

Như vậy là chúng tôi ngầm hiểu với nhau là có một người đàn bà. Chúng tôi lặng lẽ thăm dò khu rừng nhưng tuyệt không nghe thấy ngay cả tiếng cành cây gãy.

- Chúng ta còn nhiều thời gian - Giáo sư Antelle nhún vai nói - Nếu đã có một sinh vật tắm ở đây thì chúng ta cũng có thể tắm không sợ nguy hiểm.

Giáo sư cởi quần áo và lao tắm thân gầy nhom vào bồn nước. Sau một chuyến đi dài, niềm hạnh phúc được tắm trong nước mát làm chúng tôi hầu như quên mất khám phá vừa qua. Chỉ có Arthur có vẻ suy nghĩ. Tôi đang định trêu cái vẻ buồn bã của anh thì nhìn thấy một người đàn bà trên một phiến đá phẳng ngay phía trên chúng tôi, chỗ thác nước đổ xuống. Không bao giờ tôi quên được ấn tượng do sự xuất hiện của người đàn bà, cứ tạm gọi như vậy, gây ra cho tôi. Tôi nín thở trước sắc đẹp lộng lẫy của tạo vật đang đứng trước chúng tôi trong bọt nước tung tóe, dưới các tia nắng đỏ của Bételgeuse. Đó là một người đàn bà, nói đúng hơn, một thiếu nữ nếu không nói là một nàng tiên. Nàng can đảm khẳng định giới tính của mình dưới ánh mặt trời: hoàn toàn trần truồng không một vật trang sức gì ngoài mớ tóc khá dài xoa trên vai. Từ hai năm nay, chúng tôi không được làm công việc so sánh, nhưng không ai trong chúng tôi để cho ảo vọng lam dụng. Giống như pho tượng trên bệ, rõ ràng người đàn bà, có thân hình hoàn hảo hơn mọi thân hình có thể thấy được ở Trái Đất đang bất động trên phiến đá. Levain và tôi nín thở, say đắm nhìn và tôi tin chính giáo sư Antelle cũng vậy.

Đứng hơi nghiêng về phía trước, ngực ưỡn về phía chúng tôi, hai tay hơi vươn về phía sau trong tư thế chuẩn bị của người nhảy cầu, cô gái quan sát chúng tôi và chắc cũng ngạc nhiên như chúng tôi. Sau khi chiêm ngưỡng khá lâu, tôi như bị thôi miên tới mức không nhận rõ được các chi tiết của cô. Phải sau nhiều phút tôi mới thấy cô gái thuộc giống da sáng da đỏ au, nói đúng hơn, màu đồng; người cao lớn nhưng mảnh mai, không có chi tiết nào thừa. Sau đó, như trong mơ, tôi thoáng thấy nét mặt thuần khiết đến kỳ lạ. Cuối cùng, tôi nhìn vào đôi mắt cô gái.

Lúc này, khả năng quan sát của tôi đã hồi phục và sự chú ý sắc bén hơn, tôi rùng mình thấy trong ánh mắt cô gái có một cái gì đó mới đối với tôi. Trong ánh mắt đó, tôi phát hiện ra một

phong cách dị thường, bí hiểm đúng như chúng tôi vẫn chờ đợi ở một thế giới khác Trái Đất. Nhưng tôi không thể phân tích, thậm chí không thể xác định được bản chất sự dị thường này. Tôi cảm thấy có một sự khác nhau về bản chất giữa loài này với loài người chúng ta. Màu mắt không giống: mắt của loài này màu xám, không phải không có nhưng ít gặp ở loài người chúng ta. Phong thái của cô gái cũng toát ra sự không bình thường: cái kiểu như trống rỗng, vô cảm làm tôi nhớ tới những người sa sút về trí tuệ tôi gặp trước đây. Nhưng cũng không phải. Không, không phải là điên!

Khi cô gái nhận ra mình đang là mục tiêu của sự tò mò, nói đúng ra là gặp ánh mắt của tôi, hình như cô thấy choáng và quay phắt đi y như động tác của con vật hoảng sợ. Không phải là sự bẽn lẽn khi bị nhìn bất chợt. Thật là lỗi lằng khi cho rằng có một cảm giác như vậy. Đơn giản là cô không thích hoặc không thể chịu được ánh mắt của tôi. Lúc này, cô gái quay đi chỗ khác nhưng vẫn kín đáo theo dõi chúng tôi.

- Tôi đã nói với anh đó là đàn bà mà! - Levain thì thào.

Vì xúc động nên giọng anh nghẹn lại gần như trầm xuống nhưng cô gái vẫn nghe thấy và phản ứng rất kỳ lạ: cô giật lùi lại rất nhanh giống như phản xạ của một con vật hoảng sợ lưỡng lự trước khi chạy trốn. Tuy vậy, cô vẫn không bỏ chạy mà chỉ ẩn sau một tảng đá. Tôi chỉ còn thấy khuôn mặt và đôi mắt đang theo dõi chúng tôi.

Chúng tôi không dám động đây, sợ làm cô gái bỏ chạy. Thái độ của chúng tôi làm cô gái yên tâm. Cô lại tiến tới mép phiến đá. Nhưng anh chàng Levain, chắc là quá ngứa lưỡi, lại thì thào: "Tôi chưa bao giờ..."

Biết là mình thiếu thận trọng nên chưa hết câu anh vội ngừng lại nhưng cô gái đã lùi lại theo cung cách như trước. Dường như tiếng nói làm cô hoảng sợ.

Giáo sư Antelle ra hiệu cho chúng tôi im lặng và tiếp tục lội bì bõm trong nước làm ra vẻ chẳng mấy may chú ý tới mọi chuyện. Chúng tôi theo chiến thuật của ông và hoàn toàn thành công: cô gái không chỉ lại gần một lần nữa mà còn tỏ vẻ quan tâm đối với sự vận động của chúng tôi. Sự quan tâm đó biểu lộ một cách khá khác thường nên càng kích thích sự tò mò của chúng tôi. Bạn đã bao giờ quan sát một con chó nhút nhát trên bãi biển khi chủ nó tắm chưa? Nó muốn theo chủ tắm đến chết đi được nhưng lại không dám xuống nước, thế là nó nhảy mấy bước về phía này rồi mấy bước về phía kia, ra xa rồi quay lại, lúc lắc, ve vẩy đầu. Cái kiểu như vậy chính là kiểu cô gái đang hành xử lúc này.

Đột nhiên, chúng tôi nghe thấy tiếng của cô gái, nhưng âm thanh thốt ra càng làm tăng thêm tính dị thường của cô. Lúc đó, cô đã ra tới mép phiến đá, như sắp lao xuống hồ thì miệng há ra. Tôi đứng cách cô không xa lắm nên có thể quan sát mà không bị phát hiện. Tôi nghĩ cô sắp nói hay kêu nên chờ đợi. Tôi đang chuẩn bị nghe một tiếng gọi bằng ngôn ngữ hoang dã nào đó thì bất ngờ nghe thấy những tiếng âm thanh kỳ lạ phát ra từ họng cô gái vì cả miệng lẫn lưỡi cô chẳng liên quan gì tới thứ tiếng chẳng ra mèo kêu chẳng ra chim gù. Âm thanh đó hình như biểu đạt sự vui vẻ cuồng nhiệt của loài thú. Trong các vườn thú ở Trái Đất, các chú vượn con nô đùa và chuyển từ cành nọ sang cành kia đôi khi cũng phát ra những tiếng kêu khe khẽ như vậy.

Vì bị sững sờ nên chúng tôi tiếp tục bơi lội không để ý tới cô gái. Cô ngồi xổm trên phiến đá, sau đó hai tay bám vào đá nhanh nhẹn leo xuống như muốn tham dự với chúng tôi. Thân hình đỏ au, đầm nước tung tóe trong ánh sáng, di chuyển nhanh nhẹn trên vách núi qua làn nước trong suốt của thác nước như một cảnh trong truyện thần tiên. Chỉ một loáng, cô đã bám vào một chỗ nhô ra và quỳ trên một phiến đá phang ngang mặt hồ. Cô quan sát chúng tôi vài giây rồi xuống nước bơi lại chỗ chúng tôi.

Chúng tôi biết cô muốn chơi đùa và thế là, không thận trọng nữa, chúng tôi vừa ra sức vui đùa để tạo ra sự tin cậy vừa sửa chữa hành xử của mình mỗi khi thấy cô hoảng sợ. Chỉ một lúc sau, trò chơi trốn - đuổi đã được cô gái nắm bắt tuy vô ý thức nhưng rất nhanh. Trò này tương tự trò chơi của hải cẩu, tức là khi người nào chạy trốn bị người đuổi bắt chạm vào người thì hai người lập tức đổi vai trò cho nhau. Đúng là trò trẻ con, nhưng biết làm thế nào khác để thuần hóa một tạo tác xinh đẹp không quen biết! Tôi nhận thấy giáo sư Antelle đùa nghịch với vẻ vui sướng không cần giấu diếm.

Cuộc vui đùa diễn ra đã khá lâu và khi chúng tôi bắt đầu thở như đứt hơi thì tôi nhận ra nét trái ngược trên bộ mặt của cô gái: sự nghiêm trang. Tuy bị cuốn hút vào sự vui thích khi nô đùa nhưng trên khuôn mặt cô không hề có một nụ cười. Phát hiện này làm tôi rất lúng túng. Tôi không hiểu vì sao lại như vậy nhưng nhẹ hẫng người khi phát hiện ra cô gái chẳng cười mà cũng chẳng mỉm cười, chỉ thỉnh thoảng phát ra những tiếng kêu nhỏ nhỏ, chắc là để biểu lộ sự thỏa mãn.

Tôi muốn thử một thí nghiệm. Đợi khi cô gái vừa tới gần, rẽ nước bơi theo kiểu bơi của chó, tóc xõa ra sau, tôi liền nhìn vào mắt cô, và trước khi cô kịp quay mình bơi đi, tôi mỉm cười một cách đáng yêu và dịu dàng nhất.

Kết quả thật ngạc nhiên: cô ngừng bơi, đứng trong nước ngang người và giương hai tay co quắp về phía trước như để tự vệ, sau đó bỏ chạy vào bờ. Ra khỏi hồ, cô lưỡng lự, quay người lại nhìn nghiêng tôi với vẻ bối rối của một con vật vừa thấy cảnh tượng ghê sợ. Tôi không cười nữa và tiếp tục bơi bình thường để cô yên tâm trở lại nhưng một sự cố mới lại khơi dậy sự rối động của cô. Chúng tôi nghe thấy tiếng động trong khu rừng và nhìn thấy chú vượn Hector chuyển từ cây xuống hiện ra trước mặt. Chú nhảy nhót đi về phía chúng tôi, sung sướng vì gặp lại chúng tôi. Khi cô gái nhìn thấy con vượn, nét mặt của cô làm tôi có ấn tượng mạnh. Nó biểu hiện sự ghê sợ và đe dọa có một cái gì đó mang tính thú vật. Cô gập người lại, ép sát người vào phiến đá cho tới khi như lặn vào đó, các cơ căng ra, tay co quắp như những chiếc móc. Tất cả những động tác đó chỉ vì một con vượn nhỏ bé đáng yêu. Khi Hector đi ngang cô gái, cô liền bật lên, nắm cổ nó siết chặt trong khi cặp đùi kẹp chặt con vật như một cái kìm. Cuộc tấn công nhanh tới mức chúng tôi không kịp can thiệp. Con vượn chống cự một cách đau đớn. Sau vài giây, con vật cứng lại và lặn ra chết khi được buông ra. Cái tạo tác xinh tươi, trong một lúc lãng mạn tôi đặt tên là Nova theo tên một ngôi sao rất sáng, đã tự tay bóp chết một con vật hiền lành gần gũi với con người.

Khi tỉnh ra, chúng tôi vội vàng nhảy bổ về phía cô gái nhưng đã quá muộn để cứu Hector. Cô gái quay về phía chúng tôi dường như muốn đương đầu, hai tay vươn về phía trước, cặp môi héch lên, thái độ đe dọa làm chúng tôi chôn chân tại chỗ. Sau đó, cô phát ra một tiếng kêu đánh sấm, có lẽ là một khúc hát chiến thắng hoặc tiếng kêu giận dữ, và chạy vào khu rừng. Sau vài giây, cô biến mất trong bụi rậm, chỉ còn lại chúng tôi trong khu rừng yên tĩnh.

Chương 6

- Có lẽ đó là giống người hoang dã thuộc một bộ tộc lạc hậu như các bộ tộc ở Tân Ghinê hoặc trong các khu rừng ở châu Phi. - Tôi nói.

Tôi nói không hề ngụ ý gì nhưng ngay lập tức Levain gay gắt hỏi tôi có thấy một nét thanh tú nào như vậy ở các bộ tộc nguyên thủy trên Trái Đất không. Anh nói rất có lý làm tôi không biết trả lời thế nào. Giáo sư Antelle hình như suy nghĩ rất lung, lúc này cũng chú ý nghe chúng tôi. Cuối cùng, ông nói :

- Các dân tộc nguyên thủy nhất ở chỗ chúng ta cũng có tiếng nói. Còn cô gái này không nói được.

Chúng tôi đi một vòng quanh khu hồ nhưng không thấy dấu vết gì của cô gái, đành quay lại chiếc xà lúp trong khu rừng thưa. Giáo sư muốn trở lại tàu để tới một hành tinh khác văn minh hơn nhưng Levain đề nghị chờ thêm ít nhất hai mươi bốn tiếng nữa để may ra thiết lập được sự tiếp xúc với các cư dân khác trong khu rừng. Tôi ủng hộ Levain, do đó ý kiến của anh được chấp nhận. Chúng tôi không dám thú nhận chính hy vọng muốn gặp lại cô gái đã giữ chúng tôi ở lại.

Hết ngày mà không có chuyện gì xảy ra. Nhưng vào buổi tối, sau khi ngắm cảnh huyền ảo của Bételgeuse lặn trên đường chân trời vượt qua mọi tưởng tượng của con người, chúng tôi cảm thấy có sự thay đổi quanh chúng tôi.

Khu rừng có những tiếng lắc rắc kín đáo và chúng tôi cảm thấy những cặp mắt vô hình đang theo dõi chúng tôi qua các khe lá. Cố thủ trong chiếc xà lúp, chúng tôi qua một đêm không có vấn đề gì nhưng phải thay phiên nhau canh gác. Vừa mới hừng sáng, cảm giác hôm trước lại đeo bám chúng tôi và hình như có những tiếng kêu đánh sặc giống như tiếng Nova phát ra hôm trước. Nhưng vẫn không thấy ai xuất hiện. Chúng tôi quyết định quay lại chỗ thác nước và suốt đường đi chúng tôi bị ám ảnh bởi cảm giác có nhiều người đang theo dõi mình nhưng không dám ra mặt. Dầu sao thì hôm trước Nova cũng đã tới chỗ chúng tôi. Đột nhiên, Levain nói :

- Có lẽ quần áo của chúng ta làm họ sợ.

Ý kiến của anh như một tia sáng lóe trong óc tôi. Tôi nhớ rất rõ cảnh Nova đứng trước đồng quần áo của chúng tôi sau khi bóp chết con vượn. Lúc đó, cô giật lùi tránh xa đồng quần áo tựa như ngựa sợ bóng. Tôi nói :

- Chúng mình sẽ thấy.

Thế là sau khi cởi bỏ quần áo, chúng tôi lại lao vào hồ nước chơi đùa như hôm trước, không chú ý tới mọi chuyện quanh mình.

Mọi thứ thu được thắng lợi: mấy phút sau, cô gái xuất hiện trên phiến đá không một tiếng động. Cô không tới một mình. Có một người đàn ông đứng cạnh cô, một người đàn ông bằng xương bằng thịt như chúng tôi, như người Trái Đất. Người đàn ông cũng trần truồng như cô gái, đứng tuổi và có nhiều nét giống nàng tiên của chúng tôi tới mức tôi phải nghĩ đó là cha cô. Về bối rối và xúc động, người đàn ông quan sát chúng tôi y như cô gái quan sát chúng tôi.

Còn nhiều người khác nữa. Chúng tôi cố làm ra vẻ thờ ơ và dần dần phát hiện ra hết họ. Họ kín đáo ra khỏi rừng và dần dần vây kín quanh hồ. Đó là những người chắc nịch, những người mẫu đẹp cho loài người. Đàn ông, đàn bà, người nào da cũng đỏ au, rất kích động, thỉnh thoảng lại phát ra những tiếng kêu nho nhỏ.

Chúng tôi bị bao vây và bắt đầu lo lắng khi nhớ tới tai nạn xảy ra cho con vượn. Tuy nhiên, thái độ của đám người này không có gì tỏ ra đe dọa, hình như họ chỉ quan tâm tới sự thao dượt của chúng tôi.

Nova trườn xuống nước trước và những người khác lần lượt theo cô với ít nhiều lưỡng lự. Tất cả lại gần chúng tôi trong khi chúng tôi vẫn đuổi nhau như hôm trước, duy có điểm khác là giờ đây quanh chúng tôi có khoảng hai chục sinh vật lạ lẫm. Chúng lội bì bõm nhưng với những bộ mặt nghiêm trang tương phản hẳn với tính cách trẻ con khi đùa giỡn.

Sau khoảng mười lăm phút chơi đùa như vậy, tôi bắt đầu chán. Có phải để chơi đùa như trẻ con thế này mà chúng tôi phải kéo nhau tới Bételgeuse? Tôi xấu hổ và đau khổ nhìn nhà bác học Antelle đáng thích thú chơi đùa. Nhưng biết làm thế nào khác được! Chúng tôi đã không lường tới khó khăn khi tiếp xúc với những sinh vật không biết cười đùa và không có tiếng nói. Tuy vậy, tôi vẫn cố sức làm cho họ hiểu. Tôi cố phác ra những động tác có ý nghĩa: tôi chấp hai tay lại tỏ vẻ thân thiện, đồng thời cúi gập người xuống giống như người Trung Quốc. Tôi cũng gửi họ những nụ hôn tượng trưng vào tay. Không một động tác biểu cảm nào của tôi gây được tiếng vang cho thấy một chút ánh sáng hiểu biết trong đầu họ.

Trên đường đi, thỉnh thoảng chúng tôi tranh luận với nhau về khả năng gặp gỡ những thực thể sống. Chúng tôi cho rằng sẽ gặp những tạo vật dị dạng, những quái tượng, có ngoại hình rất khác chúng ta nhưng trong chúng phải tiềm ẩn một tâm hồn. Thế nhưng ở đây thực tế ngược hẳn: chúng tôi gặp những cư dân giống chúng tôi về mặt thể hình nhưng hoàn toàn không có suy nghĩ. Điều đó biểu hiện trong ánh mắt của Nova và những người khác: họ thiếu phản xạ của ý thức, trống rỗng về tâm hồn.

Họ chỉ quan tâm tới chơi đùa, vậy sao chúng tôi phải diễn mãi cái trò ngớ ngẩn này! Nảy ra ý định đưa ra một trò chơi mang tính tập thể xem sao, chúng tôi nắm tay nhau trong nước ngập tới thắt lưng và vừa đi theo một vòng tròn vừa nhip nhàng giơ tay lên hạ tay xuống như trẻ con. Nhưng trò này chẳng làm họ mấy may để ý. Một số lớn lui ra xa, một số nhìn chúng tôi tỏ ra không hiểu gì cả tới mức chúng tôi phải sững sờ.

Điều này càng làm chúng tôi bối rối và đã dẫn tới thảm họa. Chúng tôi lúng túng cho tới khi phát hiện ra ba người điềm đậm, trong đó một người nổi tiếng toàn thế giới, đang cầm tay nhau nhảy quay tròn như trẻ con. Chúng tôi không giữ được bộ mặt nghiêm nghị nữa và thấy cần giải tỏa sự kìm nén phải chịu đựng trong mười lăm phút vừa qua. Thế là chúng tôi rũ ra cười, người gập lại không sao tự chủ được.

Trận cười tạo ra phản ứng của đám người, một phản ứng chúng tôi không mong đợi. Một trận như bão ầm ầm khu hồ. Đám người hoảng hốt chạy tán loạn mà trong những trường hợp khác nhất định chúng tôi phải rũ ra cười. Một loáng sau, chỉ còn trơ lại chúng tôi trong nước hồ. Cuối cùng, đám người tập hợp lại trên bờ kia thành một nhóm run rẩy, phát ra những tiếng nho nhỏ giận dữ và giơ tay về phía chúng tôi. Điều bộ đe dọa của họ làm chúng tôi lo sợ. Levain và tôi định cầm vũ khí nhưng giáo sư Antelle khôn ngoan khẽ ra lệnh cho chúng tôi không được nổ súng, ngay cả giương súng cũng không được, chừng nào đám người còn chưa lại gần.

Chúng tôi vội vàng mặc quần áo, mắt vẫn không ngừng canh chừng. Nhưng khi chúng tôi vừa mới xỏ chân tay vào quần áo thì đám người lại sôi động như cuồng loạn. Dường như họ không chịu được cảnh mặc quần áo. Một số bỏ chạy, một số tiến về phía chúng tôi, tay giơ về phía trước, bàn tay co quắp. Tôi vội cầm lấy súng. Lạ thay, đám người trì độn như vậy lại nhận

ra ý nghĩa của động tác đó. Họ bỏ chạy và biến mất sau những thân cây.

Chúng tôi vội vàng quay lại chiếc xà lúp. Trên đường, tôi có cảm giác họ luôn luôn quanh quần đầu đó và lặng lẽ đi theo chúng tôi.

Chương 7

Khi chúng tôi nhìn thấy cánh rừng thưa thì cuộc tấn công bắt đầu. Nó bất ngờ đến nỗi chúng tôi không kịp chống đỡ. Tràn ra từ các lùm cây như sóc, đám người xông tới chúng tôi trước khi chúng tôi đặt được súng lên vai. Điều lạ lùng là, khi tấn công, họ không hề nhắm vào người chúng tôi. Trục giác cho tôi nhận ngay ra điều này: bất cứ lúc nào tôi cũng cảm thấy không nguy hiểm tới tính mạng như con vượn Hector đã chịu. Dường như đám người này không cần tính mạng chúng tôi, cái họ cần phá hủy là quần áo và những thứ chúng tôi mang trên người. Một lúc sau, chúng tôi bất động. Một số người lục lọi lấy hết vũ khí, đạn dược và túi tắm của chúng tôi ném ra xa trong khi một số khác cởi hết quần áo và xé tan ra từng mảnh. Khi hiểu ra cái gì làm họ giận dữ, tôi cứ để yên cho họ làm, do đó không bị một vết thương nghiêm trọng nào. Giáo sư Antelle và Levain cũng bắt chước tôi và chẳng mấy lúc chúng tôi trần như nhộng giữa đám đàn ông đàn bà. Họ có vẻ yên tâm thấy chúng tôi như vậy và lại chơi đùa quanh chúng tôi nhưng vòng vây xiết chặt hơn để chúng tôi không trốn được.

Giờ đây, ít nhất cũng có hàng trăm người trong khu rừng thưa. Những người nào không tới được chỗ chúng tôi thì kéo tới chỗ chiếc xà lúp với sự giận dữ y như của đám xé nát quần áo chúng tôi. Tuy tuyệt vọng khi thấy chiếc xe quý giá bị phá, tôi vẫn suy nghĩ về cách hành xử của họ và tìm ra được nguyên lý căn bản về đám người này, họ nổi điên khi thấy các đồ vật. Tất cả những thứ được chế tạo vừa làm họ nổi giận vừa làm họ sợ hãi. Khi vớ được thứ đồ vật gì, họ chỉ giữ trong tay để bẻ, xé, vặn; sau đó vội vàng quăng ra xa tựa như những thứ đó là sắt nung đỏ, rồi lại nhặt lên để phá tiếp. Họ làm tôi nhớ tới con mèo chiến đấu với một con chuột to bị thương nặng nhưng vẫn còn nguy hiểm hoặc một con chồn chiến đấu với một con rắn. Một điều kỳ lạ là họ tấn công nhưng không có một thứ vũ khí nào, thậm chí một cây gậy cũng không.

Chúng tôi bất lực nhìn chiếc xà lúp bị phá tan tành. Cửa chiếc xe nhanh chóng bật ra dưới sức xô đẩy của đám người. Họ ùa vào trong chiếc xà lúp và phá tan tành những gì có thể phá được, đặc biệt là những dụng cụ quý giá trên bảng điều khiển bị vút tung tóe. Cuộc cướp phá diễn ra khá lâu. Sau đó, không làm gì được chiếc vỏ kim loại vững chắc, họ quay lại chỗ chúng tôi, lắc, kéo và cuối cùng dẫn chúng tôi vào rừng.

Tình hình của chúng tôi càng ngày càng tồi tệ. Không vũ khí, bị lột trần, phải đi quá nhanh bằng chân trần, chúng tôi không thể trao đổi với nhau, thậm chí không thể kêu rên. Mọi trao đổi với nhau nhất định sẽ gây ra những phản ứng đáng ngại, vì thế chúng tôi cắn răng im lặng, vả lại, những sinh vật này cũng là những con người như chúng tôi. Được ăn mặc và chải chuốt, họ cũng chẳng khác gì chúng tôi. Phụ nữ của họ đẹp, chỉ có điều không người nào rục rờ như Nova.

Cô này luôn theo gần chúng tôi. Nhiều lần tôi quấy rối cô bằng cái nhìn: tôi quay về phía cô nhìn ra vẻ van xin một sự thương cảm thì thấy nét mặt cô hình như có vẻ ngạc nhiên. Tôi nghĩ đó không phải là thứ tôi cần ở cô. Khi gặp ánh mắt của tôi, cô tìm cách tránh nhưng ánh mắt đó không biểu thị sự lúng túng nữa.

Khổ hình kéo dài nhiều giờ. Người tôi nặng trĩu vì mệt, đôi chân rớm máu, khắp người đầy những vết xước vì gai, thế mà đám người này len lỏi qua như rắn không hề hấn gì. Hai người đồng hành với tôi cũng không hơn gì tôi, giáo sư Antelle đi bước nào vấp bước ấy. Cuối cùng, chúng tôi tới một nơi hình như đích của đám người. Ở đây, rừng thưa hơn và các bụi cây chỉ còn là những đám cỏ ngắn. Tại đây, những người áp giải thả chúng tôi ra và không để ý tới chúng tôi nữa, họ lại lao vào chơi đùa qua các thân cây, dường như chơi đùa là mối quan tâm

chính trong đời. Chúng tôi lăn ra đất, người đại đi vì mệt, nhưng vẫn lợi dụng lúc nghỉ ngơi thì thảo bàn tính.

Giáo sư Antelle phải mang hết hiểu biết triết học ra thuyết phục chúng tôi không nên bị quan trọng một đêm đen rã rời như thế này. Đêm xuống. Nếu muốn, chắc chắn chúng tôi sẽ chạy trốn được vì chẳng ai để ý canh giữ, nhưng sau đó sẽ đi đâu? Ngay cả khi tìm lại được con đường cũ, chúng tôi cũng không thể nào dùng được chiếc xà lúp nữa. Khôn ngoan hơn cả là ở lại đây rồi sau đó tìm cách đồ đạc thuyết phục những sinh vật ương gàn này. Hơn nữa, lúc này cái đói đang giày vò chúng tôi.

Chúng tôi đứng dậy và rút rè đi quanh quẩn. Đám người tiếp tục trò chơi điên rồ của họ, chỉ có Nova hình như không quên chúng tôi. Cô theo dõi chúng tôi từ xa nhưng luôn quay đi khi tôi nhìn cô. Sau khi đi lang thang không mục đích khắp nơi, chúng tôi phát hiện ra chúng tôi đang ở một nơi kiểu như trại. Những chỗ trú chưa ra dạng lều, mới chỉ ở dạng tổ như tổ của giống vượn lớn trong các khu rừng châu Phi: một vài cành cây gài vào nhau không có dây buộc đặt trên mặt đất hoặc giữa các chạc cây. Một số tổ đã có người. Một số đàn ông và đàn bà, thường là từng đôi, đang thiu thiu ngủ trong đó, ôm nhau như những con chó sợ lạnh. Những tổ khác, rộng hơn, dành cho cả gia đình; chúng tôi thấy có nhiều trẻ con đang ngủ. Tất cả đều đẹp và khỏe mạnh.

Như thế này không giải quyết được vấn đề thực phẩm. Cuối cùng, chúng tôi thấy ở dưới chân gốc cây một gia đình đang chuẩn bị ăn. Nhưng bữa ăn của họ đâu dành cho chúng tôi. Họ xé một con thú khá lớn giống như hươu chẳng cần một thứ dụng cụ nào. Chỉ dùng móng tay và răng, họ xé ra từng miếng thịt sống nhai ngấu nghiến sau khi bỏ lớp da lông lá. Xung quanh không hề có dấu vết của bếp. Trông thấy bữa ăn mà phát ón. Hơn nữa, khi lại gần, chúng tôi hiểu chẳng có cách nào chia sẻ bữa ăn với họ. Ngược lại là đằng khác: những tiếng gầm gừ làm chúng tôi phải vội vàng tránh xa.

Chính Nova đã tới giúp chúng tôi. Phải chăng cô làm như vậy vì biết chúng tôi đói? Thực sự, cô có thể hiểu một cái gì đó hay chính cô đang đói? Trường hợp nào đi nữa thì cô cũng đã tới gần một cây cao, kẹp chặt cặp đùi vào thân cây, leo lên và biến mất trong đám lá. Một lúc sau, chúng tôi thấy rơi xuống đất một đồng quả giống như chuối. Sau đó, cô lại leo xuống, nhặt hai ba quả vừa nhai nghiến ngấu vừa nhìn chúng tôi. Sau một hồi lưỡng lự, chúng tôi cố bắt chước cô. Thứ quả này khá ngon và chúng tôi ăn no nê trong khi Nova đứng nhìn chúng tôi không phản ứng gì. Sau khi uống vài hớp nước suối, chúng tôi quyết định qua đêm ở đây.

Mỗi chúng tôi chọn một bụi để làm tổ giống như các tổ khác trong “thành phố”. Nova quan tâm đến chúng tôi tới mức cô giúp tôi bẻ những cành cây khó bẻ.

Tôi cảm động vì cử chỉ đó trong khi Levain chẳng thèm để ý, lăn ra ngủ, co mình trong đám cỏ xanh và quay lưng lại phía chúng tôi. Về phần giáo sư Antelle, ông mệt lả và ngủ thiếp đi.

Tôi dềnh dàng mãi với chỗ ngủ, luôn luôn bị Nova quan sát từ xa. Khi tôi nằm xuống, cô đứng yên lặng một lúc lâu như lưỡng lự; sau đó, rón rén lại gần tôi. Tôi không động dậy, sợ làm cô hoảng sợ. Khi cô nằm xuống cạnh tôi, tôi vẫn không động dậy. Cuối cùng, cô ôm chặt lấy tôi và chúng tôi hoàn toàn giống như những cặp khác. Tuy nhiên, dù có sắc đẹp tuyệt vời, tôi vẫn không coi cô như một người đàn bà. Cách hành xử của cô giống như hành xử của con vật trong nhà tìm hơi ấm của chủ. Tôi tận hưởng hơi ấm toát ra từ thân cô nhưng vẫn không có cảm giác ham muốn. Cuối cùng, sau khi chỉ kịp nhận ra ánh vàng vọt của “mặt trăng” trên bầu trời Soror, tôi thiếp đi trong một tư thế lơ lửng, người mệt như chết, ôm chặt một sinh vật đẹp kỳ lạ nhưng cực kỳ vô ý thức.

Chương 8

Khi tôi thức dậy, trời đã sáng bạch qua các kẽ lá. Nova vẫn còn ngủ. Tôi yên lặng ngắm cô và thở dài nhớ lại tính cách hung dữ của cô đối với con vượn của chúng tôi. Chính cô đã chỉ chúng tôi cho đồng loại của cô và là nguồn gốc mọi chuyện rắc rối cho chúng tôi. Nhưng làm sao tôi có thể thù ghét một thân hình hài hòa như thân hình cô?

Đột nhiên, cô động dậy và nhóm đầu lên. Tôi thấy vẻ hoảng hốt hiện ra trong ánh mắt cô và các cơ của cô căng lên. Trước sự yên lặng của tôi, người cô dần dần mềm lại. Cô đang nhớ lại và lần đầu tiên, chịu được ánh mắt của tôi một lúc. Tôi coi đó là một thắng lợi và mỉm cười với cô, quên bằng sự rối động của cô hôm trước đối với cách biểu hiện tình cảm theo kiểu Trái Đất.

Lần này, phản ứng của cô không dữ dội như lần trước. Cô rùng mình, căng người ra như muốn chạy nhưng vẫn đứng yên tại chỗ. Được khuyến khích, tôi lại mỉm cười. Cô run rẩy nhưng vẫn lặng thinh, nét mặt biểu thị sự ngạc nhiên. Phải chăng tôi đã thuần hóa được cô? Tôi tiến thêm bằng cách đặt tay lên vai cô. Cô rùng mình nhưng vẫn không động dậy. Tôi say sưa với thành công. Tôi định làm thêm một cái gì nữa thì nhận ra cô đang tìm cách bắt chước tôi.

Đúng vậy, cô đang thử cười. Tôi đoán cô đang khổ sở co các cơ trên bộ mặt thanh tú của mình. Cô thử nhiều lần nhưng chỉ tạo ra nét mặt nhăn nhó như đau đớn. Có một cái gì đó cảm động trong sự lao động gian khổ vô hạn để tạo ra một động thái biểu cảm rất bình thường nhưng kết quả thật đáng thương. Tự nhiên tôi thấy lúng túng, lòng đầy trắc ẩn như đối với một đứa trẻ tàn tật. Tôi dè tay lên vai cô mạnh hơn, đồng thời đưa mặt mình lại gần mặt cô và lướt nhẹ trên đôi môi của cô. Cô đáp lại bằng cách cọ mũi vào mũi tôi, sau đó, dùng lưỡi liếm má tôi.

Tôi bị mất phương hướng và đâm ra lưỡng lự. Thử cầu may, tôi bắt chước cô một cách vụng về. Rốt cuộc, chính tôi phải thích ứng với những tập quán của hành tinh này. Cô có vẻ thỏa mãn. Chúng tôi đang ở trạng thái gần gũi nhau và tôi không biết làm gì tiếp vì sợ sẽ sai lầm khi hành xử kiểu Trái Đất thì những tiếng la hét om sòm làm chúng tôi giật nảy người.

Tôi và hai người bạn đồng hành còn đang đứng sững trong ánh bình minh thì Nova đã bật dậy vẻ hoảng hốt. Ngay lập tức tôi hiểu rằng những tiếng huyền ảo không chỉ gây ngạc nhiên cho chúng tôi mà cho toàn thể cư dân trong khu rừng vì tất cả rời bỏ hang tổ, chạy nháo nhào. Không phải trò chơi như hôm trước nữa vì những tiếng kêu của họ biểu thị sự hoảng hốt cùng cực.

Tiếng ồn ào bất ngờ phá tan sự im lặng của khu rừng, nhưng trực giác cho tôi biết đám người trong khu rừng hiểu đó là âm thanh gì và nỗi kinh hoàng của họ là do sự lạ gần của thứ âm thanh đó. Đó là những âm thanh chói tai lạ thường, một sự pha trộn của âm thanh điếc tai như tiếng trống với những âm thanh khác lộn xộn hơn giống như bản hòa tấu của xoong chảo. Có cả những tiếng hò hét kêu gào. Chính những tiếng hò hét này làm tôi có ấn tượng nhất vì chúng mang tính chất người rất rõ ràng.

Ánh sáng ban mai chiếu khắp khu rừng một cảnh tượng mơ hồ: đàn ông, đàn bà, trẻ con chạy lung tung, đan chéo nhau, chen lấn nhau, thậm chí một số trèo lên cây tìm chỗ nấp. Tuy nhiên, những người có tuổi đứng lại vĩnh tại nghe. Âm thanh lại gần một cách chậm chạp, vọng từ khu rừng rậm và hình như phát ra từ một dãy hàng ngang khá dài, giống như những tiếng ồn do những người lùa thú trên Trái Đất tạo ra.

Những người già hình như đã chọn được quyết định. Họ phát ra những tiếng kêu the thé, chắc là hiệu lệnh hay mệnh lệnh, và lao về phía ngược với phía phát ra âm thanh. Những người khác lao theo họ và chạy như bay qua chúng tôi như một đàn hươu bị xua chạy. Nova định chạy nhưng đột nhiên cô lưỡng lự và quay về phía chúng tôi, hình như về phía tôi thì đúng hơn. Cô phát ra một tiếng rên, tôi cho là cô có ý bảo tôi theo, rồi lao lên biến mất.

Tiếng ồn ào càng ngày càng rõ và tôi thấy có tiếng lắc rắc trong các bụi cây tựa như chúng bị đè dưới sức nặng. Tôi phải thú nhận rằng tôi mất hẳn tính gan lì. Sự khôn ngoan bảo tôi đứng yên tại chỗ chuẩn bị đối đầu với những kẻ mới tới, những sinh vật đang từng giây, từng giây một phát ra những tiếng kêu mang tính người. Tuy nhiên, những gì diễn ra vừa qua và những tiếng âm ỉ ghê sợ đã tác động vào thần kinh tôi. Sự sợ hãi của Nova và đồng loại của cô truyền sang tôi. Không suy nghĩ, thậm chí không bàn với hai người bạn đồng hành, tôi lao vào một bụi cây và chạy theo cô gái.

Khi đã chạy được hàng trăm mét mà vẫn không theo kịp cô gái tôi mới nhận ra chỉ có Levain theo kịp tôi. Chắc chắn tuổi tác của giáo sư Antelle không cho phép ông chạy như thế này. Levain thở hổn hển. Chúng tôi nhìn nhau, xấu hổ về bộ dạng của mình. Tôi định đề nghị anh quay lại hoặc ít ra đứng lại chờ giáo sư thì những âm thanh khác làm chúng tôi giật nảy người.

Những âm thanh này không thể nào nhầm lẫn được. Đó là tiếng súng nổ trong rừng. Một, hai, ba, rồi nhiều tiếng khác cách nhau không đều. Tiếng súng, khi thì lẻ loi, khi thì hai tiếng liên tiếp, làm tôi nhớ tới tiếng súng hai nòng. Người ta bắn ngay trước mặt chúng tôi, nơi những người chạy trốn đang chạy tới. Trong khi tôi còn đang lưỡng lự thì tiếng ồn ào ở tuyến lửa thú gần thêm làm đầu óc tôi càng hoang mang. Không hiểu tại sao tiếng súng lại không đáng ngại mà gần gũi tôi hơn là những tiếng âm ỉ nhộn nhạo như từ địa ngục. Theo tiềm thức, tôi lại lao về phía trước nhưng vẫn cẩn thận ẩn sau những bụi cây và cố gắng không tạo ra tiếng động. Levain vẫn theo sát tôi.

Chúng tôi tới được gần khu vực phát ra những tiếng nổ. Tôi chạy chậm lại nhưng vẫn tiến về phía trước gần như bò. Luôn luôn có Levain theo sát, tôi trèo lên một mô đất và dừng lại ở đỉnh thở hổn hển. Trước mặt tôi chẳng có gì ngoài mấy cái cây và một bức tường cây rậm. Tôi thận trọng tiến lên, đầu cúi sát đất. Tại đây, tôi nằm yên một lúc như ngất đi, bị quật ngã bởi một cảnh tượng ngoài sự tưởng tượng của loài người.

Chương 9

Bức tranh bày ra trước mắt tôi có nhiều chi tiết kỳ cục, một số chi tiết thậm chí kinh khủng, nhưng sự chú ý của tôi tập trung vào một sinh vật cách tôi khoảng 30 bước đang đứng bất động nhìn về phía tôi.

Tôi suýt kêu lên vì ngạc nhiên. Vâng, mặc dù đang khiếp sợ, đang rơi vào tình trạng bi thảm bị kẹp giữa các tay lừa thú và các tay thợ săn, tôi vẫn nghệt thở khi nhìn thấy cái tạo vật đang đứng rình các con mồi. Tạo vật đó, oái oăm thay lại là một con khỉ, một con dã nhân đáng đẹp. Giờ đây nhớ lại, tôi thấy mình lúc đó như phát điên. Đúng là khỉ, không thể nào nhầm lẫn được. Tuy nhiên việc gặp một con dã nhân trên hành tinh Soror vẫn chưa phải là sự kiện kỳ lạ nhất. Điều đập mạnh vào tôi là con dã nhân này ăn mặc chỉnh tề như chúng ta trên Trái Đất, mà lại thoải mái không một chút gò bó trong bộ quần áo. Rõ ràng là con khỉ không hề do ai đó hóa trang cho. Tính cách đó gây ấn tượng cho tôi trước tiên. Hành xử của nó hoàn toàn bình thường như chúng ta.

Con dã nhân ăn mặc như tôi, như các bạn, như chúng ta mặc khi tham gia một cuộc đi săn do các đại sứ hoặc các nhân vật quan trọng ở Trái Đất tổ chức. Chiếc áo khoác màu hạt dẻ như lấy ra từ một cửa hàng may nổi tiếng nhất Paris. Chiếc áo khoác không gài cúc để lộ chiếc sơ-mi kẻ ca-rô to ở phía trong, loại các nhà thể thao của chúng ta thường mặc. Chiếc quần hơi phồng ở ngang bắp đùi được bỏ gọn trong đôi ghệt. Tới đôi ghệt thì kết thúc sự giống nhau giữa con dã nhân và chúng ta: thay cho đôi giày của chúng ta là một đôi găng đen to.

Tôi xin nói đó là một con khỉ đột. Trên cổ áo là cái đầu góm ghiếc đầy lông lá, mũi tẹt hin và hàm vẩu ra. Con khỉ đột đứng hơi nghiêng về phía trước trong tư thế của người đi săn đang rình mồi, đôi tay dài ôm khẩu súng. Nó đứng quay mặt về phía tôi, sau một cái rãnh rộng được đào chạy vòng góc với hướng bắn.

Đột nhiên, nó giật nảy người, cả nó và tôi cùng nghe thấy một tiếng động nhẹ trong bụi cây, hơi chếch về phía bên phải tôi. Con khỉ đột quay đầu, đồng thời tì súng lên vai sẵn sàng bắn. Qua khe lá, tôi nhận ra vết lá đổ rạp xuống do một người chạy trốn để lại. Người này chạy như điên về phía con khỉ đột. Tôi định kêu lên để báo cho người đó biết nhưng chưa kịp vì chẳng còn sức lực cũng như thời gian thì người đó đã chạy vụt qua bãi đất trống như một con sóc. Một phát súng vang lên khi người đó tới giữa bãi. Con người đó giật nảy lên rồi đổ xuống, bất động sau mấy cái co giật.

Tuy nhiên phải sau đó ít phút tôi mới nhận ra sự hấp hối của nạn nhân vì còn đang tập trung chú ý vào con khỉ đột. Tôi theo dõi hành xử của nó từ lúc nó phát hiện ra tiếng động và tôi nhận ra một số nét đáng ngạc nhiên: trước hết là tính tàn bạo của người thợ săn khi rình mồi và sự vui thích điên cuồng trong thú đi săn, nhưng trên hết là cách biểu lộ tình cảm hết sức mang tính người. Đây chính là điều chủ yếu làm tôi ngạc nhiên: trong ánh mắt của con khỉ đột toát ra cái hồn mà tôi tìm kiếm một cách vô vọng trong đám người ở đây.

Tình cảnh tồi tệ trước mắt nhanh chóng dập tắt sự sững sờ của tôi. Một lần nữa, tiếng nổ buộc tôi phải nhìn về phía nạn nhân và kinh hoàng nhìn những cú co giật cuối cùng của con người bất hạnh. Tới lúc này, tôi khiếp sợ nhận ra con đường chạy vào khu rừng rải đầy xác người. Cách đó khoảng một trăm bước, tôi thấy một con khỉ đột khác giống con thứ nhất. Tôi đang chứng kiến một cuộc bắn giết quái dị, trong đó những tay đi săn là những con khỉ phục sẵn ở những khoảng cách đều nhau trong khi con mồi lại là những con người như tôi, người lố

chỗ vết đạn, vụn vẹo trong các tư thế, máu đầm mặt đất.

Tôi ngoảnh mặt đi, không sao chịu nổi cảnh ghê sợ. Tôi vẫn nhìn con khỉ đột to lớn chắn ngang trước mặt. Con này bước sang bên một bước làm lộ ra một con khác đứng sau có vẻ như đẩy tổ đứng cạnh chủ. Đó là một con vượn non, nhỏ con, ăn mặc kém sang trọng hơn con khỉ đột. Bộ quần áo trên thân làm rõ vai trò của nó trong tổ chức xã hội mà tôi vừa khám phá ra. Con khỉ đột đưa cho con vượn con một khẩu súng để nhận lại một khẩu khác, Con vượn con bằng động tác chính xác, lấy đạn quanh thắt lưng nạp vào súng. Sau đó mỗi con lại về chỗ của mình.

Tất cả những cảnh đó khắc sâu vào óc tôi chỉ trong khoảnh khắc. Tôi muốn suy nghĩ và phân tích những phát hiện nhưng không có thời gian. Bên cạnh tôi, Levain lạnh cứng vì sợ hãi, không thể giúp gì cho tôi. Sự nguy hiểm tăng dần theo nhịp độ những con lừa chúng tôi đang tiến tới từ phía sau. Tiếng ồn ào trở nên đình tai nhức óc. Chúng tôi bị dồn ép như những con vật hoang dã. Những con người khốn khổ vượt qua tôi lên phía trước mới đáng thương làm sao. Số người trong "thành phố" nhất định còn nhiều vì vẫn còn nhiều người lao ra đường để nhận lấy cái chết ghê sợ.

Từ trên mô đất cao, tôi cố gắng lấy lại bình tĩnh để quan sát hành xử của những người chạy trốn. Hoàn toàn hoảng loạn, một số chạy đến nỗi đạp lên các bụi cây tạo ra những tiếng động báo cho bọn khỉ biết và bọn này bắn hạ từng cú chính xác. Một số khác tỏ ra có suy xét hơn tựa như những con lợn rừng tinh ranh sau nhiều lần bị vây dồn. Những người này lặng lẽ tiến, thỉnh thoảng dừng lại ở bìa rừng để quan sát bọn khỉ qua kẽ lá và đợi bọn này chú ý ra phía khác rồi dùng hết sức vọt qua con đường chết. Nhiều người thoát được vào đám bụi rậm trước mặt và biến mất trong đó.

Như vậy có lẽ vẫn có cơ hội sống. Tôi ra hiệu cho Levain theo tôi lặng lẽ trườn tới bụi cây cuối cùng trước con đường. Ở đây, tự nhiên tôi bị xâm chiếm bởi một cảm giác ngại ngùng kỳ lạ. Tôi, một con người, chả lẽ lại phải dùng tới một cái mẹo vặt để lừa một con khỉ? Phải chăng cách cư xử đúng đắn duy nhất của tôi trong hoàn cảnh hiện nay là đứng lên, đi thẳng về phía con vật và dạy nó bằng một cú gậy? Những tiếng ồn ào ở phía sau to dần làm tắt ngay những ý nghĩ điên rồ thoáng qua trong óc tôi.

Cuộc săn đang tới hồi kết thúc với những tiếng ồn ào kinh người. Những con khỉ lừa người bám sát chân chúng tôi. Tôi thoáng thấy một con ló ra khỏi bụi cây. Đó là một con khỉ đột to lớn. Nó dùng gậy đập hú họa vào các bụi cây, miệng la hét hết cỡ. Nó làm tôi khiếp sợ hơn so với bọn đang bắn. Levain rằng đánh cầm cập và chân tay run lẩy bẩy trong khi tôi nhìn về phía trước chờ cơ hội thuận lợi.

Người bạn khốn khổ của tôi đã cứu tôi một cách vô ý thức do thiếu thận trọng. Chẳng suy xét phải trái cũng chẳng đề phòng, anh đứng dậy chạy liều về phía trước, phoir mình ra trước làn đạn của bọn khỉ. Anh không chạy được xa: phát súng làm anh gập đôi và ngã lộn vào đám xác người rải rác trên mặt đất. Tôi không mất thời gian để thương khóc anh vì chẳng còn làm gì được cho anh. Tôi suốt ruột chờ con khỉ đột đưa khẩu súng cho con vượn. Ngay khi chúng đổi súng cho nhau, tôi bật lên chậy bằng ngang con đường. Như trong một giấc mơ, tôi thấy con khỉ đột vội vàng lấy súng nhưng khi nó đặt được súng lên vai thì tôi đã vào được chỗ nấp. Tôi nghe thấy một tiếng kêu tôi đoán là tiếng chửi nhưng không có thời gian để suy nghĩ về hiện tượng kỳ lạ đó.

Tôi đã chơi nó một vố và cảm thấy vui vui, một niềm vui an ủi cho sự kém thế của mình vào lúc này. Tôi tiếp tục chạy hết sức, cố gắng càng xa nơi tàn sát càng tốt. Tôi đã thoát vì không nghe thấy tiếng của bọn lừa người nữa.

Than ôi, thật đáng buồn là tôi đã đánh giá thấp sự tinh ranh của bọn khỉ trên hành tinh này:

tôi chạy chưa được một trăm mét thì vấp phải một vật cản giấu trong lá. Đó là một tấm lưới mắt to chằng ngang mặt đất có những túi to. Tôi rơi vào một túi và thấy mình không phải là tù nhân duy nhất. Tấm lưới chằng ngang một khu vực rộng của khu rừng để bắt những người thoát khỏi các tay súng. Hai bên tôi có tiếng giầy giụa kèm theo những tiếng kêu the thé của những người cố thoát ra.

Một cơn giận dữ điên cuồng xâm chiếm người tôi khi thấy bị bắt lại như vậy. Cơn giận lấn át sự sợ hãi làm tôi mất khôn và trái với những gì sự khôn ngoan bảo tôi làm, tôi giầy giụa lung tung, làm cho các mắt lưới càng xiết thêm vào người. Cuối cùng, tôi bị xiết chặt và chỉ còn cách đứng lặng chờ những con khỉ lại gần.

Chương 10

Nỗi sợ hãi chết người tràn ngập đầu óc tôi khi thấy đám khỉ lại gần. Sau khi nhìn thấy sự tàn ác của chúng, tôi đồ rằng chúng sắp thực hiện một cuộc tổng tàn sát.

Những con đi săn, toàn khỉ đột, đi đầu. Tôi hơi yên tâm khi thấy chúng không mang súng. Theo sau chúng là bọn đầy tớ và bọn lừa người, trong đó số vượn và số khỉ đột gần bằng nhau. Những con đi săn có vẻ quý tộc, hình như chúng là chủ. Chúng có vẻ không ác ý mà có vẻ tếu táo...

Thực ra, lúc viết những dòng này tôi đã quen với nghịch lý của hành tinh này nên mới có thể viết được những dòng trên mà không nghĩ tới sự vô lý của nó. Nói gì đi nữa thì đó là sự thực. Bọn khỉ đột có phong thái quý tộc. Chúng vui vẻ nói với nhau bằng một thứ ngôn ngữ có cấu âm, mặt càng lúc càng toát ra những nét mang tính người mà tôi hoài công tìm kiếm trong những đường nét của Nova. Ôi, sao những nét đó lại không có ở Nova? Tôi rùng mình nhớ lại con đường máu. Giờ đây tôi mới hiểu sự rối động của cô khi nhìn thấy con vượn của chúng tôi. Nhất định phải có một mối thâm thù ghê gớm giữa hai loài. Chỉ cần nhìn thái độ đám người bị giam khi những con khỉ lại gần là đủ rõ. Họ làm ầm ĩ, chân tay rối tinh lên, răng nghiến kèn kẹt, miệng sùi bọt mép, điên cuồng cắn những sợi lưới.

Không để ý tới sự lộn xộn đó, lũ đi săn ra một số mệnh lệnh cho bọn đầy tớ. Một lúc sau tôi thấy những chiếc xe lớn trên con đường ở bên kia tấm lưới chạy ra, sàn mỗi xe có một chiếc cũi. Chúng tông chúng tôi vào cũi, mỗi cũi khoảng mười người. Công việc khá mất thời gian vì những người bị bắt chống cự lại một cách dữ dội. Hai con khỉ đột, tay đeo găng da để tránh bị cắn, gõ từng người khỏi lưới ném vào cũi rồi đóng ngay cửa lại trong khi con chủ chống tay hông hững hờ lên một chiếc can điều khiển công việc.

Tới lượt tôi, tôi định nói để lôi cuốn sự chú ý. Nhưng vừa mới mở miệng thì một con khỉ, chắc tưởng là tôi dọa nó, liền dấn vào mặt tôi một cách thô bạo. Tôi buộc phải im lặng và bị ném như một cái túi vào trong cũi cùng với khoảng một chục đàn ông đàn bà đang sôi lên vì thấy tôi nói.

Khi chúng tôi đã ở trong cũi, một con đầy tớ kiểm tra lại các khóa cũi và đi báo cho chủ biết. Đám xe rùng rùng lên đường, mỗi xe được kéo bởi một máy kéo do một con khỉ lái. Tôi thấy rất rõ con lái chiếc máy kéo theo sau xe tôi. Đó là một con vượn. Nó mặc một cái áo xanh và có vẻ trẻ. Thỉnh thoảng nó lại hướng về phía chúng tôi kêu lên những tiếng buồn cười và khi động cơ xe kêu nhỏ tôi có thể nghe thấy nó lầm rầm một khúc hát buồn buồn giai điệu nghe cũng hài hòa.

Đoạn đường đầu quá ngắn nên tôi không đủ thời gian để nhớ. Sau khi chạy khoảng mười lăm phút trên một con đường khá xấu, đoàn xe dừng lại trên một bãi đất rộng, trước một ngôi nhà bằng đá. Chỗ này là bìa rừng, từ đây tôi thấy rất rõ ở phía xa một cánh đồng phủ cây trồng có vẻ như ngũ cốc.

Ngôi nhà mái ngói đỏ cửa xanh và có những hàng chữ ghi trên một tấm bảng ở cửa ra vào, có vẻ là một quán rượu. Tôi hiểu ngay đây là chỗ bọn khỉ hẹn nhau sau khi săn. Có nhiều con khỉ cái đang đợi các tay thợ săn sắp tới sau bằng xe riêng theo một con đường khác con đường của chúng tôi. Chúng ngồi vây tròn nói chuyện phiếm trong những chiếc ghế phô-tôi dưới bóng râm của một cây to giống như cây cọ. Một con thỉnh thoảng lại mút cái ống như cọng rơm

nhúng trong chiếc cốc thủy tinh.

Ngay sau khi đoàn xe dừng lại thành hàng, chúng liền sán lại, tò mò nhìn những người bị bắn hạ đang được những con khỉ đột mặc tạp dề lôi từ hai chiếc xe lớn ra bày trong bóng râm.

Đúng là một bức tranh chiến thắng sau cuộc săn. Để tạo ra bức tranh, bọn khỉ làm rất có phương pháp. Chúng đặt những xác người dẫm máu nằm cạnh nhau thẳng băng. Sau đó, bọn đầy tớ bày các con mồi bị bắn hạ sao cho đẹp mắt trong khi bọn khỉ cái kêu lên những tiếng kêu tán phục. Chúng đặt xuôi tay các xác chết dọc theo thân, mở bàn tay ra cho ngửa lên trời. Chúng cho các chân co vào duỗi ra để các thân hình có vẻ của một xác chết, chỉnh lại chân tay vắn vẹo hoặc làm cho cổ bớt rụt. Sau đó chúng chải tóc rất cẩn thận, đặc biệt là tóc của đàn bà, giống như thợ săn ở Trái Đất chải tóc hoặc lông của những con thú bị bắn hạ.

Tôi sợ không mô tả nổi bức tranh nhố nhăng và ma quái tôi thấy lúc đó. Như trong mộng, tôi nhìn no mắt những hình hài hoàn toàn và tuyệt đối mang tính khỉ trừ các biểu hiện qua ánh mắt của chúng, thấy những con khỉ cái cũng ăn mặc kiểu thể thao và cầu kỳ đang tranh nhau tìm xem xác nào đẹp nhất để chúc mừng con khỉ đột đã bắn hạ, thấy một con khỉ cái lấy ở trong túi xách ra một cái kéo nhỏ, cúi xuống cắt lọn tóc hung hung của một cái xác, quấn mấy vòng quanh ngón tay rồi gài vào chỏm mũ bằng một cái kim.

Cuộc trình diễn kết thúc: ba hàng xác được xếp ngay ngắn, đàn ông đàn bà xen kẽ nhau, bộ ngực đỏ au của đàn bà hướng lên phía mặt trời quý quái đang thiêu đốt trên bầu trời. Tôi ghê sợ quá định quay mặt đi thì thấy một con đi tới, mang theo một cái hộp dài gắn trên cái chạc ba chân. Đó là một con vượn. Tôi hiểu ngay đây là con thợ ảnh có nhiệm vụ ghi lại hình ảnh cuộc săn để lưu lại cho con cháu khỉ. Cảnh chụp ảnh kéo dài hơn mười lăm phút. Trước tiên, những con khỉ đột chụp riêng từng con một trong các tư thế hân hoan, một số còn đặt chân lên xác người với vẻ chiến thắng. Sau đó, chúng chụp chung, con nọ quàng vai con kia. Tiếp theo là bọn khỉ cái làm duyên với những chiếc mũ đính tóc.

Trong cảnh tượng này có cái gì ghê sợ không sao chấp nhận được đối với một đầu óc bình thường. Tôi cố nén giận nhưng khi nhận ra nét mặt trẻ trung gần như trẻ con của Levain trong đám xác người khi một con khỉ cái ngồi cạnh anh để chụp một kiểu ảnh giật gân thì tôi không sao nén được nữa. Nổi xúc động của tôi bùng nổ một cách kỳ cục đáp lại sự lơ lửng của cuộc trình diễn chết chóc: tôi phá lên cười.

Tôi đã quên những người trong cũi vì làm sao có thể để ý tới họ vào lúc này! Chỉ khi cười phá lên, tôi mới nghĩ ra là những người trong cũi cũng nguy hiểm cho mình không kém gì những con khỉ. Những cánh tay đe dọa giơ về phía chúng tôi. Tôi nhận ra sự nguy hiểm vội nín bật, hai tay che lấy đầu. Tuy nhiên không hiểu tôi có tránh được như tử không nếu không có một con khỉ, bị tiếng huyên náo báo động, lập lại trật tự bằng những mũi giáo. Có tiếng chuông vang lên trong quán báo hiệu giờ ăn trưa. Bọn khỉ đột kéo nhau vào từng nhóm nhỏ một, vừa đi vừa nói chuyện vui vẻ trong khi con thợ ảnh thu xếp đồ nghề sau khi đã chụp mấy kiểu ảnh ở cũi tôi.

Tuy kéo nhau đi nhưng bọn khỉ không quên lũ người chúng tôi. Không biết chúng sẽ quyết định số phận chúng tôi như thế nào nhưng tôi thấy chúng có vẻ chăm sóc chúng tôi. Trước khi vào trong quán, một con ra lệnh cho một con khỉ đột có vẻ như đội trưởng. Con này đi về phía chúng tôi, tập hợp đám khỉ còn lại và một lúc sau bọn khỉ đầy tớ mang những máng thức ăn và những thùng nước cho chúng tôi. Thức ăn là một thứ được nghiền nát. Tôi không đói nhưng quyết định ăn để giữ sức khỏe. Tôi lại gần một chiếc máng đã có nhiều người ngồi xồm vây quanh và bắt chước họ thò tay vào chiếc máng một cách rụt rè. Họ nhìn tôi vẻ khó chịu nhưng để mặc vì thức ăn khá nhiều. Đó là một thứ cháo đặc, chủ yếu là những thứ như ngũ cốc. Tôi nuốt vài miếng cũng thấy ngon.

Ngoài ra, bữa ăn còn đậm đà vì sự tốt bụng của bọn khỉ gác. Bọn khỉ lừa trước đây làm chúng tôi rất hoảng sợ thì bây giờ tỏ ra hiền lành nếu chúng tôi biết điều. Chúng đi đi lại lại trước các cối, thỉnh thoảng lại ném trái cây vào cối và vui cười trước cảnh xô đẩy tranh nhau của đám người. Có một cảnh làm tôi suy nghĩ. Một cô bé vừa nhặt được một trái cây ném vào thì người bên cạnh liền xô tới giằng lấy. Thế là một con khỉ liền đưa ngọn giáo qua song cối đẩy người đó ra không thương tiếc, sau đó nó đặt một trái thứ hai vào tay cô bé. Như vậy là những sinh vật này cũng có lòng thương.

Khi bữa ăn kết thúc, con trưởng kíp và những những con giúp việc chuyển một số người ở cối này sang cối khác để thay đổi thành phần người trong các cối. Hình như chúng thực hiện một cuộc lựa chọn nhưng không biết tiêu chuẩn như thế nào. Cuối cùng thấy mình nằm trong một nhóm đàn ông đàn bà khá đẹp, tôi tin chắc chúng quan tâm tới những đối tượng đặc biệt này và cay đắng tự an ủi là bọn khỉ nhìn qua cũng biết xếp mình vào thành phần ưu tú.

Tôi ngạc nhiên và tràn ngập vui sướng nhận ra Nova ở cùng cối với mình. Cô đã thoát khỏi cuộc tàn sát và tôi cảm ơn Trời Bételgeuse [2]. Chính vì nghĩ tới cô trước tiên mà tôi đã quan sát rất kỹ các xác chết và sợ run người mỗi khi thấy một thân hình tuyệt vời trong đám người chết. Tôi có cảm giác như gặp lại người thân và mở rộng hai tay lao nhanh về phía cô. Thật là một sự điên rồ: động tác của tôi chỉ làm cô hoảng sợ. Cô đã quên sự thân mật giữa hai người trong đêm qua? Hay một thân hình tuyệt vời như cô không thể rung động bởi một tâm hồn khác? Tôi cảm thấy nặng nề khi thấy cô co rúm lại khi tôi tới gần, hai tay co quắp như để bóp nát tôi. Chắc cô sẽ làm như vậy nếu tôi cố tình lại gần thêm.

Tuy nhiên, vì tôi đứng yên nên cô bình tĩnh lại rất nhanh. Cô nằm dài trong một góc và tôi đành thở dài bắt chước cô. Những người khác cũng nằm lăn ra. Giờ đây, họ có vẻ mệt, lả đi và cam chịu số phận.

Bên ngoài, bọn khỉ chuẩn bị cho đoàn xe khởi hành. Một chiếc bạt được phủ lên chiếc cối của chúng tôi và rủ xuống ngang nửa hàng song để chúng tôi vẫn thấy ánh sáng. Có tiếng ra lệnh, sau đó các xe nổ máy chạy. Tôi thấy mình di chuyển rất nhanh. Không biết sẽ về đâu, đầu óc tôi kinh hoàng về những nỗi gian truân mới đang chờ đón mình trên hành tinh.

Chương 11

Tôi thấy rõ ràng. Những sự kiện trong hai ngày qua làm tôi tơi tả và đầu óc rối loạn đến nỗi không còn sức than khóc cho bạn, thậm chí không hình dung ra được tình hình sẽ như thế nào nếu chiếc xà lúp bị phá hủy. Tôi đón nhận một cách nhẹ nhõm bóng tối mờ mờ và sau đó là sự cô đơn trong bóng tối. Đêm xuống rất nhanh và chúng tôi nằm lăn ra trong cũi. Tôi cố giải thích những sự kiện đã chứng kiến. Tôi cần phải suy nghĩ để vượt qua sự thất vọng đang rình một sinh vật có lý trí, có thói quen khám phá và giải thích một cách lôgic những biểu hiện oái oăm của tự nhiên, chứ không phải là một con vật bị những con khỉ tiến hóa cao săn đuổi.

Tôi nhớ lại tất cả những gì đã quan sát được. Một điểm chung nổi bật là: những con khỉ này, đực cũng như cái, tinh tinh cũng như vượn, không hề ngó ngàng chút nào. Tôi thấy chúng không phải là những con vật cải trang như những con khỉ thông minh trong các rạp xiếc của chúng ta ở Trái Đất. Trên Trái Đất, chiếc mũ trên đầu một con khỉ cái là cảnh tức cười đối với một số người. Ở đây không như vậy. Chiếc mũ rất hài hòa với đầu con khỉ và các động tác của nó rất tự nhiên. Con khỉ cái ngậm cái ống rơm trong cốc nước có dáng của một phụ nữ quý phái. Tôi nhớ đã nhìn thấy một con khỉ đi săn rút một cái tẩu trong túi ra, điều nghệ nhồi thuốc rồi châm lửa hút. Cử chỉ đó không hề làm tôi sốc, dường như tôi vẫn thấy những động tác đó diễn ra hàng ngày. Tôi suy nghĩ nát óc để giải thích nghịch lý và có lẽ lần đầu tiên từ lúc bị bắt tôi thấy tiếc giáo sư Antelle đã biến mất. Sự thông thái và hiểu biết của ông chắc chắn sẽ giải thích được nghịch lý này. Hiện nay ông ra sao? Tôi đã theo dõi và biết chắc ông không có trong các bức ảnh của đám người bị bắn hạ. Hay ông nằm trong số những người bị bắt? Có thể như vậy lắm vì tôi chưa quan sát hết những người bị bắt. Riêng khả năng ông vẫn được tự do không nhiều lắm.

Bằng hiểu biết nông cạn của mình, tôi đề ra một giả thuyết nhưng chưa thỏa mãn lắm với giả thuyết đó. Phải chăng cư dân thực sự của hành tinh này đã đạt tới trình độ có thể dựng nên những con khỉ hành xử ít nhiều có suy nghĩ và kết quả đó, sau những chọn lọc kiên nhẫn và cố gắng, đã lưu lại trong nhiều thế hệ sau đó?

Trên Trái Đất, có một số vượn có thể thực hiện được một số kỹ xảo đáng ngạc nhiên. Tuy nhiên nếu chúng thậm chí có ngôn ngữ đi chăng nữa cũng không thể hành xử lạ lùng hơn những gì tôi thấy ở đây. Tôi nhớ lại cuộc tranh luận về vấn đề này với một chuyên gia. Ông cho biết có những nhà bác học dành phần lớn thời gian để làm cho loài linh trưởng biết nói. Các nhà bác học này cho rằng hình dạng của chúng không hề ngăn cản chúng nói. Cho tới nay mọi cố gắng của các nhà bác học đó đều vô ích, tuy nhiên họ vẫn cho rằng cản trở duy nhất là bọn khỉ không muốn nói. Có thể một ngày nào đó chúng muốn chẳng, chẳng hạn như trên hành tinh Soror này? Và chính điều này cho phép cư dân ở đây sử dụng chúng trong một số công việc nặng nhọc, chẳng hạn như cuộc đi săn vừa qua mà tôi là nạn nhân.

Tôi bám chặt vào cách lý giải đó và kinh hãi hình dung ra cảnh gặp một sinh vật khác đơn giản hơn trong khi sinh vật cần cho việc giải thoát tôi nhất thiết phải là một sinh vật có lương tri, tức là một con người như tôi để tôi có thể giải thích.

Con người! Vậy thì đám người bị khỉ bắn hạ và bắt sống thuộc chủng tộc nào của loài người trên hành tinh này? Phải chăng họ là những giống dân lạc hậu? Nếu đúng như vậy thì những người chủ hành tinh này hung bạo biết bao khi ra lệnh cho cuộc tàn sát vừa qua!

Dòng suy nghĩ của tôi bị cắt ngang bởi một người bò tới gần. Đó là Nova. Quanh tôi, những người bị bắt đã ngủ thành từng nhóm trên sàn. Sau một lúc lưỡng lự, cô cuộn lấy tôi như hôm

trước. Một lần nữa, tôi cố gắng một cách vô ích tìm trong ánh mắt cô ngọn lửa giải thích hành động của cô. Cô quay mặt đi và nhanh chóng nhắm mắt. Mặc dù vậy, tôi vẫn thấy được an ủi bởi sự có mặt đơn giản của cô. Cuối cùng, tôi ôm cô ngủ, cố không nghĩ tới ngày mai.

Chương 12

Do có ý thức chống lại suy nghĩ làm nảy nở những ý nghĩ nặng nề, tôi ngủ được tới sáng. Giấc ngủ của tôi bị gián đoạn bởi những cơn ác mộng trong đó thân hình Nova như một con rắn quỷ quái cuộn tròn lấy tôi. Sáng hôm sau, mở mắt ra tôi thấy Nova đã dậy và đứng từ xa quan sát tôi với ánh mắt bối rối như hôm trước.

Xe của chúng tôi đi chậm lại và tôi nhận ra nó đang vào thành phố. Những người trong cũi nhô dậy và ngồi xổm bên song cũi nhìn qua phía dưới tấm bạt cảnh tượng dường như làm thức dậy trong họ niềm xúc động. Tôi bắt chước họ dán mặt vào song cũi và ngắm nhìn lần đầu tiên một thành phố văn minh trên hành tinh.

Xe chúng tôi chạy trên một đường phố khá rộng có hè đường. Tôi sốt ruột nhìn khách qua lại, cố tìm kiếm những sinh vật mới nhưng chỉ thấy toàn khỉ. Tôi thấy một con bán hàng, hình như hàng khô, vén tấm rèm cửa hàng nhìn ra. Khi nó tò mò nhìn chúng tôi đi qua, tôi thấy nó cũng là khỉ. Tất cả khách qua lại và những con lái xe chạy ngang qua chúng tôi đều ăn mặc theo một của chúng ta ở Trái Đất nhưng tất cả đều là khỉ.

Niềm hy vọng gặp một giống người văn minh trở nên cay đắng đối với tôi và tôi sống trong một tâm trạng cực kỳ đen tối. Xe chúng tôi chậm lại. Tới lúc này tôi mới nhận ra đoàn xe đã giải tán trong đêm qua vì tôi thấy chỉ còn hai chiếc. Những chiếc kia chắc đã đi theo hướng khác. Sau khi qua một cái cổng, xe chúng tôi dừng lại trong một chiếc sân. Ngay lập tức, một bọn khỉ vây lấy chúng tôi và dẹp yên sự nhộn nhạo của đám người bằng những ngọn giáo.

Vây quanh sân là những ngôi nhà nhiều tầng có các hàng cửa sổ giống nhau. Khu nhà làm tôi nghĩ tới một bệnh viện và cảm giác đó được khẳng định khi nhiều con khỉ mặc áo trắng tới gặp bọn khỉ canh giữ chúng tôi. Chúng đội mũ ca lô nhỏ giống như mũ của các y sĩ chúng ta.

Tất cả đều là khỉ, hoặc khỉ đột hoặc vượn. Chúng giúp bọn gác đưa người ra khỏi các xe. Chúng tôi bị lôi ra khỏi cũi, sau đó từng người một bị tống vào túi chuyển vào trong nhà. Tôi không chống cự, để mặc hai con khỉ đột mặc áo trắng đưa đi. Trong nhiều phút liền, tôi có cảm giác chúng đưa tôi đi dọc theo một hành lang, sau đó leo lên cầu thang. Cuối cùng, chúng ném tôi xuống sàn, mở túi và tống tôi vào một cái cũi gắn cố định vào sàn có lót rơm. Chỉ có mình tôi trong cũi. Một con khỉ đột khóa cũi thật cẩn thận.

Căn phòng có nhiều cũi giống như cũi của tôi xếp thành hai hàng có lối đi ở giữa. Phần lớn các cũi đã có người. Một số cũi nhốt những người bị bắt với tôi trong trận càn hôm qua, một số cũi nhốt đàn ông và đàn bà chắc bị giam giữ từ lâu. Trong số này, một số có vẻ cam chịu. Họ nhìn những người mới tới vẻ như hiểu ra, động tai lên khi một người phát ra những tiếng rên rỉ thảm thiết. Tôi nhận ra những người mới tới được xếp mỗi người một cũi như tôi trong khi những người cũ thường hợp thành từng đôi. Thò mũi qua song, tôi thấy một chiếc cũi to hơn ở đầu hành lang nhốt một số trẻ con. Khác hẳn người lớn, bọn trẻ bị kích thích mạnh khi thấy đám người mới tới. Chúng hoa chân múa tay, xô đẩy nhau, vừa phát ra những tiếng kêu u u vừa lay các song. Thật y như những con khỉ con ở Trái Đất.

Hai con khỉ đột đi vào phòng, mang thêm một cái bao nữa và dốc cô bạn Nova lăn ra. Tôi thấy được an ủi khi thấy cô bị nhốt trong chiếc cũi ngay trước mặt mình. Cô cào cào chống lại hai con khỉ đột. Khi chiếc cũi bị khóa lại, cô nhảy tới bên song cô bẻ gãy, răng nghiến kèn kẹt phát ra những tiếng u u xé tâm can. Sau khoảng một phút như vậy, nhận ra tôi, cô đứng bất

động và ngẩn cổ lên giống như một con vật ngạc nhiên. Tôi mỉm cười với cô và dùng tay ra hiệu. Cô cố bắt chước tôi, cử chỉ vụng về nhưng đủ làm tôi tràn ngập vui sướng.

Hai con khỉ đột mặc áo choàng trắng đi vào cắt ngang sự suy nghĩ của tôi. Công việc chuyển người chắc đã xong vì tôi thấy chúng không mang vác gì thêm mà đẩy một chiếc xe nhỏ, trên chất thức ăn và những thùng nước uống. Chúng phân phát cho mọi người làm căn phòng im lặng hẳn.

Tới lượt tôi, một con đứng ngoài trông chừng còn một con vào hẳn trong cũi đặt trước mặt tôi một liên thức ăn sền sệt, vài trái quả và một thùng nước nhỏ. Tôi quyết định thiết lập giao tiếp với những con khỉ này vì bây giờ thì tôi tin rằng chúng là sinh vật có lý trí và văn minh duy nhất trên hành tinh này. Con mang thức ăn cho tôi không có vẻ gì là dửng dưng, thậm chí nó còn thân tình vỗ vai tôi khi thấy vẻ điềm tĩnh của tôi. Tôi nhìn vào mắt nó, đặt tay lên ngực nghiêng mình một cách trang trọng. Khi ngẩng lên, tôi nhìn thấy vẻ mặt ngạc nhiên ghê gớm của nó. Thế là tôi dồn hết tâm trí mỉm cười với nó. Con khỉ đột vừa định ra thì dừng lại, sững sờ và kêu ầm lên. Thế là tôi đã làm cho mình được chú ý. Muốn khẳng định thắng lợi, tôi nói một cách ngớ ngẩn câu nãy ra trong óc :

- Bạn có khỏe không? Tôi là người ở Trái Đất. Tôi vừa trải qua một hành trình rất dài.

Nghĩa của câu nói không quan trọng. Tôi chỉ cần nói để nó thấy rõ thực sự tôi là ai. Chắc hẳn tôi đã đạt được mục đích vì chưa bao giờ tôi thấy một sự ngạc nhiên như vậy trên nét mặt một con khỉ. Nó và bạn nó nín thở, miệng há ra. Hai con bắt đầu thì thầm trao đổi với nhau nhưng kết quả không như tôi tính. Sau khi nhìn vào mặt tôi một cách nghi ngờ, con khỉ đột vội vàng lùi ra khỏi cũi, khóa cũi cẩn thận hơn. Hai con nhìn nhau một lúc rồi phá ra cười. Chắc tôi phải là một hiện tượng độc đáo vì tôi thấy chúng không kinh ngạc trước những hành xử của tôi. Chúng cười giòn giã giữa nước mắt đến nỗi một con phải đặt nôi xuống rút khăn tay ra lau.

Tôi bị vỡ mộng tới mức nổi ngay cơn giận dữ điên cuồng. Tôi lay các song cũi, nhe răng và chửi rủa chúng bằng tất cả những ngôn từ biết được. Khi kho từ ngữ bị cạn, tôi tiếp tục hú lên một cách vô ý thức. Kết quả chỉ là những chiếc nhún vai của chúng.

Tuy vậy, tôi đã kéo được sự chú ý. Hai con khỉ đột vừa bỏ đi vừa quay lại quan sát tôi nhiều lần. Khi tôi vừa im lặng vì quá mệt thì thấy một con rút trong túi áo ra một quyển sổ và ghi chép sau khi đã cẩn thận đánh dấu vào chiếc bảng treo phía trên cũi.

Chúng bỏ đi. Sau một lúc lộn xộn do tôi gây ra, đám người lại tiếp tục ăn. Chẳng còn việc gì làm, tôi liền ăn ít cháo ngũ cốc và chút trái cây rồi nằm nghỉ chờ cơ hội khác bộc lộ thân thể cao quý của mình. Trước mặt tôi, Nova thỉnh thoảng lại ngừng ăn nhìn trộm tôi.

Chương 13

Chúng tôi được để yên cả ngày hôm đó. Buổi tối, sau khi cho chúng tôi ăn, bọn khỉ đột tắt đèn kéo nhau ra ngoài. Đêm đó, tuy lớp rơm lót khá dày tạo thành một chiếc đệm khá tiện nghi, tôi vẫn nằm trằn trọc không ngủ được vì trong óc không lúc nào ngừng hình dung ra những kế hoạch để giao tiếp với bọn khỉ.

Tôi tự nhủ là sẽ không nổi giận và sẽ kiên nhẫn tìm mọi cơ hội để chứng tỏ mình có suy nghĩ. Hai tên gác có lẽ chỉ là những nhân viên trình độ hạn chế không hiểu được ý tứ của tôi, nhất định phải có những con khỉ khác có học thức hơn.

Sáng hôm sau, tôi thấy hy vọng đó không phải không có cơ sở. Tôi thức dậy đã được một giờ. Đa số những người trong cũi đi tới đi lui liên tục theo kiểu thú bị nhốt. Tự nhiên thấy mình làm theo họ như vậy khá lâu mà không biết, tôi thấy bức bối với chính mình. Thế là tôi ngồi bên song với thái độ suy tư rất người. Chính lúc đó cửa phòng mở và tôi thấy một con vượn đi vào có hai con bảo vệ đi theo. Đó là một con vượn cái. Theo cung cách khép nép của những con khỉ đột trước mặt nó, chắc nó phải giữ một chức vụ quan trọng trong cơ sở này. Nhất định trường hợp của tôi đã được báo cáo vì tôi thấy con vượn cái vào phòng là hỏi ngay một trong hai con gác và con này chỉ về phía tôi.

Tôi chú ý quan sát con vượn cái khi nó lại gần tôi. Con này cũng mặc một cái áo choàng trắng như những con khỉ đột. Chiếc áo bó sát vào thân bằng một chiếc thắt lưng, tay áo ngắn để lộ ra đôi cánh tay dài mảnh. Điều đập mạnh vào tôi trước tiên là ánh mắt của nó đặc biệt sinh động và thông minh. Tôi đoán trong ánh mắt đó có nhiều điều tốt cho quan hệ của tôi với nó trong tương lai. Nó có vẻ rất trẻ mặc dù có những nếp nhăn vốn có của giống khỉ bao quanh chiếc mõm trắng. Nó xách một chiếc cặp da.

Nó dừng lại trước cũi của tôi, vừa quan sát vừa rút từ cặp ra một quyển sổ. Tôi nghiêng mình nói bằng giọng dịu dàng nhất.

- Xin chào bà vượn.

Nét mặt con vượn cái biểu lộ sự ngạc nhiên tột độ nhưng vẫn giữ vẻ nghiêm trang. Nó ra hiệu cho bọn khỉ đột im lặng khi bọn này bắt đầu cười.

Được khuyến khích, tôi tiếp tục nói :

- Thừa bà hoặc thừa cô, tôi lấy làm tiếc phải ra mắt bà trong những điều kiện như thế này. Xin bà hãy tin rằng tôi không có thói quen...

Tôi còn nói nhiều điều ngu xuẩn, cố gắng làm cho lời lẽ hài hòa với giọng cố giữ cho nhã nhặn. Khi tôi ngừng nói và điểm vào bài diễn văn một nụ cười đáng yêu nhất thì sự ngạc nhiên của con khỉ cái chuyển thành kinh hoàng. Mắt nó nháy liên tục và các nếp nhăn càng nhăn hơn. Rõ ràng nó đang tìm cách giải quyết một vấn đề khó khăn với sự thích thú. Nó mỉm cười với tôi và tôi cảm thấy nó bắt đầu nghi ngờ bản chất của tôi.

Trước cảnh tượng trên, lần này, đám người trong các cũi chỉ đứng quan sát mà không gây rắc rối cho tôi mỗi khi tôi nói. Họ làm những cử chỉ tỏ ra tò mò. Hết người này tới người nọ, họ lần lượt tới dán mặt vào song cũi để nhìn tôi rõ hơn. Chỉ có Nova có vẻ nổi giận và quậy phá

không ngừng.

Con vượn cái rút từ trong túi ra một chiếc bút máy và ghi chép liên tục vào cuốn sổ. Khi ngẩng lên gặp ánh mắt bồn chồn của tôi, nó mỉm cười với tôi. Cử chỉ đó khuyến khích tôi làm một hành động thân thiện nữa: tôi thò tay qua song, mở rộng bàn tay hướng về phía nó. Bọn khỉ đột giật nảy người và đứng chen ngay trước mặt tôi nhưng con vượn cái, thoát đầu theo phản xạ cũng lùi lại, ra lệnh cho chúng ngừng lại và vừa chăm chú nhìn tôi vừa chìa cánh tay lông lá hơi run run về phía tôi. Tôi vẫn đứng yên làm con vượn cái phải tiến lại gần hơn. Những ngón tay quá cỡ của nó đặt vào cổ tay tôi. Tôi rùng mình nhưng cố không làm một hành động nào để nó sợ. Con khỉ cái vỗ vỗ vào bàn tay tôi và vuốt ve cánh tay tôi, sau đó, quay về phía những con khỉ đột đang chứng kiến với vẻ đắc thắng.

Tôi tràn ngập hy vọng, càng lúc càng tin rằng con khỉ cái sắp công nhận bản chất cao quý của mình. Khi nó hách dịch ra lệnh cho một con khỉ đột, tôi như phát điên lên vì hy vọng của cũi sắp mở kèm theo những lời xin lỗi. Than ôi, làm gì có chuyện đó! Con khỉ đột tìm trong túi và lấy ra một vật trắng trắng nho nhỏ đưa cho chủ. Con vượn cái tự tay đặt vật đó vào tay tôi kèm theo một nụ cười dịu dàng. Đó là một miếng đường.

Một miếng đường! Tôi như rơi từ trên trời xuống, cảm thấy rã rời trước sự sỉ nhục của món quà thưởng mà suýt nữa thì tôi ném thẳng vào mặt con vượn cái. May là tôi kịp nhớ lại những quyết định đúng đắn của mình, do đó cố kìm để giữ bình tĩnh. Tôi cầm miếng đường, nghiêng mình và nhai với dáng điệu thông minh nhất.

Cuộc tiếp xúc đầu tiên của tôi với con Zira đã diễn ra như thế đó. Zira là tên con vượn cái như tôi biết ngay sau đó. Nó là thủ trưởng cơ sở này. Mặc dù bị thất vọng nhưng cách cư xử của nó cho tôi nhiều hy vọng và tôi có dự cảm là sẽ giao tiếp được với nó. Nó trao đổi rất lâu với những con khỉ gác và tôi đoán nó đang ra những chỉ thị liên quan tới tôi. Sau đó, nó tiếp tục đi thanh tra các cũi khác.

Nó quan sát cẩn thận từng người mới tới và ghi chép nhưng ngắn gọn hơn so với trường hợp tôi. Không bao giờ nó liều chạm vào một người. Có lẽ tôi sẽ ghen tức nếu nó làm như vậy. Tôi bắt đầu hãnh diện thấy mình được là đối tượng đặc biệt, duy nhất được biệt đãi. Khi nhìn thấy con vượn cái dừng lại trước bọn trẻ con và ném những viên đường cho chúng, tôi rất bực mình. Tuy nhiên sự bực tức của tôi vẫn không bằng sự bực tức của Nova. Sau khi nhe răng ra với con khỉ cái, cô lẩn ra ngủ quay lưng lại phía tôi.

Chương 14

Ngày thứ hai qua đi như ngày thứ nhất. Bọn khỉ chỉ vào phòng khi mang thức ăn cho chúng tôi. Tôi bối rối không hiểu cái cơ sở này dùng làm gì khi chúng thực hiện một số trắc nghiệm đối với chúng tôi vào hôm sau. Lúc đó, tôi chỉ coi những trắc nghiệm đó như một trò giải trí nhưng bây giờ mỗi khi nhớ lại tôi mới thấy là bị sỉ nhục.

Cuộc trắc nghiệm thứ nhất, tôi thấy khá mơ hồ. Một con lại gần tôi trong khi bạn nó thực hiện trắc nghiệm ở một cũi khác. Con đứng trước tôi một tay giấu sau lưng, một tay cầm cái còi. Nó nhìn tôi để tôi chú ý rồi đưa chiếc còi lên miệng thổi những hồi chói tai. Nó thổi như vậy khoảng một phút, sau đó mở bàn tay kia ra cố tình cho tôi thấy một quả chuối trông rất ngon. Nó đưa quả chuối tới trước mặt tôi trong khi mắt không ngừng quan sát.

Tôi vươn tay ra nhưng không với tới trong khi con khỉ đột vẫn không lại gần thêm. Hình như nó thất vọng và làm lại. Sau một lúc, nó chán, cố thổi còi một lần nữa và giấu trái quả đi. Tôi nhúc nhúc đầu nhúc óc, tò mò vì những trò trẻ con đó và suýt mất bình tĩnh khi nó vẫn chìa ra trái quả ngoài tầm với của tôi. Tuy nhiên tôi vẫn giữ được bình tĩnh, cố đoán xem nó muốn gì ở mình. Nó có vẻ càng ngày càng ngạc nhiên tựa như thấy một hành vi kỳ quặc. Nó làm lại năm sáu lần như thế nữa, sau đó, phát chán, nó chuyển sang một người khác.

Tôi cảm thấy như bị tước đoạt khi thấy người này nhận được trái quả ngay sau khi con khỉ thực hiện thí nghiệm, cả người kế theo cũng vậy. Tôi định tâm sẽ theo dõi kỹ con khỉ đột thực hiện cái cung cách như vậy ở hàng cũi trước mặt mình. Khi nó tới cũi của Nova, tôi không bỏ sót một phản ứng nào của cô. Con khỉ thổi còi, tiếp đó chìa ra trái quả. Ngay lập tức, cô gái trẻ phản ứng bằng cách tóp tép miệng...

Một tia sáng lóe lên trong óc tôi: một Nova rực rỡ đang nuốt nước bọt khi nhìn thấy thứ đồ ăn ưa thích giống như một con chó thấy người ta chìa ra một miếng đường. Đó là điều con khỉ đột chờ đợi trong chương trình hôm nay. Nó để lại miếng thức ăn cho cô gái và chuyển sang cũi khác.

Tôi hiểu ra và không thể không tự hào. Ngày xưa tôi đã học sinh học và các công trình của Pavlov không có gì khó hiểu đối với tôi. Vấn đề ở đây là các thí nghiệm được thực hiện trên con người thay vì trên chó. Trước đây ít phút tôi quá ngớ ngẩn, giờ đây bằng kiến thức và phán đoán, tôi không chỉ nắm vững nội dung trắc nghiệm đó mà còn biết sau đó sẽ phải làm gì. Có thể trong nhiều ngày liền, bọn khỉ sẽ làm như sau: thổi còi, đồng thời đưa ra một món ăn nào đó đối tượng ưa thích để làm đối tượng tiết nước bọt. Sau một thời gian, chỉ cần tiếng còi không cũng đủ làm đối tượng tiết nước bọt và thế là con người đã thu được phản xạ có điều kiện theo các tín hiệu khoa học.

Tôi không dừng lại ở việc vui mừng vì sự sáng trí của mình mà thấy cần phải phô diễn sự sáng trí đó. Khi con khỉ đột kết thúc một vòng và qua trước cũi tôi lần thứ hai, tôi tìm mọi cách làm nó chú ý. Tôi đập vào các song cũi, cố tình há to miệng đến nỗi nó phải chiếu cô làm lại thí nghiệm. Thế là ngay sau hồi còi thứ nhất, trước khi nó chìa trái quả ra, tôi đã nuốt nước bọt ừng ực như điên cứ như đời mình phụ thuộc vào việc nuốt nước bọt.

Nhưng kết quả không như tôi chờ đợi: con khỉ đột tỏ ra khá bối rối. Nó gọi bạn và chúng trao đổi với nhau khá lâu. Tôi có thể đoán được lập luận của bọn đần độn này như sau: một con người vừa mới đây không có một phản xạ nào thể mà dùng một cái thu được phản xạ có điều

kiện, một kết quả những con người khác phải mất một thời gian dài kiên nhẫn! Tôi thấy thương hại cho trí thông minh kém cỏi của chúng. Sự kém cỏi đó ngăn cản chúng tìm ra nguyên nhân duy nhất tạo ra sự tiến bộ nhảy vọt là ý thức. Chắc chắn con Zira tinh tế hơn.

Lúc này, sự khôn ngoan và nhiệt tình thái quá của tôi đã mang lại kết quả ngược với những gì tôi chờ đợi: hai con khỉ đột bỏ đi, bỏ luôn việc cho tôi trái quả, thậm chí một con còn bỏ luôn trái quả vào miệng nhai. Chúng cho rằng không cần phải thưởng cho tôi vì mục đích nghiên cứu đã đạt được.

Ngày hôm sau, chúng trở lại với những dụng cụ khác. Một con mang tới một chiếc chuông, con khác đẩy một chiếc xe trên có một cỗ máy trông giống như máy phát điện một chiều. Lần này, đã hiểu rõ yêu cầu của những thí nghiệm sẽ phải chịu nên ngay trước khi chúng cho máy hoạt động tôi đã biết chúng sẽ sử dụng máy như thế nào.

Chúng bắt đầu với người trong cũi bên cạnh Nova. Một con lắc chuông inh ỏi trong khi một con khác nối các dây của máy phát điện vào cũi. Đợi cho tiếng chuông ngân nga khá lâu, con khỉ thứ hai liền quay máy phát điện. Người trong cũi bật về phía sau đồng thời phát ra một tiếng kêu đau đớn.

Chúng làm đi làm lại nhiều lần thao tác như vậy nhưng bị trái cây lôi cuốn nên người trong cũi sau mỗi lần như vậy vẫn chạy ra dán mặt vào song cũi. Tôi biết mục đích của thí nghiệm là làm đối tượng bật lùi về phía sau mỗi khi nghe thấy tiếng chuông. Mục đích này không đạt được trong ngày hôm sau vì tâm lý giống người ở đây chưa phát triển lắm để thiết lập quan hệ nhân quả.

Tôi chờ chúng, cười thầm trong bụng, nóng ruột làm cho chúng hiểu sự khác nhau giữa bản năng và trí thông minh. Ngay sau tiếng chuông thứ nhất, tôi nhanh nhẹn buông tay khỏi các song cũi và lùi vào giữa cũi, đồng thời nhìn vào mặt chúng mỉm cười tinh quái. Bọn khỉ nhú mày. Lần này, chúng không cười, và lần đầu tiên, có vẻ nghi ngờ tôi trêu chúng. Khi chúng định làm lại thí nghiệm đối với tôi thì tôi bị lôi cuốn bởi những con khỉ mới tới.

Chương 15

Ba con khỉ mới tiến vào hành lang: con Zira và hai con nữa, trong đó một con có vẻ cấp trên. Đó là một con tinh tinh lần đầu tiên tôi thấy trên hành tinh này. Nó nhỏ hơn các con khỉ đột và lưng khá cồng. Tay nó dài đến nỗi khi đi nó thường chống tay xuống đất, một động tác mà những con khỉ khác ít khi làm. Nó cho tôi hình ảnh kỳ cục là nó đi lại cứ như nhờ chống hai chiếc can. Mớ lông dài hung hung trên đầu lại càng làm cho đầu nó thụt hơn vào đôi vai, nét mặt trầm mặc vẻ thông thái rởm. Tôi thấy nó như một tu sĩ già, vẻ tôn kính và trang trọng. Bộ quần áo cũng khác những con khác: áo đuôi tôm đen dài, ve áo đính một ngôi sao đỏ, quần sọc trắng đen. Tất cả khá bụi bặm.

Một con vượn cái nhỏ nhắn mang một chiếc cặp đi theo nó. Nhìn cung cách thì con vượn cái này phải là thư ký của nó. Bất cứ sinh vật có lý trí nào khi nhìn thấy đôi này nhất định phải kết luận đây là một nhà bác học kỳ cựu và người thư ký xoàng xĩnh. Việc chúng tới đây là một cơ hội nữa cho tôi quan sát tính tôn ty trong xã hội loài khỉ. Con Zira tỏ ra cung kính rõ ràng đối với cấp trên. Hai con khỉ đột trông coi phòng giam thấy con tinh tinh vào, vội vàng chạy tới cúi rạp xuống chào. Con tinh tinh dùng tay ra hiệu có ý như ban ơn.

Cả bọn đi thẳng tới cũi của tôi. Ngoài tôi ra, thử hỏi còn ai nữa là đối tượng đáng quan tâm nhất trong đám người này? Với nụ cười thân thiện nhất, tôi đón tiếp nhân vật quan trọng này bằng một câu khoa trương như sau :

- Thưa ngài tinh tinh kính mến, tôi rất sung sướng được gặp một giống thông minh và thông thái như ngài! Tôi tin chắc rằng ngài và tôi, chúng ta sẽ hiểu nhau.

Con tinh tinh giật nảy người khi nghe thấy tiếng của tôi. Nó gãi tai một lúc lâu trong khi mắt nghi ngờ quan sát cái cũi tựa như đánh hơi thấy có sự gian trá chi đó. Đứng lúc đó, con Zira lên tiếng. Nó cầm cuốn sổ, đọc những nhận xét về tôi, có vẻ cố thuyết phục nhưng con tinh tinh tỏ ra không chịu nghe. Nó nói hai ba câu giọng khoa trương, lắc đầu và nhún vai nhiều lần, sau đó chấp tay sau lưng đi đi lại lại nhiều lần trước cũi tôi, thỉnh thoảng lại ném về phía tôi những cái nhìn không mấy thiện cảm. Những con khác im lặng chờ đợi quyết định của nó trong sự kính cẩn.

Tuy nhiên đó chỉ là sự kính nể bề ngoài vì tôi thấy lũ khỉ thỉnh thoảng lại nhìn trộm nhau có ý chế giễu thủ trưởng ra mặt. Sự suy tư của con tinh tinh làm tôi nảy ra ý định diễn một vở kịch nho nhỏ để thuyết phục chúng về khả năng suy nghĩ của mình. Thế là tôi đi đi lại lại từ đầu cũi tới cuối cũi, bắt chước dáng điệu con tinh tinh, lưng còng xuống, hai tay chấp sau lưng thỉnh thoảng lại nhướn mày lên về suy tư.

Bọn khỉ đột phá ra cười sặc sụa, cả con Zira cũng không giữ được vẻ nghiêm trang, còn con thư ký phải rúc mõm vào chiếc cặp để không cười phá ra. Tôi hài lòng với trò diễn của mình cho tới khi nhận ra sự nguy hiểm. Nhận ra điều bộ của tôi, con tinh tinh tỏ ra tức giận, và bằng giọng khô khan, nói mấy câu nghiêm khắc. Trật tự được lập lại ngay lập tức. Sau đó, nó dừng lại trước mặt tôi và đọc những nhận xét cho con thư ký ghi chép.

Nó đọc khá lâu, nhấn mạnh câu chữ bằng những động tác khoa trương. Thấy cái cung cách mù quáng và quyết đoán của nó, tôi quyết định cho con tinh tinh một chứng cứ nữa về khả năng của mình. Chỉ ngón tay vào con tinh, tôi phát âm thật rõ ràng :

- Mi Zaius.

Tôi nhận thấy tất cả các nhân viên khi nói với con tinh tinh đều bắt đầu bằng hai chữ này. Sau này tôi biết rằng Zaius là tên của thầy tu, còn mi chỉ một địa vị cao sang.

Bọn khỉ như hóa thành đá. Chúng không cười nữa, đặc biệt là con Zira. Tôi thấy nó luống cuống, nhất là khi tôi chỉ tay vào nó và nói: Zira. Cái tên này tôi nhớ được khi bọn khỉ nói chuyện với nhau và chỉ có thể là tên của nó. Về phần con tinh tinh, nó bị cuốn vào sự suy nghĩ và lại đi đi lại lại trong hành lang, lắc đầu về hoài nghi.

Cuối cùng, nó bình tĩnh lại và ra lệnh bắt tôi phải chịu trước mặt nó những trắc nghiệm bọn khỉ đã bắt tôi chịu hôm qua. Tôi thực hiện các trắc nghiệm một cách dễ dàng: ngay tiếng còi đầu tiên tôi đã nuốt nước bọt hoặc nháy về phía sau khi nghe thấy tiếng chuông. Con tinh tinh bắt tôi làm đi làm lại trắc nghiệm thứ hai hàng chục lần trong khi vẫn đọc cho con thư ký ghi chép những nhận xét bất tận.

Ở trắc nghiệm thứ hai, tôi nảy ra một ý. Khi con khỉ đột lắc chuông, tôi gỡ chiếc kẹp tiếp điện vào cũi ném ra xa. Sau đó, chẳng thèm buông tay khỏi song cũi, tôi đứng yên tại chỗ trong khi con khỉ đột, không để ý tới thao tác của tôi, ra sức quay chiếc tay quay của máy phát điện giờ đây đã trở thành vô hại.

Tôi rất hãnh diện với sáng kiến này, coi đó là bằng chứng không thể phủ nhận của động vật có suy nghĩ. Tôi thấy con Zira tỏ ra nao núng. Nó nhìn tôi chăm chăm và cái mồm trắng của nó chuyển sang ửng hồng mà sau này tôi biết đó là dấu hiệu xúc động của giống khỉ. Nhưng tôi vẫn không thuyết phục được con tinh tinh. Con khỉ quý quái này lại nhún vai và một mực lắc đầu khi nghe con Zira trình bày. Đúng là một nhà khoa học khuôn mẫu, không chịu để ai qua mặt. Nó ra lệnh cho bọn khỉ đột và bọn này lại bắt tôi chịu một trắc nghiệm nữa. Trắc nghiệm này gồm hai trắc nghiệm trước kết hợp lại.

Trắc nghiệm này tôi cũng biết rồi, tôi đã thấy thực hiện trên chó trong một số phòng thí nghiệm ở Trái Đất. Nó đưa sự lộn xộn vào đầu óc đối tượng nghiên cứu bằng cách kết hợp hai phản xạ. Kết quả là con vật bị rối loạn tinh thần. Một con khỉ đột phát ra tín hiệu thưởng bằng cách thổi hàng tràng còi trong khi một con khác phát ra tín hiệu trừng phạt bằng cách lắc chuông. Tôi nhớ lại kết luận của một nhà sinh học nổi tiếng về thí nghiệm này: sự lạm dụng thí nghiệm trên con vật có thể làm nó rối loạn cảm xúc tương tự như rối loạn thần kinh ở người, đôi khi dẫn tới điên nếu lặp đi lặp lại nhiều lần.

Tôi cảnh giác để không rơi vào bẫy. Tôi ngồi ở khoảng cách đều nhau tới còi và chuông, tay chống cằm trong tư thế truyền thống của người đang suy nghĩ, công khai hướng tai lần lượt về phía chiếc còi và chiếc chuông. Con Zira không tìm được vô tay tán thưởng, còn con tinh tinh rút khăn tay thấm những giọt mồ hôi trên trán.

Nó vã mồ hôi, nhưng không gì đánh gục được sự hoài nghi đến ngu ngốc của nó. Tôi thấy rõ sự hoài nghi đó trên nét mặt khi nó hăng say tranh luận với con khỉ cái. Nó lại đọc những nhận xét cho con thư ký, ra những chỉ thị chi tiết cho con Zira. Con này nghe với vẻ không mấy thỏa mãn. Sau khi ném về phía tôi cái nhìn quàu quạu, con tinh tinh đi ra.

Con Zira nói với bọn khỉ đột và tôi hiểu rằng nó ra lệnh cho bọn chúng để tôi yên vì tôi thấy chúng mang đồ đạc đi ra. Còn lại một mình, con Zira quay lại cũi của tôi và yên lặng quan sát tôi một lúc lâu. Sau đó nó chìa một bàn chân ra phía tôi một cách thân thiện. Tôi xúc động nắm bàn chân và thì thầm gọi tên nó. Màu hồng ửng trên mồm con Zira cho tôi biết nó xúc động.

Chương 16

Mấy hôm sau, con tinh tinh quay trở lại báo hiệu những xáo trộn về tổ chức trong phòng. Nhưng trước hết, tôi phải kể trong khoảng thời gian đó tôi đã nổi bật lên trước bọn khỉ như thế nào.

Sau hôm con tinh tinh thanh tra, một trận trắc nghiệm mới đổ xuống đầu chúng tôi. Trắc nghiệm thứ nhất tiến hành vào bữa ăn. Thay vì đưa thức ăn vào cũi như mọi khi, con Zoram và con Zanam, tên hai con khỉ đột tôi biết được, cho thức ăn vào rổ rồi treo lên trần bằng hệ thống ròng rọc trang bị sẵn ở mỗi cũi. Đồng thời chúng đặt bốn khối gỗ hình lập phương khá lớn vào trong các cũi. Sau đó chúng đi ra và quan sát chúng tôi.

Thật mủi lòng khi nhìn thấy vẻ tiu nghỉu của những người bạn tôi. Họ nhảy lên nhưng không ai với tới chiếc rổ. Một số người leo lên song cũi nhưng tới đỉnh họ vờn tay hết cỡ cũng không với tới chiếc rổ thức ăn vì nó được đặt khá xa vách. Tôi thấy xấu hổ vì sự ngu muội của những con người này. Tôi, không biết có cần phải nói không, ngay từ đầu tôi đã biết cách phải giải quyết như thế nào. Chỉ cần chồng bốn khối gỗ lên nhau rồi trèo lên gỡ chiếc rổ. Tôi lấy chiếc rổ một cách dễ dàng. Chẳng có gì là tài ba nhưng tôi là người duy nhất tỏ ra khéo léo. Sự khâm phục ra mặt của con Zoram và Zanam làm tôi mát ruột, mát gan.

Tôi bắt đầu ăn, không thể không giấu sự kên kiệu đối với các tù nhân khác. Sau khi nhìn tôi làm, những người này vẫn không sao làm theo được. Cả Nova, trong ngày hôm đó, cũng không thể bắt chước tôi mặc dù tôi cố ý làm đi làm lại nhiều lần cho cô thấy. Khi cô, chắc chắn là người thông minh nhất trong đám người này, chồng được các khối gỗ lên nhau cho cân bằng thì lại sợ chúng đổ xuống nên chạy trốn vào một góc. Người con gái này khéo léo, mềm mại và động tác rất hài hòa nhưng khi phải xử lý một đồ vật thì lại tỏ ra vụng về như mọi người khác. Tuy nhiên, sau hai ngày, cô gái cũng biết cách dựng được chiếc tháp.

Sáng hôm đầu tiên, thương hại cô, tôi ném qua song cũi cho cô hai trái quả ngon nhất. Hành động đó diễn ra đúng lúc con vượn cái đi vào. Nó nhìn thấy và vuốt ve tôi. Tôi nằm dài như một con mèo để được vuốt ve dưới bàn tay lông lá của nó. Cảnh tượng đó làm Nova nổi điên. Cô rên rỉ và làm rối lên.

Tôi nổi lên trong nhiều thí nghiệm khác nữa nhưng trước hết là ở chỗ, bằng cách lắng nghe, có thể nhớ và hiểu nghĩa một số từ đơn giản của khỉ ngữ. Tôi thực hành bằng cách phát âm những từ đó khi con Zira đi qua trước cũi làm nó càng ngày càng tỏ ra bàng hoàng. Tôi cứ ở tình trạng như vậy cho tới khi con tinh tinh thanh tra đợt mới.

Nó vẫn mang theo con thư ký nhưng có một con tinh tinh nữa đi theo. Con mới tới này cũng trang trọng, cũng ăn mặc kiểu cách và nói chuyện với nó vẻ ngang bằng. Tôi nghĩ đó là một đồng nghiệp của nó được triệu tới để hỏi ý kiến về trường hợp đầu đầu do tôi gây ra. Hai con tinh tinh lao vào một cuộc tranh luận dài trước cũi của tôi, trong đó thỉnh thoảng con Zira lại chen vào rất dài với vẻ hăng say. Tôi biết con vượn cái đang biện hộ cho tôi, nhưng sự chen ngang của nó chỉ làm cho hai nhà bác học mỉm cười hoài nghi.

Tôi phải chịu đựng một số trắc nghiệm nữa trước mặt hai con tinh tinh nhưng tôi thực hiện rất khéo. Trắc nghiệm cuối cùng là mở một cái hộp được khóa kín bằng chín hệ thống khóa khác nhau như chốt, thanh cài, móc, then... Tôi nhớ là, ở Trái Đất, Kinnaman cũng nghĩ ra một dụng cụ tương tự để phát triển ý thức phân định của giống khỉ và đây là vấn đề phức tạp nhất

một số nhà bác học đã giải quyết thành công. Nhất định ở đây cũng là vấn đề đó nhưng đối với loài người.

Con Zira tự tay đưa chiếc hộp cho tôi. Qua thái độ, tôi biết nó rất muốn tôi biểu diễn thật xuất sắc, dường như tên tuổi của nó đặt hết vào cuộc thử thách. Tôi chăm chú vào hệ thống khóa và mở được trong nháy mắt, không một vấp vấp. Không dừng lại ở đó, sau khi mở xong, tôi lấy trái cây trong hộp ra và nhả nhận đưa con vượn cái. Con Zira đỏ mồm nhận trái cây. Tiếp theo, tôi chỉ vào một số đồ vật và nói tên các đồ vật đó bằng tiếng khỉ nhớ được.

Với những trình diễn như vậy, tôi nghĩ nhất định chúng phải tin thực chất tôi là ai. Than ôi! Tôi vẫn còn chưa biết hết sự mù quáng của giống tinh tinh! Chúng vẫn mỉm cười hoài nghi, bắt con vượn cái im lặng để thảo luận với nhau. Tôi cảm thấy chúng nhất trí với nhau cho rằng tôi nói như vẹt, tài năng của tôi chẳng qua chỉ là một kiểu bắt chước giỏi. Tôi bắt đầu nổi giận và có lẽ cơn giận của tôi sẽ bùng nổ nếu tôi không nhận ra ánh mắt của con Zira. Rõ ràng, trong ánh mắt đó, con vượn cái không đồng ý với hai con tinh tinh và cảm thấy xấu hổ khi nghe chúng nói về vấn đề này trước mặt tôi.

Cuối cùng, con tinh tinh đồng nghiệp với con Zaius đi ra sau khi phát biểu ý kiến chính thức về tôi. Con Zaius lao vào một số việc khác. Nó đi quanh phòng, quan sát cẩn thận từng người tù và ra những chỉ thị mới cho con vượn cái vì tôi thấy con này phải lần lần ghi chép hết. Cung cách đó báo trước sẽ có sự thay đổi trong các cũi.

Tôi đã không nhầm. Sau khi nhận được lệnh do con vượn cái chuyển tới, bọn khỉ đột bắt tay vào thực hiện lệnh của con tinh tinh. Chúng tôi bị ghép thành từng đôi nam nữ. Những cuộc ghép đôi như thế này báo trước những thử thách quý quái gì nữa đây? Bọn khỉ muốn nghiên cứu tính cách đặc biệt gì ở giống người này? Những hiểu biết của tôi thu được từ các phòng thí nghiệm sinh học ở Trái Đất gợi ý cho tôi lời giải: đối với một nhà khoa học chuyên nghiên cứu về bản năng và phản xạ thì bản năng giới tính được chú ý trước tiên.

Ra thế đấy! Bọn quỷ quái này muốn nghiên cứu trên chúng tôi, trên tôi, một người lẫn vào bầy người này do số phận trở trêu, những kỹ thuật yêu đương, cách thức người đàn ông tiếp cận người đàn bà, cách họ ăn nằm với nhau khi bị cầm tù để so sánh với những quan sát trước đây khi còn được tự do. Hay chúng muốn thực hiện những thí nghiệm về chọn lọc?

Sau khi biết được ruột gan chúng, tôi cảm thấy bị sỉ nhục như chưa bao giờ bị sỉ nhục và thề thà chết còn hơn thực hiện những thao tác hạ tiện đó. Tuy nhiên tôi phải thú nhận rằng mặc dù rất kiên quyết, sự xấu hổ của tôi lúc đó cũng bớt đi khi tôi nhìn thấy người người đàn bà khoa học ghép cho tôi. Đó là Nova. Tôi hầu như quên hẳn sự ngu ngốc và mù quáng của cô ngày hôm trước và không phản đối hai con Zoram và Zanam xốc người tôi ném xuống chân nàng tiên của thác nước.

Chương 17

Tôi sẽ không kể lại chi tiết cảnh diễn ra trong các cũi trong những tuần tiếp theo. Như tôi đoán trước, bọn khỉ đặt việc nghiên cứu hành xử yêu đương của con người lên hàng đầu. Chúng vẫn sử dụng các phương pháp cũ cho công tác nghiên cứu này, ghi chép không sót một trường hợp, tìm mọi cách kích thích sự tìm đến nhau, đôi khi can thiệp bằng mũi giáo để buộc những người ương ngạnh biết điều.

Chính tôi, tôi cũng quan sát và mừng thầm khi nghĩ tới bài phóng sự sẽ in khi trở lại Trái Đất nhưng tôi chán rất nhanh vì chẳng thấy có gì đặc sắc để ghi lại. Không có gì hết ngoài cách thức kỳ lạ người đàn ông lượn quanh người đàn bà trước khi tiếp cận. Giống hệt số chim đi diều, người đàn ông cũng diều theo cái kiểu nháy múa chậm chậm, lưỡng lự, gồm những bước tiến lên, lùi lại rồi sang ngang. Họ đi diều như vậy theo một vòng tròn ngày càng thu hẹp và tâm là người đàn bà, còn người đàn ông đứng yên tại chỗ quay theo. Tôi hào hứng theo dõi nhiều cuộc diều như vậy. Chi tiết có thể khác nhau nhưng nghi lễ chủ yếu của những cuộc diều như vậy đều giống nhau, về phần ăn nằm sau khi kết thúc cuộc dạo đầu, tôi chán rất nhanh mặc dù hơi sững sốt vì lần đầu tiên được chứng kiến những cảnh như vậy. Sự ngạc nhiên duy nhất của những cuộc trình diễn yêu đương là sự quan trọng hóa mang tính khoa học của bọn khỉ khi chúng rình xem, không bỏ sót một chi tiết nào không ghi.

Vấn đề khác đi khi hai con khỉ đột thấy tôi không lao vào vui đùa. Thế là chúng dùng giáo cưỡng bức tôi. Tôi chống cự kịch liệt nhưng hai con thô bạo này nhất định không chịu và không hiểu chuyện gì sẽ xảy ra nếu con Zira không tới. Hai con khỉ đột báo cáo với nó.

Con vượn cái suy nghĩ rất lâu. Sau đó lại gần nhìn tôi bằng đôi mắt thông minh rồi vỗ nhẹ vào gáy tôi và nói gì đó mà tôi đoán như sau: “Con người nhỏ nhỏ đáng thương. Mày lạ lùng quá! Không có con nào như mày. Hãy nhìn những con quanh mày. Hãy làm những gì người ta yêu cầu mày rồi mày sẽ được thưởng”.

Nó lấy từ túi ra một miếng đường và chìa ra cho tôi. Tôi thất vọng thấy nó coi tôi chỉ như một con vật thông minh hơn những con khác một chút. Tôi giận dữ lắc đầu và đi về phía cuối cũi nằm một mình, xa hẳn Nova đang nhìn tôi với con mắt khó hiểu.

Vấn đề chắc sẽ dừng ở đây nếu con tinh tinh Zaius không xuất hiện đúng lúc đó với vẻ rất tự mãn. Nó tới xem các kết quả thí nghiệm và muốn biết về tôi trước tiên. Nó tỏ vẻ không bằng lòng khi con Zira buộc phải cho nó biết tính cách ương bướng của tôi. Nó, hai tay chấp sau lưng, đi đi lại lại khoảng một phút, sau đó hách dịch ra những lệnh mới. Con Zoram và Zanam mở cũi tôi, lôi Nova ra và thay bằng một người đàn bà khá già. Con tinh tinh thông thái rỏm, đầu óc đặc phương pháp khoa học dở hơi, quyết định tiếp tục thí nghiệm trên một đối tượng khác.

Nếu chỉ như thế thì cũng chưa đến nỗi tệ hại. Tôi kinh hoàng thấy Nova bị ném vào chiếc cũi trước mặt làm mồi cho một gã to con, vai rộng, ngực đầy lông lá. Ngay lập tức, người này nháy múa như điên cuồng quanh cô cái vũ điệu tôi đã tả ở trên.

Ngay sau khi thấy cung cách của con người thô lậu đó, quên bằng mất quyết định khôn ngoan của mình, tôi như mất trí và lại một lần nữa hành xử như người điên. Tôi hú, kêu u u giống như người ở đây, thể hiện cái điên của mình như họ bằng cách lao vào các song cũi, nghiền răng, sùi bọt mép, cắn các song cũi, hành xử theo cách thú vật nhất.

Thật không ngờ: con tinh tinh mỉm cười khi thấy tôi hành động như vậy. Có lẽ đó là dấu hiệu đầu tiên về lòng tốt của nó dành cho tôi. Thì ra tôi vẫn có tính cách như nó mong đợi và nó tìm lại đúng lĩnh vực quen thuộc của nó. Nói khác đi, thuyết của nó đúng. Chính lúc nó đang dương dương như vậy thì con Zira có một nhận xét khiến nó đồng ý cho tôi một cơ may cuối cùng. Theo lệnh của nó, bọn khỉ đột lôi người đàn bà già trong cũi tôi ra và trả lại Nova cho tôi trước khi người đàn ông thô lậu chạm vào người cô. Bọn khỉ lại lui ra và nấp ở khoảng cách xa theo dõi tôi.

Tôi còn làm được gì nữa? Sự xúc động đã hạ gục tôi. Không thể chịu được cái cảnh nàng tiên của tôi bị trao cho kẻ khác, tôi đành phải cúi đầu trước chiến thắng của con tinh tinh đang cười thỏa mãn, rụt rè bước những bước của vũ điệu.

Vâng, tôi, một trong những chúa tể của muôn loài, bắt đầu lượn quanh người đẹp của tôi. Nghĩ tới những trường hợp oái oăm trong vũ trụ và tin chắc còn nhiều chuyện trên các hành tinh triết lý loài người không thể nào ngờ tới, trước bọn khỉ đột hau háu nhìn, trước con tinh tinh đang đọc cho con thư ký ghi chép, trước con vượn cái đang mỉm cười, trước hai con khỉ đột đang cười khẩy, tôi, một con người, tuyệt tác cuối cùng của sự tiến hóa nhiều thiên niên kỷ, bắt đầu lượn múa vũ khúc yêu đương như một con công quanh cô gái tuyệt vời.

Phần thứ hai

Chương 1

Tôi phải thú nhận rằng tôi thích nghi rất nhanh với những điều kiện sống trong cũi. Về mặt vật chất, tôi sống hoàn toàn thoải mái: ban ngày bọn khỉ săn sóc tôi từng tí một, ban đêm tôi nằm trên nệm êm với người con gái đẹp nhất vũ trụ. Tôi thích nghi với tình trạng đó nhanh đến nỗi, trong hơn một tháng, không hề cảm thấy lố lằng cũng như không nhận ra mình đang thoái hóa. Tôi không hề có ý định chấm dứt tình trạng đó và thấy thật là một cực hình nếu tìm cách học một vài câu tiếng khỉ. Tôi thôi không tìm cách giao tiếp với con Zira nữa đến nỗi nó, dù có lúc tin rằng tôi biết suy nghĩ, chịu để con tinh tinh thuyết phục coi tôi là một con người như mọi người trên hành tinh này, tức là một con vật. Tôi có thể là một con người thông minh nhưng cách nào đi nữa cũng không có ý thức.

Mặc dù không dám lộ rõ hơn nữa để bọn khỉ kinh sợ nhưng tính ưu việt của tôi hiện nay so với các tù nhân khác cũng đủ làm tôi nổi bật. Sự trọng vọng, tôi phải xấu hổ thừa nhận như vậy, đủ thỏa mãn tham vọng hiện nay của tôi, thậm chí làm tôi tràn đầy kiêu hãnh. Hai con Zoram và Zanam tỏ ra thân thiện với tôi. Chúng vui thích thấy tôi cười hay phát âm mấy câu tiếng khỉ. Sau khi cạn vốn với những trải nghiệm cổ điển, chúng nghĩ ra những trò khác tinh vi hơn và chúng tôi chơi đùa với nhau cho tới khi tôi tìm ra lời giải cho bài toán của chúng. Chúng không bao giờ quên mang cho tôi những món tôi ưa thích để sau đó tôi chia sẻ cho Nova. Chúng tôi là một đôi có đặc quyền. Tôi tự phụ nghĩ cô bạn gái của tôi phải biết những thứ cô có được là nhờ tài năng của tôi và tôi dành một phần thời gian để vênh vang với cô.

Tuy nhiên, một hôm, tôi cảm thấy buồn nôn vì những trò đó. Phải chăng do ánh mắt Nova trong đêm đó đặc biệt khó hiểu? Phải chăng miếng đường con Zira vừa thưởng cho tôi đột nhiên trở nên đắng ngắt? Tôi thấy xấu hổ vì sự nhần nhục đến hèn hạ của mình. Giáo sư Antelle sẽ nghĩ gì khi nhìn thấy tôi như thế này? Những ý nghĩ đó làm tôi không chịu được và tôi quyết định phải trở lại con người văn minh ngay. Vờ vuốt ve cánh tay con Zira để cảm ơn, tôi chiếm ngay lấy quyển sổ tay và chiếc bút của nó. Bỏ ngoài tai những câu mắng nhẹ nhàng của nó, tôi ngồi trên nệm rơm và vẽ phác hình Nova. Tôi là một họa sĩ cũng tạm được lại thêm người mẫu lôi cuốn nên bản phác họa khá thành công. Vẽ xong tôi đưa cho con vượn cái.

Ngay lập tức bức tranh làm con vượn cái xúc động và phân vân. Mồm nó đỏ ửng và run run nhìn vào mặt tôi. Nó còn đang sững sờ thì tôi lấy lại quyển sổ một cách kẻ cả. Lần này nó để yên không phản đối. Tại sao tôi không dùng cái phương tiện đơn giản này sớm hơn? Nhớ lại những kiến thức học ở trường, tôi vẽ một tam giác vuông minh họa định lý Pitago. Không phải tình cờ mà tôi chọn định lý này. Tôi nhớ hồi trẻ đã đọc một cuốn sách khoa học viễn tưởng trong đó một nhà bác học đã sử dụng định lý này để giao tiếp với thế giới khác. Trên đường đi, chính tôi cũng tranh luận với giáo sư Antelle về vấn đề này và ông tán thành phương pháp đó. Thậm chí ông còn nói thêm rằng các định lý của Euclide phải có tính phổ quát.

Gì đi nữa thì tác dụng gây ra cho con Zira cũng thật đặc biệt. Mồm nó tím lại và nó thét lên làm hai con Zoram và Zanam chạy vào. Con vượn cái vội chộp lại cuốn sổ khi hai con Zoram và Zanam tò mò lại gần. Sau khi ném cho tôi một cái nhìn kín đáo, con vượn cái có một hành động rất lạ: nó cẩn thận giấu kín những hình tôi vừa mới vẽ. Nó nói với hai con khỉ đột để hai con này ra khỏi phòng và tôi hiểu rằng con Zira đuổi khéo hai con khỉ đột. Sau đó, nó quay lại cầm tay tôi bóp theo kiểu khác với kiểu vuốt ve tôi trước đây. Cuối cùng nó đưa tôi quyển sổ tay và chiếc bút về cầu khẩn.

Giờ đây chính nó mong muốn thiết lập sự giao tiếp. Tôi cảm ơn Pitago và đi sâu hơn vào hình học. Trên một trang giấy tôi vẽ ba đường conic với đầy đủ trục và tiêu điểm. Đó là các đường elip, parabol và hypebôn. Sau đó ở trang bên tôi vẽ một hình nón tròn xoay. Tôi nhớ giao tuyến của một mặt phẳng với hình nón sẽ là một trong ba đường conic trên tùy theo góc cắt của mặt phẳng. Tôi vẽ mặt phẳng tương ứng với trường hợp elíp, sau đó chỉ vào đường elíp ở trang trước cho con khỉ cái.

Nó sùng sốt, giăng lại cuốn sổ vẽ một hình nón khác bị cắt bởi một mặt phẳng dưới một góc cắt khác và chỉ cho tôi đường hypebôn. Tôi luống cuống, xúc động mạnh đến nỗi nước mắt trào ra và ôm chặt lấy tay nó. Từ phía sau trong cũi, Nova co giật đùng đùng: bản năng đã không lừa dối cô về ý nghĩ của những cử chỉ dạt dào của tôi. Bằng kỹ xảo hình học, sự giao tiếp tinh thần đã được thiết lập giữa tôi và con Zira. Tôi cảm thấy thỏa mãn và thấy con vượn cái cũng bối rối.

Đột nhiên, nó gỡ tay tôi và chạy ra khỏi phòng. Nó ra ngoài không lâu nhưng khoảng thời gian đó đủ làm tôi chìm vào giấc mơ. Tôi không dám nhìn Nova vì cảm thấy có lỗi. Cô gái cũng gầm gừ đi quanh tôi.

Khi con Zira quay lại, nó đưa cho tôi một tờ giấy lớn găm trên một tấm bảng. Tôi suy nghĩ mấy giây và quyết định làm một đòn quyết định. Trong một góc tờ giấy, tôi vẽ hệ thống sao Bételgeuse theo những quan sát lúc chúng tôi mới tới, trong đó thiên thể khổng lồ nằm ở trung tâm và bốn hành tinh quay quanh. Tôi đánh dấu hành tinh Soror và vẽ tinh của nó vào tờ giấy. Sau đó, tôi chỉ vào hành tinh rồi chỉ vào con Zira ra ý là nó đang ở hành tinh này. Nó tỏ vẻ hiểu. Ở góc khác của tờ giấy, tôi vẽ hệ thống Mặt Trời với đầy đủ các hành tinh. Sau đó, tôi chỉ vào Trái Đất rồi quay ngược ngón tay lại chỉ vào ngực mình.

Lần này con Zira tỏ ra lưỡng lự không hiểu. Nó chỉ vào Trái Đất rồi chỉ tay lên trời. Tôi ra hiệu xác nhận. Nó ngậy người ra, chắc đang nát óc vì vấn đề. Tôi giúp nó bằng cách kẻ một đường đứt nét từ Trái Đất tới Soror và vẽ con tàu của chúng tôi trên quỹ đạo đó. Điều này như một tia sáng lóe ra trong óc nó. Giờ đây, tôi tin rằng nó đã hiểu tôi là ai và từ đâu tới. Nó nhảy bổ tới gần tôi thì con Zaius xuất hiện ở đầu hành lang để đi thanh tra. Con vượn hoảng hốt, vội vàng cuộn tờ giấy lại, bỏ cuốn sổ vào túi trước khi con tinh tinh lại gần và ý tứ đặt ngón tay lên môi ngầm bảo tôi không bộc lộ tung tích cho con Zaius biết. Không hiểu lý do gì nhưng chắc chắn nó là đồng minh của mình nên tôi lại đóng vai một con vật thông minh.

Chương 2

Từ đó, nhờ con Zira, những hiểu biết của tôi về thế giới và ngôn ngữ khỉ tiến bộ rất nhanh. Lấy có thực hiện những trải nghiệm đặc biệt, hầu như ngày nào nó cũng thu xếp gặp riêng tôi để dạy tôi tiếng khỉ và cũng học luôn tiếng của tôi. Nó học nhanh đến nỗi tôi phải sửng sốt. Chưa tới hai tháng, chúng tôi đã có thể nói chuyện với nhau về nhiều chủ đề. Dần dần tôi hiểu rõ hành tinh Soror và dưới đây là mấy nét phác qua về văn minh của hành tinh.

Ngay sau khi có thể nói chuyện được, tôi lái những cuộc nói chuyện vào chủ đề gây tò mò nhất cho tôi: phải chăng khỉ là sinh vật duy nhất biết suy nghĩ trên hành tinh?

- Mày, - Zira nói - hãy hình dung loài khỉ là sinh vật duy nhất biết suy nghĩ, duy nhất có tâm hồn. Các nhà khoa học duy vật nhất của chúng tao cho rằng linh hồn khỉ có bản chất siêu nhiên.

Do không tìm chế được, những câu như trên luôn luôn bị tôi cắt ngang.

- Vậy loài người thì sao?

Chúng tôi nói chuyện với nhau bằng tiếng Pháp vì con Zira học tiếng của tôi cũng nhanh như tôi học tiếng của nó và tôi với nó mà tao chỉ tở rất tự nhiên. Ngay từ đầu đã có một số khó khăn trong việc chuyển ngữ, chẳng hạn, các từ “khỉ” và “người” lúc thì được hiểu là một sinh vật lúc thì được hiểu là hai sinh vật khác nhau, nhưng sự trục trặc đó nhanh chóng được san bằng. Mỗi khi nó nói khỉ, tôi hiểu là sinh vật cao cấp. Khi nó nói người, tôi hiểu nó muốn nói tới những con thú có năng khiếu bắt chước, có cấu tạo cơ thể tương tự khỉ, có tâm lý ở giai đoạn phôi thai nhưng còn thiếu lương tâm.

- Từ một thế kỷ nay, - Con Zira giảng giải - chúng tôi đã có những tiến bộ đáng kể trong việc nghiên cứu nguồn gốc các loài. Trước đây, khỉ ta cho rằng các loài được một Chúa Trời quyền năng tạo ra với hình dạng như hiện nay nhưng không bị cảm như hiện nay. Dần dần, các lý thuyết gia lớn lớn nhiều thế hệ, tất cả đều là vượn, đã hoàn toàn làm thay đổi ý kiến đó. Họ cho rằng có lẽ tất cả các loài có nguồn gốc chung.

- Như vậy khỉ có nguồn gốc từ người?

- Một số khỉ tin như vậy, nhưng thực ra không chính xác như vậy. Khỉ và người là hai nhánh khác nhau. Từ một lúc nào đó chúng tiến hóa theo hai hướng xa dần nhau. Khỉ tiến hóa theo hướng có ý thức, trong khi người trì trệ ở trạng thái thú vật. Tuy nhiên, rất nhiều tinh tinh vẫn khẳng khái phủ nhận sự thật hiển nhiên đó.

- Zira, cô cho rằng con cháu của các lý thuyết gia lớn tất cả đều là vượn?

Nhiều lần, sự khao khát hiểu biết làm tôi lái cuộc đối thoại diễn ra theo kiểu cóc nhảy khiến con Zira lạc đề. Trả lời câu hỏi của tôi, nó thích thú khẳng định là hầu như mọi phát hiện lớn đều do vượn thực hiện.

- Có đẳng cấp giữa các giống khỉ không?

- Có ba giống nổi tiếng nhất mà đã thấy. Đó là vượn, khỉ đột và tinh tinh. Mỗi giống có tính cách riêng. Ngày nay các rào cản về chủng giống đã bị hủy bỏ và những cuộc tranh giành do các

rào cản đó gây ra đã giảm đi nhiều nhờ cuộc vận động do vượn lãnh đạo. Về nguyên tắc, ngày nay không có sự khác nhau giữa các giống khỉ, nhưng đa số các phát minh lớn đều do vượn thực hiện.

- Còn giống khỉ đột thì sao?

- Họ là những khỉ ăn thịt. - Con Zira nói vẻ coi thường - Ngày xưa họ là những nhà quý tộc và ngày nay vẫn còn nhiều khỉ đột thích quyền lực. Họ thích tổ chức và lãnh đạo, thích săn bắn và cuộc sống ngoài trời. Những khỉ đột nghèo thường làm những nghề đòi hỏi cơ bắp.

- Thế còn tinh tinh?

Con Zira nhìn tôi một lúc rồi phá ra cười :

- Họ là những nhà khoa học chính thống. Mày đã thấy điều đó và sẽ còn thấy nữa. Họ học được nhiều từ sách vở. Tất cả đều có huân, huy chương. Một số được xem như chuyên gia giỏi trong các chuyên ngành hẹp đòi hỏi năng khiếu nhớ. Số còn lại...

Con Zira không nói hết câu và làm động tác tỏ vẻ khinh bỉ. Tôi không gắng thêm về chủ đề này nữa, tự nhủ là chờ dịp khác. Tôi lái câu chuyện sang những khái niệm tổng quát nhất. Theo yêu cầu của tôi, con Zira vẽ lại cây khỉ hệ do các chuyên gia khỉ giỏi nhất thiết lập. Cây đó rất giống với cây do chúng ta thiết lập ở Trái Đất. Đó là một cây phân dưới không rõ ràng, phía trên phân thành nhiều nhánh: nhánh thực vật, nhánh hữu cơ, nhánh đơn bào. Nhánh này lại phân thành ngành ruột khoang, ngành da gai. Lên cao hơn là cá, bò sát và cuối cùng là động vật có vú. Cây lên cao tiếp với một lớp tương tự lớp người. Tới đây có một nhánh nhỏ tách ra, đó là nhánh người. Nhánh người này ngắn trong khi thân chính tiếp tục lên cao với các giống khỉ tiền sử khác nhau có tên là khỉ đứng thẳng (*simius erectus*) trước khi trở thành khỉ thông minh (*simius sapiens*). Khỉ thông minh chia thành ba nhánh phát triển nhất là vượn, khỉ đột và tinh tinh. Con Zira kết luận :

- Não khỉ phát triển phức tạp và có tổ chức trong khi não người không có một biến đổi nào.

- Tại sao não khỉ lại phát triển như vậy?

Theo con Zira, chắc chắn ngôn ngữ phải là yếu tố quan trọng trong sự phát triển đó. Nhưng tại sao khỉ nói được mà người lại không nói được? Về điểm này, ý kiến của các nhà khoa học rất khác nhau. Một số cho là có sự can thiệp bí ẩn của thần linh. Một số khác cho rằng khỉ có ý thức vì nó có bốn tay. Con Zira nói tiếp :

- Có lẽ do chỉ có hai tay mà các ngón lại ngắn và vụng về nên loài người từ lúc đẻ ra đã bị khuyết tật, không thể tiến hóa và nhận thức chính xác về vũ trụ. Chính vì thế nên chúng không bao giờ sử dụng được công cụ một cách khéo léo. À, có lẽ ngày xưa chúng đã thử sử dụng. Người ta đã tìm thấy nhiều di chỉ lạ lùng. Hiện nay có nhiều nghiên cứu về vấn đề này. Nếu mày quan tâm tới những vấn đề này, tao sẽ cho mày gặp Cornelius. Anh ấy thông thạo hơn tao nhiều.

- Cornelius nào? - Tôi hỏi.

- Đó là chồng chưa cưới của tao. - Con Zira đỏ mặt nói - Anh ấy là một nhà khoa học lớn.

- Anh ấy cũng là vượn?

- Đương nhiên. Tao cho rằng yếu tố có bốn tay là một trong những yếu tố quan trọng nhất để loài khỉ phát triển tư duy. Nhờ có bốn tay, loài khỉ có thể leo lên cây, từ đó nhận thức được

không gian ba chiều, trong khi đó loài người do thể hình khiếm khuyết phải đóng đinh trên mặt đất nên chìm đắm trong không gian hai chiều. Sau đó, loài khỉ thụ được thói quen sử dụng công cụ và dần dần khéo léo. Tiếp theo là giai đoạn sáng tạo, rồi bằng cách đó tiến tới có trí khôn.

Trên Trái Đất tôi thường được nghe lập luận ngược lại để giải thích tính tối thượng của loài người. Tuy nhiên sau khi suy nghĩ kỹ tôi thấy lập luận của con Zira chẳng hơn mà cũng chẳng kém thuyết phục so với lập luận của chúng ta ở Trái Đất.

Tôi còn muốn hỏi nhiều vấn đề nữa thì hai con Zoram và Zanam mang bữa ăn chiều tới làm ngắt câu chuyện. Con Zira kín đáo chúc tôi ngủ ngon và đi ra.

Tôi ở lại trong cũi cùng với người bạn duy nhất là Nova. Bọn khỉ đột rút hết ra ngoài sau khi chỉ để lại một ngọn đèn yếu ớt ở cửa ra vào. Tôi vừa ngắm Nova vừa nhớ lại những điều thu nhận được từ buổi chiều. Cô có vẻ không thích con Zira và tỏ vẻ bức tức vì những cuộc nói chuyện. Ngay cuộc nói chuyện đầu tiên cô đã phá. Cô đứng chen giữa tôi với con vượn cái và rút rơm ném vào đầu nó. Tôi phải dùng sức mạnh để buộc cô yên lặng. Sau khi bị mấy cái phát nẩy lửa vào cặp lông xinh xắn, cô mới chịu yên. Tôi làm những hành động thô lỗ đó hầu như không suy nghĩ, sau đó mới thấy hối hận, nhưng hình như cô không tỏ ra thù ghét tôi.

Những suy nghĩ quá sức để cố hiểu thuyết tiến hóa của loài khỉ làm tôi nhược người. Vì thế tôi nhẹ hẫng người khi thấy Nova lại gần trong bóng tối lơ mơ như muốn tôi vuốt ve theo kiểu nửa người nửa thú, một kiểu vuốt ve thỏa hiệp giữa một bên là những thói quen của thế giới văn minh một bên là tập tục của một con người chưa thành người.

Chương 3

Đó là một ngày trọng đại đối với tôi: nhượng bộ trước những lời van xin của tôi, con Zira bằng lòng đưa tôi ra ngoài Học viện Nghiên cứu Sinh học cao cấp để đi chơi trong thành phố.

Nó đồng ý sau nhiều lần lưỡng lự. Cần phải có thời gian để thuyết phục nó về nguồn gốc thực sự của tôi. Khi chỉ có tôi với nó, tôi thấy mỗi khi nó thừa nhận sự thực trên thì sau đó lại phân vân. Nếu ở địa vị nó, chắc tôi cũng như nó thôi. Nó bị sốc mạnh khi nghe tôi mô tả loài người và nhất là loài khỉ ở Trái Đất. Sau đó, nó thú nhận với tôi là nó thích coi tôi vĩnh viễn là một phù thủy hay một tay lường gạt còn hơn là thừa nhận những khẳng định của tôi. Nhưng trước những sự chính xác và chứng cứ tôi đưa ra, nó hoàn toàn tin tôi, thậm chí còn đề ra kế hoạch giải phóng cho tôi mặc dù nó thú nhận điều đó không dễ. Trong khi chờ đợi cái ngày đó, nó sẽ tới đón tôi vào đầu buổi chiều để đưa tôi đi chơi.

Tôi thấy tim đập mạnh khi nghĩ tới lúc được ở ngoài trời, nhưng sự phấn khích của tôi bị giảm đi chút ít khi thấy con vượn cái sẽ dẫn tôi đi chơi bằng một sợi xích. Bọn khỉ đột lôi tôi ra khỏi cũi, đóng sập cửa vào mũi Nova và quàng vào cổ tôi một chiếc cổ đeo bằng da gắn vào một sợi xích chắc chắn. Con Zira cầm một đầu xích kéo tôi đi trong tiếng u u thảm thiết như xé tim tôi của Nova. Khi tôi tỏ ra thương hại cô bằng cách làm một động tác thông cảm, con vượn cái liền thả cánh kéo cổ tôi. Từ khi xem tôi có suy nghĩ như khỉ, nó thường khó chịu và bị sốc khi thấy tôi thân mật với Nova.

Vẻ khó chịu của nó biến mất khi chỉ có hai chúng tôi trong hành lang tối om và vắng vẻ. Nó vừa cười vừa nói :

- Không biết người Trái Đất mày có quen bị khỉ cầm dây dắt đi như thế này không?

Tôi nói với nó rằng không có chuyện đó. Nó xin lỗi, giải thích rằng một số con người thuần hóa có thể đi lại trên đường phố nên chuyện tôi bị xích cũng là bình thường. Do đó, nếu tôi tỏ ra ngoan ngoãn như những người thuần hóa thì có thể ra đường không cần xích.

Lại quên bằng thân phận thực của tôi, con vượn cái ra những chỉ dẫn làm tôi cảm thấy bị sỉ nhục ghê gớm.

- Đừng có nhe răng ra với những khỉ đi đường hoặc cào các khỉ con lại gần vuốt ve mày. Tao không muốn dùng rọ bịt mồm mày nhưng...

Như nhớ ra, nó ngừng lại cười và kêu lên :

- Xin lỗi, tao cứ quên là mày có suy nghĩ như khỉ.

Nó thân thiện vỗ nhẹ vào tôi xin lỗi. Sự vui vẻ của nó xua tan sự khó chịu chớm nở trong tôi. Tôi thích nhìn nó cười. Đôi khi, sự bất lực của Nova trong việc biểu hiện niềm vui làm tôi thờ dãi. Tôi cũng cười theo. Trong ánh sáng mờ mờ ở gian ngoài, tôi gần như không phân biệt được những đường nét của thân hình nó ngoài cái mõm trắng. Để ra phố, nó diện một bộ bánh bao và đội một chiếc mũ kiểu sinh viên che kín đôi tai. Trong một lúc quên mất nó là khỉ, tôi ôm quàng lấy thân nó. Nó để yên và thấy như thế cũng tự nhiên. Chúng tôi ôm nhau đi như vậy được một đoạn. Ra tới đầu hành lang được chiếu sáng, con Zira giật vội tay và đẩy tôi ra. Trở lại nghiêm trang, nó lí nhí nói :

- Mày không được quàng như vậy. Trước hết, tao đã hứa hôn và...

- Mày đã hứa hôn!

Cả hai đều thấy câu nói của mình chẳng đâu ra đâu. Con Zira đỏ mồm phá tan sự im lặng :

- Mày nên biết hiện nay chưa một khi nào nghi ngờ mày. Tao đối xử với mày như thế là vì mày đấy.

Tôi đành ngoan ngoãn để nó dắt đi. Con gác cổng học viện, một con khỉ đột to lớn mặc đồng phục, để chúng tôi qua cửa sau khi chào con Zira và tò mò nhìn tôi. Sau hơn ba tháng bị giam hãm, ra tới đường phố tôi hơi bị chống chĩnh một chút, choáng váng vì sự đi lại và chói nắng. Tôi hít không khí đầy lồng ngực và đỏ mặt thấy mình trần truồng, ở trong cui tôi đã quen trần truồng, nhưng trên đường phố tôi thấy mình lồ lẳng và sỗ sàng dưới những cặp mắt của khỉ qua lại. Chúng cứ nhìn chăm chăm vào mặt tôi. Con Zira kiên quyết không cho tôi mặc quần áo, lý luận rằng nếu mặc quần áo tôi còn lồ lẳng hơn. Tôi thấy nó nói có lý. Thực tế, nếu có con khỉ nào qua đường quay lại nhìn tôi thì chẳng qua vì tôi là người chứ không phải vì tôi trần truồng. Tôi chỉ là một thứ gây tò mò trên đường phố giống như một con vượn trong một thành phố Pháp. Vì thế, những con khỉ lớn tuổi gặp tôi tiếp tục đi sau khi cười, chỉ có một số khỉ nhỏ vây quanh tôi cười đùa. Con Zira vội kéo tôi vào xe, cho tôi ngồi ở hàng ghế sau, rồi tự mình lái chậm chậm qua các phố.

Thành phố là thủ phủ của một khu dân cư khỉ lớn tôi thấy thoáng thoáng khi mới tới. Giờ đây, tôi phải chiêm ngắm nhìn đám dân đó, kẻ đi bộ, kẻ đi xe, rồi những nhà buôn, nhà kinh doanh và những con khỉ mặc đồng phục giữ trật tự công cộng. Vì đã quen nên những cảnh đó chẳng gây cho tôi ấn tượng gì đặc biệt. Nhà cửa cũng giống nhà cửa chúng ta. Các đường phố cũng bẩn như đường phố chúng ta nhưng xe cộ lưu thông không dày đặc bằng. Cũng có những con rạch đầy túi ni lông và những đồng rác to lớn như ở chỗ chúng ta. Nhà cửa chật chội nên rất nhiều khỉ ném vỏ trái cây lên nóc nhà sau khi ăn xong. Điều làm tôi chú ý hơn cả là cách sang đường của khỉ bộ hành: thay cho hàng đèn hoặc đường kẻ sọc là một sợi xích kim loại chằng ngang phía trên đường để khỉ bộ hành dùng bốn tay leo qua.. Tất cả đều đeo găng da mềm.

Sau khi dẫn tôi đi khá nhiều nơi đủ cho tôi có khái niệm tổng quát về thành phố, con Zira dừng xe trước một hàng rào cao, phía sau có nhiều mảnh trồng hoa. Nó nói :

- Đây là công viên. Chúng ta có thể đi bộ một lúc. Tao muốn cho mày thấy những thứ khác nữa, chẳng hạn viện bảo tàng. Rất đặc biệt, nhưng bây giờ thì chưa được.

Nó tiếp :

- Ở đây, có ít khỉ qua lại, chúng mình được yên tĩnh, rất thuận lợi cho chúng mình nói chuyện nghiêm chỉnh.

Chương 4

- Tao thấy hình như mày không nhận ra những nguy hiểm ở chỗ chúng tao đang đe dọa mày.

- Tôi đã biết một số khi. Nếu muốn bộc lộ mình vào lúc này, tôi có thể chứng minh thêm và các bạn sẽ chấp nhận tôi như người anh em tinh thần.

- Chính điểm này là điểm mày làm đấy. Hãy nghe đây!

Chúng tôi đi dạo trong công viên. Trên đường hầu như không có ai, chúng tôi chỉ gặp mấy đôi trai gái. Sự có mặt của tôi chỉ gây cho chúng một thoáng ngạc nhiên. Ngược lại, tôi thản nhiên nhìn chúng, không một chút xấu hổ, tự nhủ không bỏ sót một trường hợp nào để học tập các tập quán khi.

Các đôi ôm nhau đi từng bước ngắn. Đôi tay dài làm chúng quấn vào nhau rối rắm. Chúng thường dừng lại hôn nhau ở những chỗ đường vòng. Cũng có khi nhìn quanh không thấy ai, chúng nhảy khỏi mặt đất để treo mình trên những cành cây thấp. Tuy di chuyển nhưng chúng vẫn không rời nhau, mỗi con một chân một tay mà vẫn thoải mái, sau đó biến mất trong đám lá.

- Nghe đây, - Con Zira nói - chiếc xà lúp của mày đã bị phát hiện mặc dù chỉ còn lại những thứ không có giá trị. Nó làm các nhà khoa học của chúng tao phải suy nghĩ. Họ công nhận loài khi không thể chế tạo được chiếc xà lúp đó.

- Loài khi có chế tạo được những con tàu tương tự như thế không?

- Được, nhưng không được hoàn hảo như vậy. Theo những gì mày cho biết thì chúng tao lạc hậu hơn chúng mày nhiều. Nhưng chúng tao đã phóng được nhiều vệ tinh khi tạo bay quanh hành tinh chúng tao. Thậm chí vệ tinh gần đây nhất còn có sinh vật ở bên trong: đó là một con người. Chúng tao buộc phải phá hủy khi nó đang bay vì không thể thu hồi được.

- Như vậy con người đã phục vụ loài khi trong những thí nghiệm không gian. - Tôi nói giọng mơ màng.

- Phải như vậy thôi... Trở lại vấn đề, như vậy là chiếc xà lúp của mày đã bị phát hiện.

- Thế còn con tàu của chúng tôi bay quanh hành tinh từ hai tháng nay?

- Tao không nghe thấy nói. Chắc nó nằm ngoài tầm quan sát của các nhà thiên văn chúng tao. Nhưng mày đừng có ngắt lời tao liên tục như vậy. Một số nhà khoa học của chúng tao thậm chí còn cho rằng chiếc xà lúp đến từ một hành tinh có cư dân. Nhưng họ không nghĩ rằng những cư dân đó lại là những sinh vật có hình dạng như người.

Tôi kêu lên :

- Thế thì phải nói cho họ biết. Dù có đủ tiện nghi trong cũi, dù có sự chăm sóc của cô thì cái thân tù như thế này cũng đủ rồi. Tại sao cô cứ giấu tôi? Tại sao cô không nói sự thật cho mọi khi biết?

Con vượn cái dừng lại, nhìn quanh, rồi đặt tay lên tay tôi :

- Tại sao à? Chính vì mày mà tao phải làm như vậy. Mày có biết Zaius không?

- Đương nhiên. Tôi đang muốn nói chuyện với cô về ông ấy. Có chuyện gì vậy?

- Mày có nhận ra thái độ ông ấy khi mày có những hành động đầu tiên để chứng tỏ mình có suy nghĩ không? Mày có biết tao đã nhiều lần thăm dò ý kiến ông ta về mày không? Mày có biết tao đã gợi ý khéo ông ta có lẽ mày không phải là một con vật mặc dù mày có hình thù của thú vật không?

- Có, tôi đã thấy cô tranh luận rất lâu với ông ấy và cô không đồng ý với ông ấy.

Con Zira nở ra một thôi dài :

- Ông ấy ương bướng như lừa và ngu như người. Gần như tinh tinh nào cũng như vậy cả. Ông ta khẳng định tài năng của mày là do bản năng rất phát triển của loài thú. Khẳng định rồi, ông ta không cho bàn cãi nữa. Không gì có thể làm thay đổi ý kiến của ông ta. Điều khốn nạn cho mày là ông ta đã chuẩn bị xong một luận văn dài về mày, trong đó ông ta chứng minh rằng mày là một con người khéo léo, tức là một con người đã được dạy khi bị bắt về nuôi trước đây để thực hiện một số hành động mà không hiểu ý nghĩa của những hành động đó.

- Đồ súc vật ngu xuẩn!

- Đúng, nhưng ông ta lại đại diện cho khoa học chính thống và rất có quyền lực. Đó là một trong những cán bộ khoa học cao cấp của học viện, mọi báo cáo của tao đều phải qua ông ta. Nếu tao nói rõ sự thực mày là ai thì tao sẽ bị kết tội theo tà thuyết và bị ông ta cho nghỉ việc. Chuyện đó đối với tao không sao cả nhưng khi đó mày có biết chuyện gì sẽ xảy ra cho mày không?

- Thử hỏi còn gì khốn nạn hơn cái kiếp sống trong cũi?

- Đồ vô ơn! Mày có biết tao đã phải bày ra đủ cách để ngăn ông ta chuyển mày tới khoa thần kinh không? Nếu mày cứ khẳng khẳng nhận là động vật cao cấp thì không gì có thể ngăn ông ta chuyển mày tới đó.

- Khoa thần kinh là khoa như thế nào? - Tôi hỏi với giọng hơi hoảng hốt.

- Ở đó, khi chúng tao thực hiện những vi phẫu thuật trên não như cấy ghép, thay thế não bộ trung ương, cắt bỏ từng phần thậm chí toàn phần.

- Những thí nghiệm đó được thực hiện trên người!

- Đương nhiên là như vậy! Não người cũng như cơ thể của chúng rất giống với não và cơ thể loài khỉ. Thật là may khi có một loài vật như vậy để chúng tao nghiên cứu về chính chúng tao. Con người còn giúp chúng tao nghiên cứu nhiều lĩnh vực khác nữa rồi dần dần mày sẽ biết... Ngay hiện nay, chúng tao đang thực hiện một số thí nghiệm rất quan trọng.

- Và những thí nghiệm đó cần một số lượng lớn con người?

- Đúng. Điều này giải thích vì sao chúng tao săn bắt người trong các khu rừng. Đáng tiếc là việc săn bắt này lại do cánh khỉ đột tổ chức và chúng tao không sao ngăn được họ lao vào cái thú tiêu khiển ưa thích là bắn súng. Họ làm khoa học mất đi một số lượng lớn đối tượng nghiên

cứu.

- Thực rất đáng tiếc. - Tôi mím môi thừa nhận - Thế trường hợp tôi thì sao?

- Mà có hiểu vì sao tao phải giữ kín chuyện của mà không?

- Như vậy tôi cứ phải sống mãi trong cũi như thế này à?

- Không. Mà sẽ thoát nếu kế hoạch tao vạch ra thành công. Theo tao, mà phải chuẩn bị kỹ càng và phải có đòn mạnh giấu kín thì mới có thể bộc lộ thân phận mà không sợ nguy hiểm. Tao đề nghị mà thế này: khoảng một tháng nữa sẽ tiến hành đại hội hàng năm của các nhà sinh học. Đó là một sự kiện khoa học quan trọng, do đó sẽ có đông đảo công chúng vào xem, nhất là sẽ có nhiều phóng viên của các tờ báo lớn tới dự. Công luận đứng về phía mà sẽ mạnh hơn Zaius, mạnh hơn tất cả tinh tinh hợp lại. Đại hội sẽ là cơ may cho mà. Mà sẽ tự bộc lộ thân phận giữa diễn đàn đại hội vì hôm đó Zaius sẽ giới thiệu mà để minh họa cho báo cáo của ông ta. Tốt nhất là lúc đó mà tự lên tiếng trình bày sự thực về mà. Mà phải làm sao cho kết quả tạo ra tới mức làm cho Zaius không thể ngăn cản được mà. Lúc đó, công việc của mà là trình bày rõ ràng trước hội đồng và thuyết phục khỉ chúng và các nhà báo như mà đã thuyết phục tao trước đây.

- Thế nếu Zaius và các tinh tinh vẫn không chịu nghe?

- Khi đó, dưới áp lực của dư luận, các khỉ đột sẽ buộc những lão già ngu xuẩn đó phải biết điều. Có nhiều khỉ cũng không đến nỗi ngu như Zaius. Ngoài ra, trong số các nhà khoa học tham dự đại hội sẽ có một số nhà khoa học thuộc giống vượn. Số này ít thôi nhưng Viện Hàn lâm phải để cho vào vì những phát minh đặc biệt của họ. Một trong số này có Cornelius, chồng chưa cưới của tao. Chuyện của mà tao chỉ kể với anh ấy. Anh ấy hứa với tao là sẽ làm hết sức vì mà. Dĩ nhiên anh ấy muốn gặp mà trước để kiểm tra những điều tao kể. Hôm nay tao dẫn mà tới đây một phần cũng vì lý do đó. Tao đã hẹn với anh ấy, nhất định anh ấy sẽ tới.

Con Cornelius chờ chúng tôi gần một cây dương xỉ rất lớn. Đó là một con vượn đáng đẹp. Chắc chắn nó phải hơn tuổi con Zira nhưng đối với một viện sĩ khoa học thì nó quá trẻ. Ngay khi nhìn thấy nó, tôi bị cái nhìn sâu sắc, đặc biệt sinh động của nó gây ấn tượng mạnh.

Con Zira hỏi nhỏ tôi bằng tiếng Pháp :

- Mà thấy anh ấy thế nào?

Tôi nhận ra câu hỏi chứa đựng sự tin cậy của con vượn cái đối với tôi. Tôi nói nhỏ lời ca ngợi và chúng tôi tiến lại gần Cornelius.

Đôi vợ chồng chưa cưới ôm nhau theo kiểu những đôi khỉ trong công viên. Con Cornelius dang rộng đôi tay, không hề để ý tới tôi. Mặc dù đã được nghe con vượn cái kể về tôi, nhưng rõ ràng nó coi sự có mặt của tôi chẳng hơn gì sự có mặt của một con thú trong nhà. Chính con Zira, trong một lúc, cũng quên luôn tôi và chúng dùng mõm trao đổi những nụ hôn. Sau đó, con vượn cái giật mình, vội vàng gỡ mình ra rồi nhìn xéo con vượn đực về ngượng ngùng. Con Cornelius nói :

- Em yêu, có ai đâu!

- Có tôi đây. - Tôi đang hoàng nói bằng tiếng khỉ rõ ràng nhất.

Con vượn đực giật nảy mình.

- Tôi xin nói lại: có tôi đây. Tôi lấy làm buồn phải nhắc lại câu nói vừa rồi với ông. Chuyện riêng của ông không hề gây phiền hà cho tôi, chỉ xin ông sau đó chiếu cô tới tôi một chút.

- Trời đất thiên địa ơi!... - Nhà khoa học vượn kêu ầm lên. Con Zira cười và giới thiệu chúng tôi với nhau :

- Đây là bác sĩ Cornelius ở Viện Hàn lâm. Còn đây là Ulysse Mérou, một cư dân của Trái Đất thuộc hệ Mặt Trời.

- Tôi rất hân hạnh được gặp anh - Tôi nói - Zira đã nói với tôi về anh. Xin chúc mừng anh có một người vợ đáng yêu như vậy.

Nói xong, tôi chìa tay ra nhưng con vượn lùi lại tựa như đang có rân ngóc lên trước mặt. Nó thất thần hỏi con Zira :

- Thật thế này à?

- Anh yêu, em có bao giờ đặt chuyện với anh không?

Con vượn trấn tĩnh lại. Đúng là một nhà khoa học. Sau một chút lưỡng lự, nó xiết tay tôi nói :

- Anh có khỏe không ?

- Không tệ lắm, - Tôi trả lời - một lần nữa, tôi xin lỗi đã gặp anh trong tư thế như thế này.

- Anh ấy cứ luôn luôn nghĩ tới chuyện đó. - Con Zira vừa cười vừa nói - Thật là phức tạp. Anh ấy vẫn chưa thấy được chuyện gì sẽ xảy ra cho anh ấy nếu mặc quần áo.

- Có đúng là anh đến đây từ...

- Từ Trái Đất, một hành tinh của hệ Mặt Trời.

Nhất định trước cuộc gặp gỡ này vì tin con Zira nên con Cornelius mới để ý tới chuyện của tôi nhưng chắc vẫn nghĩ có cái gì đó lừa gạt. Nó bắt đầu hỏi tôi liên hồi kỳ trận... Chúng tôi lững thững đi dạo. Hai con khoác tay nhau đi trước, tôi bị kéo theo sau để không lòi cuốn sự chú ý của khỉ qua lại. Những câu trả lời của tôi kích thích sự tò mò của con Cornelius tới mức nó thường dừng lại nói chuyện tay đôi với tôi, vung chân múa tay vạch ra những hình vẽ trên cát. Con Zira tỏ ra không bức mình. Ngược lại, nó tỏ ra thích thú trước cảnh tượng đó.

Con Cornelius đặc biệt thích thú với sự xuất hiện người thông minh (homo sapiens) trên Trái Đất và bắt tôi phải nói đi nói lại đề tài này. Nghe tôi nói, nó trở nên suy tư và nói rằng những điều tôi cung cấp chắc chắn sẽ rất có giá trị cho khoa học, đặc biệt là cho nó vì hiện nay nó đang tiến hành những nghiên cứu hóc búa về khỉ. Nó cho rằng vấn đề này chưa được giải quyết và không đồng ý với những thuyết được công nhận rộng rãi trước đây. Sau đó, không hiểu sao nó lại tỏ ra ngập ngừng, không cho tôi biết đang suy nghĩ gì.

Dù thế nào đi nữa, đối với nó, tôi vẫn là một cái vốn quý và nó sẵn sàng bỏ hết gia sản ra để có được tôi trong phòng thí nghiệm của nó. Chúng tôi nói về hoàn cảnh của tôi hiện nay. Chúng tôi cũng nói về con Zaius. Nó công nhận ông ta đàn độn và mù quáng. Nó tán thành kế hoạch của con Zira và hứa sẽ chuẩn bị cho tôi bằng cách nói bóng nói gió cho mấy người bạn nữa.

Khi chia tay, nó không ngần ngại chìa tay ra sau khi ngó quanh không thấy con khỉ nào trên đường. Sau đó, nó ôm hôn con Zira rồi đi nhưng vẫn không thể không quay lại nhiều lần để tin chắc tôi không phải là ảo ảnh.

- Một khỉ trẻ đáng mến. - Tôi nói khi quay lại xe.

- Và cũng là một nhà khoa học lớn. Với sự hỗ trợ của anh ấy, tôi tin rằng anh sẽ thuyết phục được toàn thể hội nghị.

- Zira, - Tôi thì thào vào tai nó khi đã ngồi vào ghế sau - cả tự do của tôi, cả cuộc sống của tôi thuộc về cô.

Tôi hiểu tất cả những gì nó đã làm cho tôi từ lúc tôi bị bắt. Không có nó, không bao giờ tôi giao tiếp được với thế giới loài khỉ và có lẽ Zaius đã tách não tôi ra để chứng minh tôi không phải là một sinh vật có suy nghĩ. Nhờ con Zira, giờ đây tôi đã có đồng minh và có thể nghĩ tới tương lai lạc quan hơn.

- Tôi chỉ hành động vì khoa học. - Con vượn cái nói, mồm hơi đỏ lên - Anh là trường hợp duy nhất phải bảo vệ bằng mọi giá.

Trong lòng tôi tràn ngập lòng biết ơn. Tôi để cho mình bị lôi cuốn vì cái thần thái trong ánh mắt của nó, tưởng tượng ra thân hình nó hoàn toàn khác. Tôi đặt tay lên bàn chân lông lá của nó. Nó rùng mình và tôi cảm thấy trong ánh mắt của nó tràn đầy cảm tình đối với tôi. Cả hai cùng bối rối và chúng tôi yên lặng trên suốt đường về. Khi nó dẫn tôi về cũ, tôi đẩy Nova ra một cách không thương tiếc khi cô diễn những trò trẻ con để đón tiếp tôi.

Chương 5

Zira cho tôi mượn một chiếc đèn pin và nhiều sách. Tôi giấu tất cả dưới lớp rơm. Giờ đây tôi đọc và nói lưu loát tiếng khỉ. Mỗi đêm tôi bỏ ra nhiều tiếng đồng hồ nghiên cứu về nền văn minh của loài khỉ. Ban đầu, Nova phá tôi. Cô nhe răng ra khi thấy quyển sách tựa như thấy kẻ thù nguy hiểm. Tôi chỉ còn cách là chìa chùm sáng của chiếc đèn vào cô làm cô run rẩy và rên rỉ chạy trốn vào một góc. Từ khi có đèn, tôi hoàn toàn làm chủ cũi, không cần phải dùng tới sức mạnh. Tôi cảm thấy Nova nghi ngại tôi và có nhiều biểu hiện cho thấy những người khác trong khu trại cũng coi tôi như vậy.

Uy quyền của tôi tăng đáng kể và thỉnh thoảng tôi lại lạm dụng uy quyền đó. Chẳng hạn, mỗi khi nổi hứng muốn ra oai với Nova, tôi lại chiếu đèn vào cô làm cô phải cầu xin.

Giờ đây, tôi có thể tự hào là hiểu khá đầy đủ về xã hội loài khỉ. Toàn bộ hành tinh do một Hội đồng Bộ trưởng cai quản. Đứng đầu nội đồng là một tam đầu chế gồm một khỉ đột, một tinh tinh và một vượn. Bên cạnh Hội đồng Bộ trưởng là nghị viện. Nghị viện lại gồm ba viện: viện khỉ đột, viện tinh tinh và viện vượn. Mỗi viện bảo vệ quyền lợi của giống mình.

Thực tế, việc phân chia chủng giống là sự phân chia duy nhất trong xã hội loài khỉ. Về nguyên tắc mọi khỉ đều bình đẳng và đều có quyền được nhận vào bất kỳ một chức vụ nào. Tuy nhiên, trừ một vài trường hợp đặc biệt, mỗi giống chỉ chuyên làm một số ngành nghề.

Từ khá xa xưa, khi sức mạnh còn ngự trị, giống khỉ đột tạo thành một tầng lớp rất có thể lực vì chúng rất thích quyền lực. Chúng không bao giờ tiếp xúc với khỉ chúng. Tuy không bao giờ có mặt trong các đám mít tinh của khỉ chúng, nhưng chính chúng lại nắm giữ vị trí cao nhất trong đa số các xí nghiệp. Nói chung dốt nát, nhưng chúng có năng khiếu sử dụng sự hiểu biết, tuyệt vời trong nghệ thuật vạch đường lối chung và nghệ thuật thao túng các giống khỉ khác. Khi một kỹ thuật viên phát minh ra một cái gì đó có giá trị, chẳng hạn đèn ống hay một loại nhiên liệu mới, thì khỉ đột sẽ luôn luôn là khỉ khai thác phát minh đó trước tiên để thu lợi nhuận tới đa mặc dù loài khỉ đã biết hình thức đấu thầu. Không thông minh lắm nhưng chúng tinh ranh hơn tinh tinh rất nhiều. Giống như tính cách sĩ của chúng ta, chúng phải có bằng được tất cả những gì khỉ khác có để ra vẻ ta đây. Tôi đã thấy tất cả các khỉ đột cùng đeo một loại đồng hồ, cùng hát một bài hát. Ở học viện, trên con giám đốc khoa học Zaius là một con khỉ đột làm giám đốc quản trị. Con này ít khi tới học viện, tôi chỉ gặp nó một lần. Nó nhìn thẳng vào mặt tôi theo kiểu mà suýt nữa, theo phản xạ, tôi đứng nghiêm chào. Tôi nhận ra thái độ quý lụy của con Zaius đối với nó. Ngay con Zira hình như cũng bị ảnh hưởng bởi thái độ ông lớn của nó.

Nói chung, những khỉ đột nào không có chức quyền đều làm nhân viên cần tới cơ bắp. Chẳng hạn, hai con Zoram và Zanam chỉ tới phòng khi có những vụ lộn xộn và nhất là khi cần lập lại trật tự. Ngoài ra, khỉ đột là giống thích săn bắn. Có thể nói săn bắn gần như một công việc dành riêng cho chúng. Chúng săn bắt thú hoang dã, đặc biệt là người. Điểm đáng chú ý là loài khỉ cần một số lượng lớn người cho các thí nghiệm của chúng. Trong xã hội, các thí nghiệm này có một vai trò quan trọng tới mức làm tôi khó hiểu và lúng túng. Hình như có một bộ phận đáng kể khỉ dân nghiên cứu sinh học. Tôi sẽ quay lại vấn đề này sau. Dù gì đi nữa, việc cung ứng con người đòi hỏi phải mở ra những xí nghiệp có tổ chức. Thế là hình thành các nghề săn người, lừa người, vận chuyển người, cò người, một nghề mà tôi tưởng chỉ có chúng ta mới có. Rồi có các cửa hàng mua bán người của ngành công nghiệp người mà đứng đầu đầu là khỉ đột. Các xí nghiệp kinh doanh người rất phát đạt vì giá người khá đắt. Chính vì sự phát đạt này

mà khi đột không bao giờ nhả ngành công nghiệp người cho tinh tinh hoặc vượn. Ngoài săn bắn, khi đột còn thích chơi một môn thể thao tương tự như quần vợt của chúng ta. Dưới sự tài trợ của các công ty mỹ phẩm hoặc nước uống, hầu như tháng nào chúng cũng tổ chức giải cho môn thể thao này.

Bên cạnh khi đột, còn có tinh tinh và vượn. Tinh tinh có số lượng không đáng kể. Con Zira cho tôi biết ngắn gọn về giống này: chúng đại diện cho khoa học chính thống, tuy nhiên điều này chỉ đúng một phần vì thỉnh thoảng cũng có một số tinh tinh tham gia các hoạt động chính trị, nghệ thuật và văn học. Chúng là thành phần cơ bản của các học viện, mặc dù không ít tinh tinh trong các học viện này bị phát hiện là mua bằng giả. Ở lĩnh vực nào, chúng cũng mang đặc điểm chung là kênh kiệu, trịnh trọng, thông thái rởm, thiếu tính độc đáo và nệ cổ. Vì nệ cổ nên chúng kiên quyết bảo vệ các truyền thống, nhắm mắt bịt tai trước cái mới, tôn sùng những lời sáo rỗng và các công thức có sẵn. Chẳng hạn, trong các bài báo chúng thường dùng các cụm từ Ông là ai? Anh là ai? Em là ai? để chỉ các khi vật thành danh trong xã hội như nghị sĩ, ca sĩ, hoa hậu... Không hiểu do không xác quyết được hay do nệ cổ mà các bài báo thường kết thúc bằng cụm từ nên chăng. Có năng khiếu nhớ, chúng thuộc lòng một khối lượng lớn tư liệu trong các sách vở, sau đó viết ra các tác phẩm bằng cách lặp lại tất cả những điều đã đọc và tất cả những câu chữ làm các tinh tinh khác phải thán phục. Chẳng hạn, riêng đề tài câu cá đã có các cuốn sách như Câu cá và nguy cơ hạnh phúc gia đình, Tính ba mặt của câu cá, Hình thành khi cách bằng câu cá, Câu cá trong công tác quản lý tài chính, Câu cá và kiến tạo thêm lục địa... Có lẽ nhận định của tôi về chúng ít nhiều bị ảnh hưởng bởi ý kiến của cặp Zira và Cornelius. Đôi này, cũng như mọi vượn, không chịu được bọn tinh tinh. Ngoài ra, bọn tinh tinh cũng bị bọn khi đột khinh thường vì cái tính nô lệ. Tuy coi thường tinh tinh nhưng bọn khi đột vẫn khai thác tính nô lệ của chúng để phục vụ quyền lợi riêng của mình. Hầu như con tinh tinh nào cũng bị giật dây bởi một con khi đột hay một hội đồng khi đột. Những con khi đột này đưa tinh tinh vào những vị trí thuần túy lễ nghi, tức là chỉ có chức mà không có quyền, để rồi, từ các vị trí này, bọn tinh tinh chỉ làm mỗi việc là ban phát cho bọn khi đột thứ chúng rất say mê là huân huy chương. Sự việc cứ diễn ra như vậy cho tới khi, không hiểu vì lý do gì, bọn tinh tinh không thỏa mãn bọn khi đột nữa. Thế là con tinh tinh bị cho về vườn và bị thay thế bằng một con tinh tinh khác.

Riêng giống vượn, có thể coi chúng đại diện cho giới trí thức của hành tinh. Khẳng định của con Zira là tất cả những phát minh, phát kiến lớn trên hành tinh đều do vượn thực hiện không phải là không có căn cứ. Các cuốn sách hay trong mọi lĩnh vực đều do chúng viết. Hình như chúng bị thôi thúc ghê gớm bởi tinh thần nghiên cứu.

Tôi cần nói qua về các sách giáo khoa do giống tinh tinh viết. Con Zira than phiền rằng điều bất hạnh lớn của hành tinh là việc các tinh tinh đã viết ra những sách giáo khoa theo kiểu như vậy, truyền bá những sai lầm rất thô thiển cho giới khi trẻ. Con Zira cho biết, mới cách đây không lâu, sách giáo khoa vẫn còn khẳng định Soror là trung tâm của vũ trụ. Học thuyết sai lầm đó từ lâu được các khi học vấn trung bình thừa nhận, sỗ dĩ như vậy vì, cách đây hàng nghìn năm, có một học giả khi tên là Haristas bênh vực cho những luận điểm như vậy và kể từ đó loài khi cứ nhai đi nhai lại những giáo điều của con này. Khi biết Haristas dạy rằng chỉ có loài khi biết suy nghĩ, tôi càng hiểu rõ hơn thái độ của con Zaius đối với tôi. Rất may là loài vượn có tinh thần phê phán. Từ nhiều năm nay, chúng hăng say đá phá các tiên đề của Haristas.

Về phần bọn khi đột, bản thân chúng viết rất ít. Nhưng khi viết, nếu không thuê được cả phần nội dung thì ít nhất chúng cũng phải thuê phần trình bày. Tôi đã lướt qua một số cuốn của chúng, tên sách tôi còn nhớ được như sau: Sự cần thiết của Một Tổ trúc Vững mạnh trên Cơ sở của Xư nghiên cứu. Những Hành vi Từ thiện của Một Trình sách xã hội. Lại còn, Việc Tổ trúc Những cuộc bắn hạ người trên quy mô Nón ở Nục địa sanh. Tất cả đều là những tác phẩm dựa vào tư liệu, mỗi chương do một kỹ thuật viên có chuyên môn viết. Có biểu đồ, có các bảng, các số liệu và bao giờ cũng có những ảnh hấp dẫn. Con Zira cho tôi biết tòa soạn các báo không bao giờ nhận bài của cộng tác viên không có ảnh kèm theo, vì thế có nhiều trường hợp ảnh

minh họa chẳng ăn nhập gì với bài báo. Tính thích ảnh của khỉ đột giải thích một số lượng rất lớn lịch xuất bản hàng năm. Tôi đã thấy trong học viện treo la liệt lịch, phần lớn in ảnh khỉ cái trong các tư thế khó coi.

Sự thống nhất, tình trạng không có chiến tranh và không có chỉ tiêu quân sự - hành tinh không có quân đội mà chỉ có cảnh sát - và nhiều điều kiện khác khiến tôi phải nghĩ rằng hành tinh phát triển rất nhanh trong mọi lĩnh vực. Như sự thực ngược hẳn. Mặc dù tuổi Soror có vẻ hơn tuổi Trái Đất nhưng nền văn minh của nó lạc hậu hơn của chúng ta rất nhiều.

Hành tinh có điện, có nông nghiệp, có xe hơi, có máy bay. Nhưng trong lĩnh vực chinh phục không gian, nó mới chỉ ở giai đoạn có vệ tinh khỉ tạo. Về khoa học thuần lý, tôi thấy sự hiểu biết của chúng về thế giới vô cùng lớn và vô cùng nhỏ còn ở trình độ dưới trình độ chúng ta. Ngược lại, loài khỉ có một số bộ môn rất phát triển như cảm xạ học, ngoại cảm học, tử vi hầu điện học. Sự kiện này cho thấy trình độ văn minh của chúng hiện nay tương đương với trình độ văn minh của chúng ta thời kỳ nở rộ tử vi, ngoại cảm và nhân điện. Sự lạc hậu của chúng có thể do một sự ngẫu nhiên nào đó nhưng tôi tin rằng một ngày nào đó loài khỉ sẽ đuổi kịp chúng ta nhờ sự khéo léo và tinh thần say mê nghiên cứu của chúng, trong đó vượn là một minh chứng. Thực tế, tôi thấy hình như loài khỉ phải trải qua một giai đoạn tối tăm dài hơn giai đoạn đêm trường trung cổ của chúng ta và chúng bước vào kỷ nguyên sáng tạo mới chỉ gần đây. Điều nổi bật là các công trình nghiên cứu của loài khỉ chủ yếu hướng vào sinh học, đặc biệt là nghiên cứu loài khỉ. Đương nhiên, chúng dùng con người phục vụ cho mục đích đó. Con người, mặc dù khá tử nhục, đóng vai trò quan trọng trong sự tồn tại của loài khỉ. Thật may là có khá nhiều người trên hành tinh. Tôi đã đọc một tài liệu trong đó chứng minh người nhiều hơn khỉ. Nhưng số lượng khỉ sẽ tăng trong khi người giảm và đã có một số nhà khoa học lo lắng về việc cung ứng người cho các phòng thí nghiệm trong tương lai.

Tất cả những điều trên không làm sáng tỏ được sự kiện: điều gì đã đẩy loài khỉ tiến hóa tới trình độ như hiện nay. Chắc chắn sự xuất hiện của chúng cũng tự nhiên như sự xuất hiện của loài người. Tuy nhiên tôi thấy ý kiến này không thể chấp nhận được và hiện nay một số nhà bác học khỉ cũng cho rằng sự xuất hiện của loài khỉ còn lâu mới được sáng tỏ. Con Cornelius nằm trong số này và tôi tin rằng nó đang theo đuổi những ý tưởng rất tinh tế. Không hiểu chúng từ đâu ra, chúng là ai, chúng sẽ đi tới đâu? Có lẽ chính chúng cũng đang đau đầu với những câu hỏi như trên. Phải chăng những suy nghĩ này làm chúng lao vào nghiên cứu sinh học và vạch ra một định hướng đặc biệt trong hoạt động khoa học của chúng? Suốt đêm, những câu hỏi trên cứ luẩn quẩn trong đầu tôi.

Chương 6

Con Zira đưa tôi đi thăm công viên khá thường xuyên. Ở đó thỉnh thoảng tôi gặp con Cornelius và chúng tôi cùng bàn bạc về bài diễn văn tôi sẽ đọc trước đại hội. Ngày ấn định càng tới gần càng làm tôi đau đầu. Con Zira nói với tôi rằng mọi chuyện sẽ qua một cách tốt đẹp. Con Cornelius rất nôn nóng, nó cho rằng cần nhanh chóng làm tôi được công nhận và được giải phóng để nó có thể nghiên cứu tôi sâu hơn... Trước thái độ của tôi, nó biết là lỡ lời nên sửa lại là để cộng tác với tôi.

Hôm đó, con Cornelius vắng mặt, con vượn cái đề nghị tôi đi thăm vườn thú cạnh công viên. Tôi rất muốn đi xem biểu diễn một loại hình nghệ thuật nào đó hoặc đi thăm viện bảo tàng, nhưng những nơi giải trí cao cấp đó vẫn còn cấm không cho dắt người tới. Qua sách báo, tôi có một vài khái niệm sơ sơ về nghệ thuật của loài khỉ. Tôi đã xem những phiên bản của các tác phẩm cổ điển, tranh chân dung những con khỉ nổi tiếng, cảnh đồng ruộng, tranh khỏa thân về những con khỉ cái dâm dật xung quanh có một con khỉ con có cánh tượng trưng cho thần ái tình đang bay, tranh chiến trận vẽ từ thời kỳ còn chiến tranh trong đó có những khỉ đột dữ tợn mặc đồng phục lờ lờ. Loài khỉ cũng có trường phái ấn tượng và một số họa sĩ cận đại đã vượn tới trường phái trừu tượng. Tôi phải kín đáo xem những tranh này trong cũi dưới ánh sáng của chiếc đèn con Zira cho mượn, còn những trò chơi diễn ra ngoài trời thì có thể xem công khai. Con Zira đã đưa tôi đi xem một trò chơi giống như bóng đá của chúng ta và một trận đấu kiểu như quyền Anh. Trận đấu giữa hai con khỉ đột làm tôi rùng mình. Tôi cũng được xem một cuộc thi diễn kinh trong đó những con vượn dùng sào bật lên tới những độ cao rất lớn. Qua báo chí, tôi biết khỉ chúng rất than phiền về hiện tượng vay trả giữa các đội bóng và tiếng còi thiên lệch của trọng tài để nhận được nhiều đào của đội thắng. Tôi hỏi con Zira thế nào là vay trả thì nó giải thích là hai đội giao hẹn với nhau thắng trên sân khách và thua trên sân nhà. Tôi thấy khán giả máy móc tới mức khá ngu: chúng vẫn kéo nhau tới sân vận động rất đông để xem các trận đấu mặc dù đã biết trước tỉ số. Sau mỗi trận đấu, các báo thi nhau trưng ra các tiêu đề như tiếng còi thiên lệch, tiếng còi bạc tỷ... nhưng khán giả vẫn tới sân để xem các trọng tài đó tiếp tục cầm còi.

Tôi nhận lời đi thăm vườn thú. Ngay từ đầu, chẳng có gì làm tôi ngạc nhiên. Thú ở đây rất giống thú ở Trái Đất. Có họ mèo, họ da dầy, họ nhai lại, họ bò sát và họ chim. Nếu tôi thấy một con lạc đà ba bước hoặc một con lợn lòi có sừng tựa như sừng hoẵng thì cũng chẳng ngạc nhiên hơn những gì tôi thấy trên hành tinh này.

Sự ngạc nhiên của tôi chỉ bắt đầu khi tới khu dành cho con người. Tôi nghĩ con Zira nhất định sẽ phải hối hận vì đã dẫn tôi tới đây. Thực ra, nó đã can ngăn tôi nhưng vì quá tò mò nên tôi cứ khấn khoản cho tới khi nó phải nhượng bộ.

Chiếc cũi đầu tiên chứa ít nhất năm mươi người gồm đàn ông, đàn bà, trẻ con. Họ đứng đó để mua vui cho đám khỉ con hiếu kỳ. Đám khỉ này cuống cuồng, nhảy nhót, xô đẩy nhau lung tung, làm đủ trò bông đùa.

Đúng là một trò trong đó mỗi người cố gắng làm cho bọn khỉ con ném trái cây hoặc bánh cho mình. Những thứ này tôi thấy bọn khỉ con mua của một cụ khỉ cái bán ở cổng công viên. Đám người, người lớn cũng như trẻ con, trèo lên lưới để tránh miếng mồi. Khi miếng mồi rơi vào giữa đám đông, đám người liền xô đẩy, cào cấu, giạt tóc nhau. Họ phát ra những tiếng the thé của thú vật nổi giận.

Một số người, điềm tĩnh hơn, không dục vào cuộc tranh giành. Họ đứng xa hẳn ra nhưng vẫn gần mắt lưới. Khi thấy một khỉ con thò tay vào túi, họ chìa tay ra về cầu khẩn. Con khỉ con này, nếu quá nhỏ, thường sợ hãi lùi lại. Thế là cha mẹ nó hoặc những đứa bạn lớn tuổi hơn chế nhạo nó cho tới khi nó lấy bầy trao tận tay miếng mồi cho người đó. Sự có mặt của một con người ngoài cũi làm cả đám người lẫn đám khỉ tham quan ngạc nhiên. Đám người ngừng nhón nhạo nhìn tôi nghi ngờ, nhưng thấy tôi đeo cổ dề và khinh khỉnh từ chối quà của bọn khỉ con vờ vờ chìa ra nên họ dần dần không để ý tới tôi nữa. Lòng ham muốn của loài sinh vật này làm tôi nhói tim và cảm thấy xấu hổ khi thấy hình hài mình y hệt như họ.

Những lồng khác cũng diễn ra cảnh hạ tiện như vậy. Đang bị dắt đi và trong lòng như chết thì tôi như ngạt thở vì kinh ngạc. Ngay trước mặt tôi, lẫn trong bầy người là người bạn đồng hành, người lãnh đạo và linh hồn chuyển đi, vị giáo sư Antelle nổi tiếng. Hóa ra ông ta cũng bị bắt như tôi và bị bán cho vườn thú.

Sự vui mừng thấy lại giáo sư làm tôi ứa nước mắt. Nhưng tôi rùng mình ngay khi thấy điều kiện sống của nhà bác học. Nỗi xúc động của tôi chuyển dần thành nỗi đau đớn khi thấy hành xử của giáo sư y như những con người ở đây. Tôi buộc phải tin vào mắt mình mặc dù nghĩ rằng không thể như thế được. Ông ta không tranh giành với những người khác nhưng chìa tay qua song cũi với nét mặt nhăn nhó của kẻ ăn xin. Hành xử của ông không tương xứng một chút nào với thân phận thực của ông. Một con khỉ nhỏ cho ông ta một trái quả. Nhà bác học cầm trái quả, ngồi khoanh chân và ăn ngấu nghiến, vẻ thèm thuồng nhìn kẻ bố thí như mong đợi một hành động hào hiệp nữa. Tôi lại khóc khi nhìn thấy cảnh đó. Tôi giải thích khe khẽ cho con Zira sự xúc động của mình và định lại gần giáo sư nhưng con khỉ cái kiên quyết kéo lại. Vào lúc này, tôi chẳng thể làm gì được cho giáo sư, và trong một lúc xúc động, suýt nữa gây ra một vụ tai tiếng tai hại có nguy cơ làm tan vỡ kế hoạch.

- Sau đại hội, - Con Zira nói khi chỉ có hai chúng tôi - khi anh đã được công nhận như một sinh vật có suy nghĩ, chúng ta sẽ lo cho ông ấy.

Tôi thấy nó nói đúng và để cho nó dắt đi. Khi đã ở trong xe, tôi nói cho con Zira biết giáo sư Antelle là ai và tên tuổi ông trong giới khoa học ở Trái Đất như thế nào. Con Zira suy nghĩ khá lâu, sau đó hứa với tôi sẽ tìm cách đưa giáo sư ra khỏi vườn thú. Nó an ủi tôi cho tới khi về tới học viện nhưng chiều hôm đó tôi không chịu ăn.

Chương 7

Trong tuần lễ trước khi diễn ra đại hội, con Zaius thăm tôi nhiều lần, đổ lên tôi nhiều trách nhiệm kỳ cục. Con thư ký của nó ghi hết quyển này tới quyển khác những nhận xét và kết luận liên quan tới tôi. Tôi giả vờ không tinh ranh như nó mong đợi nữa.

Cuối cùng, cái ngày hằng mong đợi cũng tới. Nhưng phải tới ngày thứ ba của chương trình, bọn khỉ mới tới tìm tôi vì trước đó chúng còn tranh cãi nhau về lý thuyết. Tôi được con Zira trông coi trong khi diễn ra đại hội. Con Zaius đọc một báo cáo dài về tôi. Nó coi tôi như một con người có tiềm thức đặc biệt sắc bén nhưng hoàn toàn không có suy nghĩ. Con Cornelius hỏi mớ nó một câu giải thích như thế nào về một số hành vi của tôi. Những câu hỏi này hâm lại cuộc cãi vã nhau ngày hôm trước làm náo động cả hội trường.

Các nhà khoa học khỉ chia làm hai phe. Một phe phủ nhận bất kỳ hình thức suy nghĩ nào của loài vật, một phe công nhận chỉ có sự khác nhau về mức độ tâm lý giữa các loài vật và loài khỉ. Ngoài con Zira và con Cornelius, không một khỉ nào biết rõ sự thực. Lúc đó, báo cáo của con Zaius đề cập tới nhiều chi tiết kỳ lạ đến nỗi, con khỉ dẫn độn này cũng không ngờ tới, gây xúc động cho một số quan sát viên vô tư và khắp thành phố ầm lên tin tìm ra một con người rất đặc biệt.

Con Zira nói thầm vào tai tôi khi đưa tôi ra khỏi cũi :

- Có nhiều khỉ quan trọng và đông đủ giới báo chí. Tất cả đã được báo trước và đang háo hức chờ đợi một sự kỳ lạ. Rất thuận lợi cho anh, hãy can đảm lên!

Tôi cần một chỗ dựa tinh thần ở nó nhưng đầu óc như rối tung lên. Tôi đã học thuộc lòng bài diễn văn, nhẩm đi nhẩm lại suốt đêm. Tôi tin bài diễn văn sẽ thuyết phục những khỉ thiện cận nhất nhưng vẫn bị ám ảnh bởi nỗi lo sợ bọn khỉ sẽ không để cho tôi nói.

Bọn khỉ đột tống tôi vào một chiếc xe bọc lưới, trong đó đã có mấy người được xem là có những nét đặc biệt và cũng sẽ được đem ra trình hội nghị. Chúng tôi tới trước một ngôi nhà lớn trên có mái vòm. Bọn gác đưa chúng tôi vào một gian phòng có các cũi liền với phòng họp. Chúng tôi phải ở đây đợi lệnh của các nhà khoa học. Thỉnh thoảng một con khỉ đột vẻ trang trọng mặc đồng phục đen đẩy cửa vào và xuống lên một con số. Thế là bọn gác trông dây vào cổ một người lôi đi. Tim tôi đập mạnh mỗi khi con khỉ xuống tên xuất hiện. Qua cánh cửa mở hé, vọng vào những tiếng ồn ào, lúc thì la ó lúc thì hoan hô.

Ngay sau khi được giới thiệu, những con người thuộc đối tượng nghiên cứu lập tức được đưa vào phòng. Cuối cùng, còn lại một mình trong phòng, tôi bồn chồn lập đi lập lại những đoạn chính trong bài diễn văn. Bọn khỉ giữ tôi tới cuối cùng như một cái đinh của hội nghị. Cuối cùng thì con khỉ đột mặc đồng phục đen cũng xuất hiện và gọi số của tôi. Tôi đứng dậy một cách tự nhiên. Tôi nắm tay con khỉ đang định quàng dây vào cổ mình, rồi tự tay buộc chiếc dây vào cổ. Với tư thế đó và bị hai con bảo vệ kẹp hai bên, tôi tiến những bước dứt khoát vào phòng họp. Vào tới phòng họp, tôi thấy choáng váng và lúng túng.

Từ khi tới hành tinh Soror, tôi đã thấy nhiều cảnh tượng kỳ lạ, đã quen với khỉ tới mức không có gì phải ngạc nhiên thêm nữa, thế mà trước sự kỳ lạ và quy mô của cảnh diễn ra trước mắt, tôi bàng hoàng tự hỏi không hiểu có mơ không.

Tôi đang ở giữa một nhà hát to lớn, các bậc ngồi vòng cung và lên cao dần đầy kín khỉ. Có tới hàng ngàn con khỉ. Chưa bao giờ tôi thấy khỉ tụ tập đông như vậy. Sự trùng trùng lớp lớp của chúng làm những giấc mơ điên rồ nhất trong trí tưởng tượng nghèo nàn ở Trái Đất không là cái gì cả. Số lượng của chúng đè nặng lên tôi.

Tôi lảo đảo và tìm cách trấn tĩnh bằng cách tìm chỗ dựa trong đám khỉ đông đảo này. Những con khỉ bảo vệ đẩy tôi ra giữa một cái sàn tròn giống như sàn diễn của một rạp xiếc nhưng có một cái bục ở giữa. Tôi quay một vòng chậm chậm, nhận ra từng hàng khỉ cao tới tận trần vốn đã cao kinh người. Ngồi gần tôi là các thành viên đại hội, tất cả đều là các nhà khoa học già dặn, quần sọc, áo đuôi tôm, ai cũng đeo huân huy chương và hầu như toàn là tinh tinh đứng tuổi. Tuy nhiên, tôi nhận ra trong đó một vài khỉ đột và vượn. Tôi tìm con Cornelius trong số này nhưng không thấy.

Phía sau chiếc lan can ngăn cách với các quan chức là nhiều hàng ghế dành cho các cộng tác viên khoa học. Một khán đài được bố trí cùng độ cao dành cho các phóng viên. Cuối cùng, sau một chiếc lan can khác cao hơn là đám khỉ chúng chen chúc nhau. Tôi thấy chúng khá kích động khi tôi xuất hiện.

Tôi thấy cần được nâng đỡ bằng ánh mắt của con Zira. Tôi đưa mắt tìm nó, nghĩ rằng nó nhất định phải có mặt trong số khỉ dự. Nhưng đến cả nó cũng không thấy. Không một con khỉ quen thuộc trong số khỉ khó chịu vây quanh.

Tôi quay nhìn về phía những con chủ tọa hội nghị. Mỗi con ngồi trong một chiếc ghế bành phủ vải đỏ trong khi những con khác ngồi trên ghế tựa hoặc ghế dài. Cung cách của chúng rất giống cung cách con Zaius. Đầu thấp gần ngang vai, mỗi con có một tờ giấy lớn gấp đôi đặt trước mặt trên một miếng lót tay. Thỉnh thoảng, chúng lại viết nguệch ngoạc lên đó mấy chữ chỉ hơn những hình vẽ của trẻ con chúng ta một chút. Tương phản với sự kích động cao độ ở các hàng ghế phía trên, chúng có vẻ rệu rạo, rũ ra. Tôi có cảm giác tiếng loa phóng thanh thông báo tôi vào đã đánh thức đúng lúc chúng còn đang lơ mơ. Tôi nhớ rất rõ, lúc đó, ba con tinh tinh choàng dậy dường như vừa thoát khỏi giấc ngủ mê mết.

Thế là giờ đây tất cả bọn chúng đã tỉnh ngủ hẳn. Việc trình tôi ra sẽ là phần quan trọng nhất của hội nghị và tôi cảm thấy mình là mục tiêu của hàng ngàn cặp mắt khỉ với những biểu hiện khác nhau, từ thờ ơ tới cuồng nhiệt.

Bọn bảo vệ đưa tôi lên một chiếc bục trên có một con khỉ đột đẹp dáng ngồi sẵn. Con Zira nói trước với tôi rằng hội nghị sẽ do một nhà tổ chức điều khiển chứ không phải do một nhà khoa học điều khiển như trước đây để tránh những cuộc tranh luận liên miên, chẳng bao giờ đi tới kết luận, đặc biệt mỗi khi có một tinh tinh già tên là Trabadan lên phát biểu. Tinh tinh này không có bằng cấp và công trình nghiên cứu nào nhưng không hiểu sao báo chí lại gọi là nhà nghiên cứu. Mỗi khi tinh tinh này lên phát biểu thì tất cả các khỉ đều ngủ gật vì nó nói từ lúc bắt đầu tới lúc kết thúc hội nghị.

Bên trái con khỉ đột đẹp dáng đó là một con vượn làm thư ký có nhiệm vụ ghi biên bản hội nghị, bên phải nó lần lượt là các nhà khoa học sẽ thay phiên nhau lên đọc luận văn của mình. Con Zaius ngồi vào một chỗ và nhận được những tràng vỗ tay thưa thớt. Nhờ hệ thống loa phóng thanh và hệ thống chiếu sáng cực mạnh, không một sự kiện nào diễn ra trên bục thoát khỏi sự quan sát từ những bậc ngồi cao nhất.

Con khỉ đột chủ tọa lắc cái chuông nhỏ để lập lại trật tự và tuyên bố nhường lời cho nhà khoa học nổi tiếng Zaius giới thiệu một con người đặc biệt. Con tinh tinh đứng lên, chào cử tọa và bắt đầu bài diễn văn. Trong khi nó đọc diễn văn, tôi cố làm ra hiểu nó nói gì. Khi nó nói tới tôi, tôi đặt tay lên ngực và nghiêng người. Cử chỉ đó làm nổ ra những trận cười, nhưng sau đó bị tiếng chuông dập tắt. Tôi nhanh chóng hiểu ra rằng những trò bông lơn như vậy chẳng phục

vụ gì cho mục đích của mình, những trò đó có thể được hiểu như kết quả của một sự dàn dựng khéo. Thế là tôi đứng yên lặng chờ đợi con tinh tinh kết thúc bài diễn văn.

Nó nhắc lại những kết luận trong báo cáo và thông báo những kết quả lạ lùng sắp bắt tôi thực hiện, đồng thời ra lệnh mang lên bục những thứ dụng cụ chết tiệt. Nó kết luận bằng cách tuyên bố tôi có thể nhắc lại một số câu nói tương tự như một số chim và sẽ bắt tôi biểu diễn trước toàn thể hội nghị. Sau đó, nó quay về phía tôi, cầm cái hộp có khóa nọ chõng vào khóa kia đưa cho tôi. Thay vì mở các khóa, tôi lại làm khác.

Giây phút quyết định đã tới. Tôi giơ tay lên, sau đó nhẹ nhàng kéo sợi dây buộc cổ do con gác giữ một đầu, lại gắn chiếc micro và hướng về phía con chủ tọa nói bằng tiếng khỉ hay nhất:

“Thưa ngài chủ tịch danh tiếng, thật là một vinh dự lớn cho tôi được mở chiếc hộp này, cũng thật hân hạnh cho tôi được thực hiện tất cả các thí nghiệm của chương trình. Tuy nhiên, trước khi thực hiện các nhiệm vụ khá dễ đó, tôi xin phép được ra một tuyên bố, tôi xin thề, sẽ làm các nhà khoa học ở đây ngạc nhiên”.

Tôi phát âm rõ ràng từng câu từng chữ. Kết quả đúng như tôi đã tính trước. Tất cả các con khỉ như bị nghiền nát trên các ghế. Chúng choáng váng, nín thở. Thậm chí các phóng viên quên cả ghi chép và không một con thợ ảnh nào còn đủ tâm trí để bấm máy vào giây phút lịch sử.

Con chủ tọa ngây ngô nhìn tôi. Về phần con Zaius, hình như nó nổi xung. Nó hú lên :

- Ngài chủ tịch, tôi phản đối...

Nhưng nó ngừng ngay vì thấy ngớ ngẩn khi tranh luận với một con người. Tôi lợi dụng cơ hội đó, nói tiếp:

“Thưa ngài chủ tịch! Với lòng kính trọng nhất nhưng kiên quyết nhất, tôi khẩn khoản xin ngài ban cho cái ân huệ đó. Khi tôi đã giải thích xong, tôi xin cúi mình trước những yêu cầu của ngài Zaius danh tiếng”.

Thay cho sự im lặng trước đây là một trận cuồng phong làm rung chuyển cả hội trường. Con bão điên cuồng tràn qua các bậc ngồi, biến tất cả khỉ trong hội trường thành một khối cuồng loạn trong đó lẫn lộn tiếng la hét, tiếng cười, tiếng khóc, tiếng hú. Tất cả diễn ra trong tiếng lách tách liên hồi của đèn magiê máy ảnh. Sự hỗn loạn kéo dài tới năm phút. Trong khoảng thời gian đó, con chủ tọa, lấy lại bình tĩnh, không ngừng ngó vào mặt tôi. Cuối cùng, nó lắc chuông, lúng búng nói :

- Tôi... tôi không biết gọi ông như thế nào.

- Xin cứ gọi tôi là ông.

- Vâng, vậy thì... thưa ông, tôi nghĩ rằng trong một trường hợp đặc biệt như thế này, hội đồng khoa học mà tôi có vinh dự chủ tọa thấy cần phải nghe ông nói.

Một đợt hoan hô nữa nổi lên tán thưởng quyết định. Tôi còn đòi hỏi gì hơn. Tôi đứng rất thẳng ở giữa bục, chính chiếc micro cho đúng tầm, sau đó đọc bài diễn văn dưới đây.

Chương 8

“Thưa ngài chủ tịch danh tiếng,

Thưa các ngài khỉ đột quý phái,

Thưa các ngài tinh tinh thông thái,

Thưa các ngài vượn tinh tế,

Xin cho phép một con người được nói chuyện với các ngài. Tôi biết rằng tôi thô lậu, hình dạng tôi góm ghiếc, mặt tôi như mặt thú, người hôi hám, màu da ghê tởm. Tôi biết rằng phô cái hình hài ngớ ngẩn của mình ra trước các ngài là một sự xúc phạm, nhưng tôi cũng biết rằng tôi đang nói với các nhà bác học khôn ngoan nhất của loài khỉ, những khỉ có thể vượt qua cảm tính và có thể nhận ra bản chất tinh tế ẩn dưới cái hình hài khốn khổ này...”

Đoạn mở đầu tự sỉ nhục một cách kênh kiệu trên do con Zira và con Cornelius bắt tôi phải làm vì chúng biết như thế sẽ làm dịu bọn tinh tinh.

Tôi nói tiếp trong bầu không khí trầm lắng của hội trường:

“Thưa các ông khỉ! Xin các ông hãy nghe tôi nói vì tôi nói những gì tôi nghĩ chứ không nói như một cái máy hay một con vẹt. Tôi hiểu rõ những gì các ông nói như tôi hiểu tôi nói gì. Lát nữa, nếu các ông hạ cổ hỏi tới, tôi sẵn sàng trả lời hết.

Trước đây ít lâu, tôi muốn cho các ông thấy rõ một sự thực bi hài này: tôi không chỉ là một sinh vật biết suy nghĩ, có tâm hồn, oái oăm thay, dưới lớp hình hài người, mà tôi còn tới từ Trái Đất, một hành tinh rất xa hành tinh các ông. Ở đó, do sự trớ trêu khó hiểu của tự nhiên, chính con người lại là những sinh vật khôn ngoan và có suy nghĩ. Tôi xin phép được chỉ rõ nơi tôi xuất phát. Việc này không phải dành cho các nhà khoa học nổi tiếng quanh tôi mà dành cho một số vị, có thể, còn chưa quen thuộc lắm với các hệ thống sao”.

Tôi lại gần chiếc bảng đen và cố gắng vẽ ra sơ đồ hệ thống Mặt Trời trong Thiên Hà. Bầy khỉ chăm chú nghe với sự im lặng tôn nghiêm. Khi vẽ xong, tôi xoa hai tay vào nhau nhiều lần cho sạch bụi phấn. Động tác đơn giản này gây ra những tiếng ầm ĩ trong các bậc ghế cao. Tôi tiếp tục:

“Trên Trái Đất, chính loài người mới có suy nghĩ trong khi loài khỉ, tôi rất lúng túng khi gặp thế giới của các ông, vẫn còn ở trạng thái dã man. Chính nãi người đã diễn ra sự tiến hóa và có tổ chức. Loài người ở Trái Đất đã làm nẩy sinh tiếng nói, tìm ra lửa, sử dụng công cụ, là người quy hoạch Trái Đất và biến đổi nó. Cuối cùng, người tạo ra một nền văn minh tinh tế tới mức, về nhiều điểm, rất giống với nền văn minh của các ngài”.

Tới đây, tôi đưa ra nhiều thí dụ nổi bật nhất về những thành tựu của chúng ta. Tôi nói về các thành phố, các chính phủ, các đạo luật, các trò giải trí. Sau đó, hướng về các nhà khoa học, tôi nói về công cuộc chinh phục trong các lĩnh vực khoa học và nghệ thuật. Giọng tôi càng ngày càng đanh chắc. Tôi bắt đầu thấy chệnh choáng, giống như một nghiệp chủ đang kiểm kê sự giàu có của mình.

Tiếp theo, tôi kể về hành trình của mình. Tôi giải thích làm thế nào tôi được hệ thống Bételgeuse và đáp xuống được hành tinh này. Rồi tôi bị bắt, bị nhốt vào cũi như thế nào, đã thử tiếp xúc với Zaius ra làm sao, nhưng do thiếu khéo léo nên mọi cố gắng trở thành vô ích. Cuối cùng, tôi kể ra sự sáng suốt của con Zira, sự giúp đỡ của cô và bác sĩ Cornelius. Tôi kết luận:

“Thưa các ông khỉ, như vậy là tôi đã nói hết với các ông. Bây giờ tới lượt các ông quyết định sẽ đối xử với tôi như đối xử với một con vật hay sẽ kết thúc cuộc sống trong cũi của tôi sau những cuộc mạo hiểm quá đặc biệt như vậy. Tôi cũng xin nói thêm rằng tôi tới đây không mang theo một ý định thù địch nào ngoài ý muốn duy nhất là khám phá. Từ khi biết các ông, tôi thấy các ông rất đáng mến, và tự đáy lòng, tôi khâm phục các ông. Sau đây tôi xin đề nghị với các ông một kế hoạch lớn cho hành tinh: tôi sẽ giúp các ông trong những vấn đề về Trái Đất; ngược lại, mấy tháng ở trong cũi, tôi đã học được nhiều hơn tất cả những gì học được trước đây. Hãy kết hợp những hiểu biết của chúng ta lại! Hãy thiết lập sự liên lạc với Trái Đất! Hỡi loài khỉ và loài người, tay trong tay, hãy tiến lên! Không một thế lực nào, không một bí mật nào của vũ trụ chống lại được chúng ta!”

Tôi ngừng nói, mệt là người trong sự im lặng tuyệt đối. Như một cái máy, tôi đi về phía bàn của con chủ tọa, tiện tay cầm lấy cốc nước trên đó và uống cạn một hơi. Giống như động tác xoa tay, động tác này châm ngòi cho một trận bão hoan hô không bút nào có thể tả được. Tôi biết rằng mình đã chinh phục được cử tọa nhưng tôi không ngờ lại có một hội nghị nổ tung vì sự ồn ào đến như vậy. Tuy choáng váng nhưng tôi còn đủ bình tĩnh để nhận ra nguyên nhân gây ra sự ồn ào kỳ lạ đó: khỉ hoan hô bằng bốn tay. Quanh tôi là những sinh vật quỷ quái đang quay cuồng. Chúng tựa mình lên ghế để vỗ bốn tay vào nhau như điên cuồng, tưởng như có thể làm chiếc vòm hội trường sập đến nơi. Nổi bật lên trong những tiếng hú là giọng trầm trầm của bọn khỉ đột. Đó là một trong những ảo ảnh cuối cùng của phiên họp nhớ đời. Tôi thấy mình lao đảo. Tôi lơ lửng nhìn quanh thì thấy con Zaius giận dữ rời chỗ, hai tay chấp sau lưng đi đi lại lại quanh chiếc bục tựa như đi quanh chiếc cũi của tôi. Như trong một giấc mơ, tôi nhận ra chiếc ghế trống. Thế là tôi buông mình xuống chiếc ghế. Một trận hoan hô nữa vang lên trước khi tôi ngất đi.

Chương 9

Áp lực của phiên họp lớn đến nỗi phải rất lâu sau đó tôi mới tỉnh lại. Khi tỉnh lại, tôi thấy mình nằm dài trên giường trong một căn phòng. Con Zira và con Cornelius săn sóc tôi trong khi những con khỉ đột giữ không cho các nhà báo lại gần tôi.

- Tuyệt vời! - Con Zira thì thầm vào tai tôi - Anh đã thắng.

- Ulysse, - Con Cornelius nói - chúng mình sẽ cùng làm nhiều việc quan trọng.

Nó cho tôi biết Đại hội đồng của hành tinh vừa họp phiên đặc biệt và đã quyết định giải phóng tôi ngay lập tức. Nó cũng cho tôi biết có một vài khỉ chống lại quyết định đó nhưng công luận buộc chúng không thể làm khác. Khi mời tôi làm cộng tác viên, nó xoa xoa tay như đang nghĩ tới sự hỗ trợ của tôi cho công tác nghiên cứu của nó. Nó tiếp :

- Anh sẽ ở đây. Tôi hy vọng căn phòng này vừa ý anh, phòng này cạnh phòng tôi, trong khu của học viện dành cho các khỉ viên cao cấp.

Tôi hoảng sợ nhìn quanh, tưởng như trong mơ. Tuy vậy căn phòng cũng khá tiện nghi. Thế là khởi đầu một thời kỳ mới. Sau bao ngày chờ đợi giây phút này, tự nhiên tôi cảm thấy băng khuâng. Ánh mắt tôi gặp ánh mắt con Zira và tôi biết con khỉ cái tinh tế này đoán được ý nghĩ của tôi. Nó mỉm cười nói xa xôi :

- Đương nhiên ở đây anh không có Nova nữa.

Tôi đỏ mặt, nhún vai, thử ngồi nhóm lên. Tôi thấy mình đã khỏe lại và sẵn sàng lao vào cuộc sống mới. Con Zira hỏi :

- Anh có đủ sức tham dự một cuộc gặp mặt nhỏ không? Chúng tôi đã mời một số bạn bè để kỷ niệm ngày trọng đại này. Tất cả đều là vợ.

Tôi trả lời không gì làm tôi vui sướng hơn nhưng tôi không muốn ra ngoài trần trướng như thế này. Trả lời xong, tôi mới nhận ra mình đang mặc bộ đồ ngủ. Bộ này là của con Cornelius cho mượn. Thôi đành vậy, nhưng chắc là trông lố lỉnh lỉnh. Con Zira nói :

- Ngày mai, anh sẽ có một tủ áo riêng, còn tối nay anh sẽ có một bộ com lê. Đây là thợ may.

Một con vượn nhỏ thó bước vào, nhã nhặn chào tôi. Sau này tôi mới biết trong khi tôi còn đang ngất, các thợ may nổi tiếng nhất hành tinh đã giành nhau vinh dự được may quần áo cho tôi. Con này là thợ may nổi tiếng nhất, những khỉ đột tên tuổi nhất thủ đồ đều là khách hàng của nó.

Tôi theo dõi sự khéo léo và nhanh nhẹn của nó. Chưa tới hai giờ đồng hồ, nó đã may xong cho tôi một bộ quần áo trông cũng được, cảm giác mặc quần áo làm tôi ngỡ ngàng, còn con Zira ngắm nghía tôi với vẻ ngạc nhiên thực sự. Trong khi nhà nghệ sĩ sửa lại thì con Cornelius cho các nhà báo vào vì chúng đập cửa ầm ầm. Tôi phải ngồi chịu trận trong hơn một giờ, phải trả lời đủ loại câu hỏi oái ăm, bị đủ loại ống kính chĩa vào người, phải cung cấp những chi tiết hiếm hoi nhất về cuộc sống của loài người trên Trái Đất. Tôi làm thỏa mãn hết các câu hỏi. Bản thân là nhà báo, tôi hiểu rõ mối lợi tôi mang lại cho các đồng nghiệp khác loài này. Tôi cũng

hiếu báo chí sẽ là một chỗ dựa vững chắc cho mình.

Khi các nhà báo rút đi thì đã khá muộn. Tôi đang định tới nhập cuộc vui với bạn bè của con Cornelius thì con Zanam tới. Chắc nó đã biết những sự kiện vừa qua vì nó chào tôi rất cung kính. Nó tìm và báo cho con Zira biết có trục trặc trong khu nó trông coi. Nổi giận vì sự vắng mặt kéo dài của tôi, Nova làm nhộn nhạo lên. Sự kích thích của cô lan tới những người khác và nó không sao lập lại được trật tự.

Con Zira nói với tôi :

- Tôi sẽ tới đó một lát. Anh chờ tôi ở đây.

Tôi nhìn con vượn cái vẻ van xin. Nó lưỡng lự, sau đó nhún vai nói :

- Tùy anh. Dù sao anh cũng có quyền tự do. Hơn nữa, có khi anh biết cách làm nó yên lặng trở lại hơn tôi.

Tôi cùng với con Zira trở lại phòng giam người. Nhìn thấy tôi, những người bị giam yên lặng trở lại một cách khó hiểu. Chắc hẳn họ nhận ra tôi mặc dù tôi mặc quần áo. Hình như họ biết đã xảy ra một sự kiện kỳ diệu nào đó.

Tôi run run tiến về phía cũi Nova. Tôi lại gần và mỉm cười với cô. Khi tôi nói với cô, tôi có cảm giác là cô đang theo dõi những ý nghĩ của tôi và sắp trả lời tôi. Nhưng làm sao có chuyện đó được. Tuy nhiên sự có mặt của tôi làm cô cũng như nhiều người khác yên lặng trở lại. Cô nhận một mẫu đường tôi đưa cho và nhai nghiền ngấu trong khi tôi đi ra, lòng đau thắt.

Buổi tối hôm đó, buổi tối đầu tiên tôi hòa nhập vào xã hội khỉ, đã gây cho tôi một cảm giác mơ hồ và bối rối.

Sự mơ hồ do rượu gây ra. Thứ rượu này tôi uống ngay từ lúc mới tới và thấy không quen, cảm giác bối rối từng lúc xuất hiện một cách không rõ ràng. Cảm giác này làm tôi thấy những con khỉ xung quanh như mất hết tính cách và đường nét khi chúng thực hiện các vai trò xã hội của chúng. Chẳng hạn, tôi thấy con chủ khách sạn có đầy đủ phong cách của một người chủ khách sạn khi nó khúm núm đi lại phía bàn tôi. Hay những con khỉ đột, tôi thấy chúng cũng không đến nỗi khỉ lắm. Những con khỉ cái già lờ lợt son phấn như biến mất về khỉ trước sự đom đàng của chúng và khi nhảy với con Zira tôi có cảm giác như đang ôm trong tay mình một người vũ nữ thực sự. Ban nhạc của bọn vượn không còn là một ban nhạc buồn tẻ nữa và những con khỉ lịch sự của giới thanh lịch quanh tôi trở nên những con người thực thụ của buổi vũ hội.

Tôi sẽ không nói nhiều về những cảm giác do sự có mặt của tôi giữa đám khỉ gây ra. Chỉ biết rằng mọi cặp mắt của bọn khỉ đều dồn vào tôi. Tôi phải tặng chữ ký cho nhiều khỉ sưu tập. Việc này làm hai con khỉ đột do con Cornelius chọn làm bảo vệ cho tôi phải chống đỡ vất vả với bọn khỉ cái đủ lứa tuổi. Bọn này tranh nhau giành vinh dự được chạm cốc hoặc nhảy với tôi.

Đêm đã khuya. Tôi đang nửa tỉnh nửa say thì hình ảnh giáo sư Antelle hiện ra trong đầu tôi. Tự nhiên trong tôi tràn ngập một cảm giác nặng nề. Tôi suýt phát khóc khi nghĩ tới người bạn đồng hành đang khổ sở trên nệm cỏ trong cũi trong khi mình nhõn nhõn say sưa với khỉ.

Con Zira hỏi và tôi thú nhận với nó vì sao mình buồn. Con Cornelius cho tôi biết là nó đã tìm được giáo sư và ông rất khỏe. Bây giờ thì chẳng còn ai chống đối việc trả lại tự do cho giáo sư. Tôi tuyên bố không thể chờ thêm được một phút không báo cho ông ta biết tin này. Con

Cornelius suy nghĩ rồi nói :

- Đúng là không thể từ chối anh được trong một ngày trọng đại như thế này. Tôi quen ông giám đốc vườn thú. Nào, chúng ta đi!

Ba chúng tôi rời quán tới vườn thú. Con giám đốc lật đật dậy. Nó đã biết câu chuyện của tôi. Con Cornelius cho nó biết lai lịch thực của một con người bị giam trong vườn thú. Con giám đốc như không tin vào tai mình nữa và không từ chối yêu cầu của tôi. Nó phải chờ sáng để thực hiện một số thủ tục nhưng cũng đồng ý đưa chúng tôi tới chỗ giáo sư vì không gì có thể ngăn tôi nói chuyện ngay với giáo sư.

Khi chúng tôi tới trước cũi giáo sư thì trời vừa sáng. Nhà bác học bất hạnh sống như một con vật giữa khoảng năm mươi người đàn ông, đàn bà lẫn lộn. Những người này vẫn còn đang ngủ, nằm ghép với nhau thành từng đôi hoặc thành từng nhóm bốn hay năm người. Tất cả choàng dậy khi con giám đốc bật đèn.

Chẳng lâu la gì tôi tìm ngay ra giáo sư. Ông nằm dài trên nền như những con người khác, ôm chặt một cô gái khá trẻ. Rùng mình khi thấy ông như vậy, tôi xấu hổ khi nghĩ tới sự bê tha tiện mình đã trải trong bốn tháng qua.

Tôi lúng túng đến nỗi không nói nổi. Đám người, giờ đây đã thức dậy hết, chẳng có vẻ gì ngạc nhiên. Được thuần hóa và huấn luyện tốt, họ bắt đầu đi đi lại lại, hy vọng được thưởng cái gì đó. Con giám đốc ném cho họ mấy mẩu bánh. Vẫn như mọi khi, ngay lập tức, đám người xô đẩy tranh giành nhau trong khi những người khôn ngoan hơn lảng ra bên song cũi chìa tay ra vẻ cầu khẩn.

Giáo sư Antelle bắt chước số người này. Ông ta cố tới gần con giám đốc và chìa tay ra. Thái độ thiếu tự cách đó thoát đầu làm tôi khó chịu, nhưng ngay sau đó làm tôi kinh hoàng. Ông ta chỉ cách tôi có ba bước nhưng có vẻ không nhận ra tôi. Đôi mắt ông, ngày xưa lạnh lợi là thế, giờ đây mất hết tinh anh và cũng trống rỗng như mắt của những người bị bắt. Tôi kinh hoàng nhận ra đôi mắt chỉ thoáng rung động do tôi mặc quần áo.

Cuối cùng, tôi cũng cố nói để xua tan cơn ác mộng :

- Thưa giáo sư, người học trò của giáo sư là Ulysse Mérou đây. Chúng ta đã thoát. Tôi tới để báo tin cho giáo sư biết...

Nghe giọng nói của tôi, giáo sư ghéch đầu lên và lùi lại y như phản xạ của người trên hành tinh này. Tôi năn nỉ :

- Thưa giáo sư, tôi đây, Ulysse Mérou đây, người đi cùng giáo sư trong chuyến bay đây! Tôi đã được tự do và trong vài giờ nữa giáo sư cũng sẽ được tự do. Những khi ở đây là bạn chúng ta. Họ đã biết chúng ta là ai và đón tiếp chúng ta như bạn bè.

Giáo sư Antelle không trả lời. Ông tỏ ra không hiểu và lùi lại như muốn chạy trốn. Y như những con người ở đây.

Tôi thấy tuyệt vọng còn đám khỉ theo tôi khá bị kích thích. Con Cornelius nhíu mày như mỗi khi gặp vấn đề khó khăn. Tôi chợt nghĩ có lẽ giáo sư phải che giấu thân phận vì sợ sự có mặt của bọn khỉ. Thế là tôi yêu cầu bọn khỉ ra chỗ khác để tôi ở lại một mình với giáo sư. Bọn khỉ vui vẻ đáp ứng yêu cầu của tôi. Khi chúng đã đi khuất, tôi đi vòng quanh cũi, lại gần nhà bác học và khẩn khoản nói với ông ta :

- Thưa giáo sư, tôi hiểu sự thận trọng của giáo sư. Tôi hiểu những con người của Trái Đất

như chúng ta sẽ phải hứng chịu gì ở đây, nhưng bây giờ, tôi xin thề với giáo sư, chỉ có hai chúng ta và những cuộc thí nghiệm đã kết thúc. Tôi đây, Ulysse Mérou, người bạn của giáo sư, người cùng đi với giáo sư, đang nói với giáo sư.

Ông vẫn vừa lùi lại vừa nhìn trộm tôi vừa run rẩy vì tôi vẫn đứng trước mặt. Không biết ông có hiểu tôi không mà tôi thấy miệng ông he hé. Tôi nhìn ông lòng tràn hy vọng. Nhưng tôi kinh hoàng chết lặng khi thấy ông biểu hiện cảm xúc của mình: miệng mở he hé, không phải là động tác chuẩn bị nói của người Trái Đất mà phát ra những tiếng u u từ họng, thứ âm thanh biểu thị sự thỏa mãn hoặc sợ hãi của giống người trên hành tinh này. Ông đứng trước mặt tôi, môi bất động, phát ra một chuỗi tiếng u u dài làm tim tôi lạnh cứng vì sợ hãi.

Phần thứ ba

Chương 1

Sau một giấc ngủ đầy trần trở, tôi thức dậy rất sớm. Dụi mắt trước khi tỉnh hẳn, tôi vẫn thấy lạ lẫm với cuộc sống văn minh từ hơn một tháng nay. Mỗi sáng, tôi vẫn thấy nhớ tiếng loạt xoạt của rơm và cảm thấy thiếu vắng hơi ấm của Nova.

Cuối cùng, tôi cũng tỉnh tâm lại. Tôi ở một trong những căn hộ tiện nghi nhất của học viện. Bọn khỉ tỏ ra rộng rãi. Chúng trang bị cho căn hộ một chiếc giường, một phòng tắm, một máy thu hình, quần áo, sách vở. Tôi được đọc tất cả các báo, được tự do đi lại, dạo chơi phố, có thể xem bất cứ thứ gì. Sự có mặt của tôi ở những chỗ đông khỉ luôn luôn gây ra sự chú ý nhưng sự náo nức của những ngày đầu đã giảm nhiều.

Giờ đây, con Cornelius là khỉ lãnh đạo khoa học cao nhất của học viện. Con Zaius bị cách chức. Khỉ ta bố trí cho nó một vị trí công tác cao hơn và tặng thêm một huân chương để con Cornelius có thể thay nó. Kết quả là có một sự đổi mới cán bộ trong học viện. Giờ đây, thành phần của học viện đa số là vượn, dẫn tới sự gia tăng mọi hoạt động. Con Zira trở thành phó của giám đốc mới.

Về phần tôi, tôi tham gia nghiên cứu khoa học không phải như vật thí nghiệm nữa mà với tư cách cộng tác viên, cần nói thêm là con Cornelius chỉ nhận được sự cộng tác của tôi sau nhiều lần lưỡng lự của Đại hội đồng. Các quan chức khỉ hình như bất đắc dĩ phải thừa nhận tư cách của tôi.

Tôi mặc nhanh quần áo, ra khỏi phòng và đi về phía ngôi nhà trước đây mình bị giam giữ. Hiện nay, tuy nhận thêm nhiệm vụ mới, nhưng con Zira vẫn phụ trách ngôi nhà này. Được sự đồng ý của con Cornelius, tôi tiến hành những nghiên cứu có hệ thống về người.

Tôi ở trong phòng giam, đi đi lại lại trước các hàng cũi như một khỉ thực thụ của hành tinh. Không hiểu tôi có lui tới căn phòng này nhiều hơn sự cần thiết cho công tác nghiên cứu không? Nhiều khi sự gặp gỡ với đám khỉ vây quanh dè nặng lên tôi. Những lúc đó tôi chỉ còn biết trốn tới đây.

Giờ đây, những người bị bắt đã biết rõ tôi và chấp nhận quyền lực của tôi. Không hiểu họ có nhận ra sự khác nhau giữa tôi với con Zira hay với bọn khỉ đột mang thức ăn hàng ngày cho họ không? Tôi mong như vậy nhưng không tin là như vậy. Từ một tháng nay, mặc dù rất kiên nhẫn và cố gắng, tôi vẫn không sao dạy họ thực hiện được những động tác cao cấp hơn động tác của những con vật được huấn luyện. Tuy nhiên, tiềm thức cho tôi biết trong họ còn ẩn giấu nhiều khả năng to lớn.

Tôi muốn dạy họ nói. Đó là một tham vọng khó có thể thành công. Thật là vất vả khi dạy được một người nào đó nhắc lại hai hay ba âm tiết tựa như vượn ở Trái Đất kêu ềng ềc. Đúng là quá ít, nhưng tôi vẫn kiên trì. Điều khuyến khích tôi là họ cô ý nhìn vào mắt tôi. Tôi thấy có sự thay đổi trong những ánh mắt đó, dường như lộ ra sự tò mò của một sinh vật cao cấp chứ không phải của một con vật rối trí.

Tôi đi quanh phòng, dừng lại trước mỗi cũi, kiên nhẫn nói với họ một cách nhẹ nhàng. Giờ đây, tuy còn mơ hồ nhưng họ đã quen với tiếng nói của tôi. Hình như họ lắng nghe tôi nói. Tôi nói trong nhiều phút, sau đó không nói cả câu nữa mà phát âm từng tiếng đơn giản, nhắc đi

nhắc lại nhiều lần, hy vọng họ nhắc lại được. Có một người phát âm vung về được một âm tiết và có lẽ chỉ được đến thế. Sau khi phát âm, con người thành công nhất đó thối mết và lăn ra ngủ tựa như vừa mới làm một công việc quá sức. Tôi thở dài và qua cũi khác. Cuối cùng, tôi đứng trước cũi Nova. Giờ đây, cô sống héo hắt trong cô đơn và buồn bã. Ít ra thì sự buồn bã đó cũng là điều mong đợi của tôi khi tìm hiểu những tình cảm trên khuôn mặt tuyệt vời nhưng trống rỗng của cô. Con Zira đã không bố trí thêm người đàn ông khác cho cô và tôi thấy phải cảm ơn nó về điều này.

Tôi luôn luôn nghĩ tới Nova, không sao quên được những giây phút chung sống bên cô. Nhưng vị trí của tôi hiện nay ngăn cấm tôi quay trở lại cũi. Giờ đây, một người đã ở trong giới khoa học cao cấp như tôi làm sao có thể chung lộn với một con vật như cô? Tôi đỏ mặt nghĩ tới những giây phút thân mật với cô. Từ khi đổi môi trường sống, thậm chí tôi không cho phép mình tỏ thái độ thân thiện với cô cũng như với những người khác.

Tuy nhiên, tôi phải công nhận cô là một con người ưu tú nhất trong các con người ở đây và cảm thấy vui vì điều đó. Các kết quả thu được từ cô tốt nhất so với những người khác. Cô lại gần và ép người vào song cũi khi tôi lại gần. Miệng cô nhả nhúm lại mà tôi chỉ có thể diễn dịch là một nụ cười. Ngay trước khi tôi định nói, cô đã phát âm bốn hay năm âm tiết học được, cho thấy mình là người giỏi vận dụng. Phải chăng cô có năng khiếu hơn những người khác hay chính sự tiếp xúc với tôi làm cô hiểu những bài học của tôi tốt hơn? Tôi thấy vui vui khi nghĩ nếu sự việc đúng như vậy.

Tôi đọc tên cô rồi đọc tên tôi đồng thời lần lượt chỉ vào cô rồi vào tôi. Cô cũng bắt chước chỉ theo tôi. Đột nhiên, tôi thấy cô thay đổi thái độ và nhe răng ra trong khi tôi nghe thấy tiếng cười khẽ ở phía sau.

Tôi quay lại thấy con Zira đang chế giễu tôi nhưng không hề có ác ý. Sự có mặt của nó luôn luôn làm Nova nổi xung. Đi theo con Zira còn có con Cornelius. Con này quan tâm tới những ý đồ của tôi và thường tìm hiểu các kết quả. Hôm nay, nó tới tìm tôi với mục đích khác. Nó hỏi tôi với giọng khá kích thích :

- Anh có muốn tham dự một chuyến đi nho nhỏ với tôi không?

- Một chuyến đi?

- Khá xa đấy, có thể nói là ở tận cùng thế giới. Nếu đúng như các báo cáo của tôi nhận được thì các nhà khảo cổ học đã phát hiện được ở đó những phê tích rất kỳ lạ. Hiện nay, một ông tình tình đang chỉ huy công tác khai quật nên tôi không tin là công tác lưu giữ hiện trạng sẽ được thực hiện tốt. Tôi nghĩ ở đó có những bí ẩn rất đáng quan tâm và có thể cung cấp những cứ liệu quan trọng cho công trình nghiên cứu tôi đang tiến hành. Viện Hàn lâm phái tôi tới đó và tôi nghĩ anh sẽ rất có ích ở đó.

Tôi không biết có giúp được gì cho nó không nhưng nhận lời ngay, trong lòng rất vui vì có dịp đi thăm hành tinh. Con Cornelius đưa tôi vào văn phòng để cho biết thêm một số chi tiết.

Chuyến đi sẽ làm tôi khuây khỏa. Hiện nay chỉ còn một người tù tôi quan tâm, đó là giáo sư Antelle nhưng nay ông ta vẫn như thế thì làm sao giải phóng ông ta được. Nhờ sự can thiệp của tôi, hiện nay ông được đưa tới một phòng khá tiện nghi. Thật là nặng nề khi đi thăm ông. Ông không trả lời những câu van xin khẩn thiết của tôi và luôn luôn hành xử như một con vật.

Chương 2

Một tuần sau, chúng tôi lên đường. Con Zira cũng đi theo nhưng sau đó vài ngày sẽ quay lại để quản lý học viện trong thời gian con Cornelius vắng mặt. Con vợnon được này sẽ lưu lại nơi khai quật lâu hơn nếu nơi đó đúng là lời cuốn như nó dự kiến.

Một chiếc máy bay đặc biệt được trao cho chúng tôi tùy nghi sử dụng. Đó là một máy bay phản lực khá giống với những máy bay phản lực đầu tiên của chúng ta nhưng tiện nghi hơn và có một phòng khách nhỏ cách âm cho phép nói chuyện thoải mái. Sau khi máy bay cất cánh một lúc, tôi và con Zira gặp nhau ở phòng khách. Tôi rất thú về chuyến đi. Hiện nay, tôi đã quen với xã hội khí nên chẳng ngạc nhiên mà cũng chẳng sợ hãi khi thấy chiếc máy bay do một con khí điều khiển. Tôi chỉ nghĩ tới việc thưởng thức cảnh Mặt Bételgeuse mọc, một cảnh đầy ấn tượng không sao quên được. Máy bay lên tới độ cao khoảng mười ngàn mét. Không khí đặc biệt trong lành và ngôi thiên thể to lớn từ từ tách ra khỏi đường chân trời giống như Mặt Trời của chúng ta đang mọc. Con Zira không ngừng quan sát Mặt Bételgeuse. Nó hỏi tôi :

- Ở Trái Đất, có những buổi sáng đẹp như thế này không? Mặt trời của anh có đẹp như của chúng tôi không?

Tôi trả lời mặt trời của Trái Đất không lớn và không đỏ như mặt trời ở đây, đối lại, mặt trăng của Trái Đất lớn hơn và sáng hơn mặt trăng của Soror. Chúng tôi vui vẻ như những học sinh đi nghỉ hè và tôi đùa với con vợnon cái như đùa với một người bạn gái rất thân thiết. Khi con Cornelius tới, tôi thấy lúng túng khi đối mặt với nó. Nó như đang suy tư. Ít lâu nay tôi thấy nó có vẻ đau đầu. Có lẽ do làm việc nhiều, liên tục lao vào những nghiên cứu. Những nghiên cứu này lời cuốn đến nỗi nhiều khi nó phải vắng mặt ở học viện. Nó giữ rất kín đề tài nghiên cứu và tôi cho rằng chính con Zira cũng chẳng hơn gì tôi trong việc hay biết đề tài của nó. Chỉ biết rằng các đề tài này có liên quan tới vấn đề nguồn gốc loài khí và con Cornelius càng ngày càng tỏ ra nghi ngờ các lý thuyết cổ điển về vấn đề này. Sáng hôm đó, lần đầu tiên nó hé qua cho tôi mấy nét và tôi nhanh chóng hiểu vì sao một con người văn minh bằng xương bằng thịt như tôi lại quan trọng đối với nó như vậy. Nó bắt đầu câu chuyện bằng đề tài nhiều lần được đem ra bàn luận giữa chúng tôi.

- Ulysse, có phải anh nói rằng, trên Trái Đất của anh, khí là những con vật và con người đã phát triển tới một nền văn minh bằng với nền văn minh của chúng tôi, nhiều điểm thậm chí...? Anh cứ nói thực, đừng sợ tôi phạt ý. Tinh thần khoa học không biết tới tự ái.

- Đúng, có nhiều điểm nền văn minh của Trái Đất vượt xa nền văn minh ở đây. Một trong những chứng cứ rõ ràng nhất là việc tôi có mặt ở đây. Tôi thấy hình như các anh đang ở trình độ...

- Tôi biết, tôi biết - Con Cornelius chán nản ngắt lời tôi - Chúng tôi đã tranh luận nhiều về vấn đề này và cùng thống nhất với nhau là hiện nay chúng tôi mới chỉ đang ở trình độ khám phá những vấn đề các anh đã khám phá ra từ nhiều thế kỷ trước.

Con Cornelius vẫn đi đi lại lại trong phòng, vẻ suy nghĩ rất lung. Nó nói tiếp :

- Không riêng những tiết lộ của anh làm tôi lúng túng. Từ lâu tôi đã trăn trở với ý nghĩ là từ rất xa xưa trên hành tinh này đã có một sinh vật thông minh không phải khí làm chủ nền văn minh của hành tinh.

Tôi có thể trả lời rằng ý kiến một sinh vật này khám phá lại những khám phá của một sinh vật khác cũng là ý kiến của một số người trên Trái Đất, rằng quá trình khám phá lại đó mang tính phổ quát trong toàn vũ trụ và nó chính là cơ sở cho niềm tin của chúng ta về sự tồn tại của một Thượng đế nào đó. Nhưng nghĩ kỹ, tôi thấy tốt hơn cả là không trả lời. Con Cornelius tiếp tục suy nghĩ lung lay. Sự suy nghĩ rất lung lay làm nó lưỡng lự :

- Những sinh vật thông minh đó có thể là... không, không thể... - Nó đột nhiên ngập ngừng, dường như đang bị giằng xé bởi một sự thực ghê sợ - Anh nói rằng khi ở chỗ anh có năng khiếu bắt chước rất cao?

- Chúng bắt chước chúng tôi mọi thứ. Ý tôi muốn nói bắt chước mọi động tác không cần tới sự suy nghĩ. Tới mức, ở chỗ chúng tôi, động từ như khi đồng nghĩa với động từ bắt chước.

Con Cornelius thì thầm với con Zira trong một tâm trạng nặng nề :

- Zira, em có nghĩ rằng tính cách khi là một điểm đặc trưng của chúng ta không? - Không để con vượn cái kịp phản đối, nó sôi nổi tiếp - Tính cách đó bắt đầu từ khi chúng ta còn con nít. Nền giáo dục của chúng ta dựa trên sự bắt chước. Em có nhớ những bài văn mẫu hồi chúng ta đi học không? Chúng ta bắt chước nhau tới mức tất cả các trường đều là trường chuyên sinh, mọi học sinh đều phấn đấu đạt danh hiệu học sinh khéo chân. Thậm chí các ca sĩ của chúng ta cũng không có tên riêng, tất cả đều có tên là Chường.

- Chính các tinh tinh...

- Đúng! Họ phải chịu trách nhiệm vì chính họ là những khi đã đào tạo thế hệ khi trẻ thông qua sách vở họ viết. Họ bắt các thanh thiếu niên khi nhắc đi nhắc lại những điều sai lầm của tổ tiên chúng ta. Điều này giải thích sự tiến bộ chậm chạp của chúng ta. Hàng ngàn năm nay, chúng ta dường như dậm chân tại chỗ.

Tôi thấy nên có vài lời về sự phát triển chậm chạp của xã hội loài khi. Khi nghiên cứu lịch sử phát triển xã hội của chúng, tôi ngạc nhiên nhận ra có sự khác nhau căn bản giữa loài khi và loài người trong sự phát triển tư duy. Chúng ta không chối cãi sự kiện loài người đã trải qua một thời gian rất dài gần như dậm chân tại chỗ. Trong khoảng thời gian đó, chúng ta đã có những loại người kiểu như tinh tinh, đã có những nền giáo dục sai lầm ngô nghê.

Tuy nhiên, khoảng thời gian đó của chúng ta không dài như của loài khi và nhất là các giai đoạn phát triển không phân bố như nhau. Khoảng thời gian tối tăm của loài khi kéo dài khoảng mười ngàn năm. Trong khoảng thời gian đó, không có một tiến bộ đáng kể nào trừ những tiến bộ trong nửa thế kỷ vừa qua. Nhưng tôi thấy khó hiểu nhất là những truyền thuyết và ký ức đầu tiên cũng như những biên niên của chúng lại cho thấy từ rất xa xưa đã có một nền văn minh phát triển rất giống nền văn minh hiện nay. Có tài liệu khoảng mười ngàn tuổi cho thấy những kiến thức và công trình có thể so sánh với những kiến thức và công trình hiện nay.

Nói khác đi, hình như mười ngàn năm trước đây nền văn minh của loài khi đã nảy sinh ra trong một cái chớp mắt, sau đó cứ duy trì như vậy tới tận ngày nay, hầu như không thay đổi. Một con khi trình độ trung bình thấy điều đó là bình thường, chẳng có gì phải bận tâm, nhưng một con vượn có đầu óc tinh tế như con Cornelius thì đó là một vấn đề đau đầu.

- Chúng ta cũng có những khi có khả năng sáng tạo độc đáo. - Con Zira lên tiếng phản đối.

- Đúng, - Con Cornelius thừa nhận - nhất là trong một vài năm gần đây. Nhìn chung, ý nghĩ của chúng ta ẩn sau hành động của chúng ta. Đó là quá trình tự nhiên của sự phát triển... Nhưng cái anh cố tìm kiếm là tất cả những quá trình đó đã được bắt đầu như thế nào. Anh thấy nguồn

gốc nền văn minh hiện nay của chúng ta rất có thể được khởi đầu bằng sự bắt chước...

- Bắt chước cái gì và bắt chước ai?

Con Cornelius lại tỏ ra lưỡng lự. Nó nhìn ra chỗ khác như hối hận vì đã nói quá nhiều. Cuối cùng, nó nói :

- Anh vẫn chưa có kết luận. Anh cần phải có thêm chứng cứ. Có lẽ chúng ta sẽ tìm thấy các chứng cứ trong đám phế tích của thành phố bị chôn vùi đó. Theo các báo cáo anh nhận được, thành phố này có tuổi hơn mười ngàn năm, tức là nó được xây dựng vào thời kỳ chúng ta hoàn toàn mù tịt.

Chương 3

Con Cornelius không nói gì thêm với tôi về chuyện đó nữa. Hình như nó ngại nói về đề tài đó, nhưng những gì tôi thấy loáng thoáng trong luận thuyết của nó cũng đủ làm tôi phấn chấn một cách kỳ lạ.

Các con khảo cổ học làm lộ ra cả một thành phố. Đó là một thành phố bị vùi lấp dưới lớp cát sa mạc, tiếc thay, nay chỉ còn lại những phế tích. Tôi tin chắc là các phế tích đó đang cất giấu những bí mật và tự nhủ sẽ moi ra bằng được. Điều này chỉ những người biết quan sát và biết suy nghĩ mới làm được, bọn tinh tinh đang tiến hành khai quật không có khả năng này. Chúng long trọng đón tiếp con Cornelius tương xứng với chức vụ cao của nó nhưng vẫn không che giấu sự coi thường do nó quá trẻ và do quan điểm đôi khi khác khỉ của con này.

Tiến hành nghiên cứu các viên đá rã vụn dưới mỗi bước đi là cả một công việc tỉ mỉ. Để làm được điều này, phải cần tới một tháng. Con Zira đã quay lại học viện từ lâu nhưng con Cornelius vẫn nhất định ở lại thêm. Cũng say mê và tin tưởng như tôi, nó tin rằng các tàn tích ở đây sẽ giải đáp cho vấn đề đang giằng xé nó.

Khối lượng kiến thức của nó thật đáng kinh ngạc. Trước hết, nó tự mình kiểm chứng tuổi của thành phố. Về vấn đề này, loài khỉ có những quy trình có thể so sánh với những quy trình của chúng ta. Chúng cũng vận dụng các ứng dụng của hóa học, vật lý học và địa chất học, về tuổi của thành phố, Cornelius đồng ý với các nhà khoa học chính thống: thành phố rất rất cổ. Phải hơn mười ngàn năm rất nhiều. Nói khác đi, thành phố là chứng cứ duy nhất sẽ chứng tỏ nền văn minh của loài khỉ hiện nay xuất hiện từ đâu ra.

Nền văn minh nào đã tồn tại trước giai đoạn hiện nay? Sau hàng tháng say sưa tìm kiếm và nghiên cứu, chúng tôi nhận ra rằng thành phố không khác lắm so với các thành phố hiện nay. Có dấu vết của những ngôi nhà, có xưởng chế tạo ô tô và máy bay giống như loại ô tô và máy bay hiện nay. Điều này cho thấy người chủ hành tinh đã tồn tại từ rất xa xưa trong quá khứ. Tôi cảm thấy đó không phải là điều con Cornelius mong đợi và cũng không phải là điều tôi mong đợi.

Sáng hôm đó, con Cornelius ra công trường, chỗ bọn khỉ thợ đang làm lộ ra một ngôi nhà tường dày bằng một loại như bê tông. Có lẽ ngôi nhà được nguyên vẹn hơn những ngôi nhà khác nhờ chất liệu đó. Bên trong ngôi nhà đầy cát và những mảnh vỡ. Bọn khỉ thợ dùng sàng sàng các mảnh vụn. Hôm qua, chúng chẳng tìm được gì ở các khu vực khác ngoài mấy thứ như các đoạn ống nước, đồ dùng trong nhà, đồ dùng nhà bếp... Từ chỗ đứng gần mép lều, tôi thấy con tinh tinh ra lệnh cho con trưởng toán thợ, một con vượn trẻ nét mặt sắc sảo. Tôi không thấy con Cornelius, chắc nó đang ở trong hố với những con thợ. Nó thường thọc tay vào chỗ đất đá bỏ đi, sợ bọn thợ ngu ngốc bỏ qua những thứ quý giá.

Một lúc sau, tôi thấy con Cornelius từ trong hố trèo lên, hình như vừa tìm thấy vật gì đó quan trọng. Tôi thấy nó cầm trong tay một vật nhỏ không rõ lắm, thẳng cánh chạy con tinh tinh già định sấp lại chiếm, sau đó để vật đó lên mặt đất rất cẩn thận. Nó nhìn về phía tôi rồi rút ra hiệu. Khi lại gần, tôi bị sốc vì những thay đổi trên nét mặt nó. Chưa bao giờ tôi thấy nó trong trạng thái như thế. Nó như không nói được nữa. Lúc này bọn thợ cũng ra khỏi hố. Chúng đứng vây quanh vật mới tìm được nhìn chăm chăm, chỉ tỏ ra rất thích. Một số cười rất hồn nhiên. Đám thợ gồm phần lớn khỉ đột. Con Cornelius ngăn không cho chúng lại gần và gọi:

Tôi lên tiếng :

- Có cái gì thế?

Khi tôi nhìn rõ vật đặt trên cát thì cũng là lúc con vượn thì thảo bằng một giọng như ghen lại :

- Một con búp bê, Ulysse ạ!

Đúng là một con búp bê, một con búp bê bằng thủy tinh. Không hiểu phép màu nào đã bảo vệ nó gần như nguyên vẹn với đầy đủ màu của tóc và mắt. Đó là một hình ảnh quá quen thuộc đối với tôi nhưng không hiểu sao con Cornelius lại xúc động đến thế. Phải mất mấy giây tôi mới hiểu tại sao như vậy: đó là một con búp bê người như một bé gái ở Trái Đất. Ngay lập tức, một cảm giác mơ hồ xâm chiếm người tôi, nhưng tôi không để mình rơi vào những ảo tưởng. Trước khi thán phục sự màu nhiệm, cần phải xem xét vấn đề một cách thấu đáo. Một con vượn có tinh thần khoa học như con Cornelius nhất định phải hiểu điều đó. Hãy xem: trong số những búp bê cho khi con chơi ở hành tinh này có một số búp bê, ít thôi, dạng thú trong đó có cả dạng người. Vì thế cái làm con Cornelius xúc động nhất định phải là một cái gì đó ngoài cái ngoài hình của con búp bê. Lại còn điều này nữa: các đồ chơi dạng thú ở đây không làm bằng thủy tinh, và nói chung, không mặc quần áo vì chúng không phải là sinh vật có suy nghĩ. Thế mà con búp bê này mặc quần áo đầy đủ như búp bê của chúng ta ở Trái Đất. Có áo dài, có nịt vú, có váy, có quần. Tất cả như một bé gái ở Trái Đất được trang điểm, được chăm chút như một con vượn gái nhỏ chăm chút con búp bê. Sự chăm chút đó không thể là sự chăm chút của một con vượn gái nhỏ đối với một con búp bê người. Giờ thì tôi hiểu vì sao anh bạn vượn tinh tế của mình lại xúc động như vậy.

Vẫn chưa hết. Con búp bê còn một đặc tính kỳ lạ nữa làm bọn thợ và cả con tinh tinh chỉ huy công trường lúc nào cũng trịnh trọng phải phì cười: con búp bê nói. Nó nói như loại búp bê nói ở Trái Đất. Khi đặt nó xuống, con Cornelius tình cờ nhấn vào một cái nút của một bộ phận, không hiểu sao vẫn còn nguyên vẹn, làm con búp bê bật nói. Không phải là một bài diễn văn, tất cả chỉ có một từ gồm hai âm tiết: pa pa. Khi con Cornelius cầm nó lên lật đi lật lại trên tay, con búp bê lại nói pa pa. Từ nay phát âm bằng tiếng Pháp, tiếng khỉ hay tiếng gì đi nữa trong vũ trụ có lẽ cũng có cùng một nghĩa. Con búp bê nói đi nói lại âm pa pa làm con vượn đỏ mồm và làm tôi lúng túng đến nỗi tôi phải kìm lại để không kêu lên. Cầm theo con búp bê quý giá, con Cornelius kéo tôi ra xa. Sau một lúc im lặng khá lâu, nó thì thảo với tôi :

- Thứ quỷ quái!

Tôi biết nó ám chỉ cái gì nhưng thông cảm với cơn phần nộ của nó. Đối với một con tinh tinh già có huân huy chương như con chỉ huy công trường này thì con búp bê chỉ là một thứ đồ chơi của các khỉ gái nhỏ mà một nhà chế tạo kỳ quặc nào đó trong quá khứ đã phú cho tiếng nói. Thật hoài công mà giải thích cho những loại khỉ như thế, cho nên thậm chí con Cornelius cũng chẳng buồn nói. Thực ra, sự kiện nghiêm trọng đến mức làm nó không nói một lời. Cả đến tôi, nó cũng không hé một lời. Nhưng tôi biết nó biết rõ tôi đã đoán ra điều gì.

Suốt ngày hôm đó, nó suy tư và nín lặng. Tôi có cảm giác là nó sợ khai quật tiếp. Khi sự hưng phấn đã xẹp xuống, nó tỏ ra tiếc là đã cho tôi chứng kiến phát hiện của nó.

Hôm sau, tôi có chứng cứ là nó hối hận vì đưa tôi theo: sau một đêm suy nghĩ, nó cho tôi biết là quyết định gửi tôi trở lại học viện. Tránh nhìn vào mắt tôi, nó nói ở học viện tôi có thể tiếp tục những nghiên cứu quan trọng hơn ở đây. Chỗ của tôi đã được giữ trước trên máy bay. Tôi sẽ ra đi trong hai mươi bốn giờ nữa.

Chương 4

Tôi suy nghĩ. Giả sử rằng trong quá khứ *loài người*, mà hậu duệ hiện nay đang bị loài khỉ săn bắt, làm chủ hành tinh này. Lại giả sử rằng, hơn mười nghìn năm trước đây, nền văn minh của loài người này, rất giống với nền văn minh của chúng ta, nảy nở trên hành tinh Soror...

Xét cho kỹ, một giả thiết như vậy không có gì là điên rồ, trái lại là đáng khác. Khi nghĩ ra hướng giải quyết như vậy, tôi cảm thấy rất hứng khởi như tìm ra được con đường mòn duy nhất dẫn tới đích trong số hàng nghìn con đường chẳng dẫn tới đâu cả. Theo hướng này sẽ tìm ra lời giải cho bài toán từ bao lâu nay làm đau đầu loài khỉ. Tôi chợt nhận ra sự vô ý thức của mình luôn luôn hướng tới cách giải thích như vậy.

Tôi đang ở trên máy bay quay lại thủ đô. Đi theo tôi là con thư ký của con Cornelius, một con vượn ít lời. Tôi tỏ ra không muốn nói chuyện với nó. Chuyến bay này là cơ hội tốt nhất để sắp xếp lại những ý tưởng và căn phòng khách trên máy bay lúc nào cũng thuận lợi cho sự suy tư.

Tôi tiếp tục suy nghĩ. Giả sử từ rất xa xưa trên hành tinh Soror có một nền văn minh tương tự nền văn minh trên Trái Đất. Nếu như vậy, thì liệu một sinh vật không biết suy nghĩ nào đó có thể lưu truyền lại nền văn minh đó chỉ bằng cách bắt chước không? Đặt câu hỏi xong, tôi thấy lúng túng, không biết giải đáp như thế nào. Căng óc ra suy nghĩ, tôi lại thấy xuất hiện nhiều lập luận mới từng bước từng bước đánh đổ tính phi lý của quá trình. Tôi nhớ lại, trên Trái Đất, đã có ý kiến cho rằng một ngày nào đó các máy móc hoàn hảo sẽ thay thế chúng ta. Ý kiến đó không chỉ là ý kiến của giới thơ văn mà là ý kiến chung của các tầng lớp xã hội. Có thể do truyền bá quá rộng rãi và do xuất hiện ngẫu nhiên từ giới bình dân nên những ý tưởng này đã làm đầu óc giới cao cấp bức tức. Có thể đó cũng là lý do che giấu một phần sự thực. Tuy nhiên, che giấu hay không che giấu thì vẫn có sự thực này: máy luôn luôn là máy, người máy hoàn hảo tới đâu cũng vẫn chỉ là người máy. Tôi không chịu và nghĩ tiếp: nếu không phải người máy mà là những sinh vật sống có một trình độ tâm lý nào đó, như khỉ chẳng hạn, thì sao? Mà vừa khéo loài khỉ là loài rất có năng khiếu bắt chước...

Nhắm mắt thiu thiu trong tiếng rung nhẹ đều đều của động cơ, tôi tự đối thoại để chứng minh luận thuyết của mình.

Điểm gì đặc trưng cho một nền văn minh? Phải chăng đó là thiên tài kiệt xuất? Không, là tất cả những gì của cuộc sống diễn ra hàng ngày... Nào, hãy xem xét phần tinh túy nhất của tinh thần! Ta hãy tạm xét nghệ thuật trước, trong đó xét văn chương trước. Giả sử thừa nhận rằng loài khỉ có khả năng lắp ghép từ thì liệu văn chương có nằm ngoài tầm lĩnh hội của giống khỉ cao cấp ở chỗ chúng ta không? Văn chương của chúng ta được tạo ra từ cái gì? Phải chăng từ các tác phẩm lớn? Hoàn toàn không. Thực vậy, khi một cuốn sách được viết chưa tới một hay hai thế kỷ thì các văn nhân đã bắt chước, tức là xào xáo lại y nguyên một nội dung để xuất bản ra hàng trăm, hàng nghìn tác phẩm với các tựa đề ang ang như nhau và câu chữ đảo đi đảo lại chút ít. Với bản chất bắt chước, những việc như thế loài khỉ thừa sức làm nếu chúng sử dụng được ngôn ngữ.

Tới đây, có thể nói rằng chỉ còn ngôn ngữ là cái chìa khóa duy nhất quyết định giả thuyết của tôi. Tuy nhiên, hãy chú ý rằng khi viết ra hàng nghìn cuốn sách từ một quyển ban đầu, bọn khỉ không nhất thiết phải hiểu những gì chúng chép lại. Rõ ràng là chúng không cần điều đó như chúng ta. Giống như chúng ta, chúng chỉ cần nhắc lại những câu đã nghe là đủ. Phần còn lại

của quá trình tạo ra văn chương là một quá trình thuần túy cơ học. Chính ở điểm này, một số nhà sinh học đã có lý khi cho rằng trong cấu tạo cơ thể của loài khỉ không có gì cản trở chúng sử dụng tiếng nói. Hoàn toàn không, trừ trường hợp chúng không muốn nói. Có thể cho rằng ý chí muốn nói một ngày nào đó sẽ đến với chúng sau một sự thay thế bất ngờ nào đó.

Như vậy, việc lưu truyền một loại văn chương tương tự văn chương của chúng ta bởi một loài khỉ biết nói không có gì quá ngạc nhiên đối với bất kỳ một người có lý trí nào. Sau đó, có thể có một số khỉ thơ văn vượn hẳn lên về mặt tri thức. Đúng như anh bạn vượn Cornelius nói: sự suy nghĩ thể hiện trong động tác. ở đây, sự suy nghĩ được thể hiện trong cơ chế của ngôn ngữ và một số ý tưởng độc đáo có thể xuất hiện trong xã hội mới, xã hội khỉ, theo nhịp điệu từng thế kỷ một.

Để đầu óc đi theo dòng suy nghĩ một cách vui hoạt như vậy, tôi nhanh chóng đi tới kết luận là những loài vật được dạy dỗ tốt có thể thực hiện được những bức tranh hay tượng, và tổng quát hơn, có thể thành thạo trong tất cả các lĩnh vực nghệ thuật của loài người, kể cả nghệ thuật điện ảnh.

Từ những suy nghĩ về hoạt động cao cấp nhất của tư duy, tôi dễ dàng phát triển luận thuyết của mình sang các xí nghiệp. Thế là nền công nghiệp của chúng ta sụp đổ dưới sự phân tích của tôi. Tôi thấy nền công nghiệp đó không cần tới một sáng kiến nào để phát triển. Ở cấp cơ sở, nó chỉ cần những thao tác lặp đi lặp lại, nếu thay khỉ vào cũng chẳng xảy ra sự cố gì. Ở cấp cao hơn, người phụ trách cùng lắm là tổng hợp các báo cáo và nói vài ba câu chỉ dẫn tùy trường hợp. Tất cả những thứ đó, phản xạ có điều kiện giải quyết được hết. Ở cấp cao hơn nữa, tức là cấp quản trị hành chính công nghiệp, tính chất khỉ lại càng rõ. Vì thế để tiếp tục duy trì sự hoạt động của nền công nghiệp đó, loài khỉ chỉ cần bắt chước một số điệu bộ và phát triển một số bài diễn văn can chếp lại theo mẫu.

Cứ suy luận như vậy, tự nhiên tôi như có một cái lăng kính làm hiện ra, một bên là các hoạt động do loài người thực hiện ở Trái Đất, một bên là các hoạt động đó do loài khỉ thực hiện.

Tôi thấy hơi vững tâm với lối suy luận oái oăm này, thứ suy luận chẳng cần một mảy may đắn vặt của tri thức. Thế là tôi xem xét lại nhiều cuộc họp chính trị tôi đã tham dự trước đây với tư cách phóng viên. Tôi nhớ lại các chủ đề cũ mèm do các nhân vật được tôi phỏng vấn bảo vệ. Tôi nhớ lại một phiên tòa nổi tiếng tôi theo dõi mấy năm trước đây.

Người bào chữa là một trong những luật sư nổi tiếng của luật sư đoàn. Giờ đây, không hiểu sao tôi thấy người luật sư đó có dáng dấp một con khỉ đột hãnh tiến, chẳng có vẻ gì là một luật sư tên tuổi? Chẳng lẽ cái kiểu vừa nói vừa làm điệu bộ chẳng qua chỉ là phản xạ có điều kiện do luyện tập lâu dài mà có? Chẳng lẽ ông chánh án cũng chỉ như một con tinh tinh trịnh trọng đang dẫn ra những câu học thuộc lòng, mỗi câu mỗi chữ làm những người dự phiên tòa thì thào hoặc buộc người làm chứng bật ra một câu nào đó?

Tôi cứ miên man suy luận, bám chặt vào khái niệm đồng hóa. Khi nghĩ tới giới tài chính và kinh doanh ở Trái Đất, trong đầu tôi hiện lên một cảnh của xã hội loài khỉ tôi mới được chứng kiến gần đây. Cảnh diễn ra trong một phiên giao dịch ở thị trường chứng khoán. Tôi tới đó do một con bạn của con Cornelius đưa tới với lý do đó là một nơi đáng xem nhất của thủ đô. Dưới đây là những gì tôi đã thấy, một cảnh thật sự kỳ quái in mãi trong trí nhớ tôi.

Sở giao dịch chứng khoán là một ngôi nhà lớn, bên ngoài bị bao trùm bởi tiếng ồn ào kỳ lạ. Càng lại gần, những tiếng ồn ào càng to dần cho tới khi trở thành những tiếng la hét đinh tai nhức óc. Chúng tôi bước vào và ngay lập tức lọt thỏm vào giữa những tiếng ồn ào. Tôi vốn đã quen với khỉ, thế mà lần đó tôi phát hoảng khi thấy mình bị vây quanh bởi toàn khỉ là khỉ. Cảnh tượng diễn ra tẻ nhạt hơn nhiều cảnh tượng hôm hội đồng khoa học tiến hành cái đại hội nhớ đời. Hãy tưởng tượng có một căn phòng rộng mênh mông đầy nghẹt khỉ. Chúng hò hét, hoa

chân múa tay, như phát điên phát cuồng. Tất cả diễn ra trong cảnh hoàn toàn hỗn độn. Chúng không chỉ chạy ngang chạy dọc trên sàn và va vào nhau mà còn leo lên nhung nhúc tới tận trần nhà ở độ cao chóng mặt. Chúng di chuyển nhờ thang, khung và dây dợ bố trí trong phòng. Gian phòng như một cái lồng khổng lồ trung bầy hàng ngàn con thú bốn tay.

Trong không gian đó, bọn khỉ bay đi bay lại, bao giờ cũng bám vào được một sợi thừng nào đó đúng lúc tưởng như sẽ rơi xuống. Tất cả diễn ra trong sự la hét ầm ĩ của những tiếng hò hét không hiểu là hoan hô hay phản đối, tiếng chát vắn nhau, thậm chí những tiếng không thể gọi là ngôn ngữ văn minh. Có thể nói là có những con khỉ sữa. Hoàn toàn có thể nói như vậy: chúng sữa chẳng vì lý do gì cả trong khi chạy lung tung trong phòng hoặc treo mình trên một sợi dây.

Con vượn đi theo tôi hỏi tôi với vẻ hãnh diện :

- Chắc anh chưa bao giờ thấy cảnh như thế này?

Tôi vui vẻ gật đầu. Tôi phải lục hết những kiến thức trước đây về loài khỉ để xem chúng có phải là sinh vật có lý trí không. Vào cái rạp xiếc khổng lồ này, bất cứ một sinh vật biết phải trái nào cũng phải kết luận là đang xem cảnh vui đùa của những con vật đang động ngộ. Không một chút thông minh nào biểu lộ trong các ánh mắt. Ở đó, tất cả như nhau hết, không sao phân biệt được con này với con khác. Tất cả ăn mặc giống nhau, cùng mang một bộ mặt. Đó là bộ mặt của sự điên rồ.

Ngược với hiện tượng con người Trái Đất trong các cảnh đời cứ y như tinh tinh hay khỉ đột, ở đây điều làm tôi lúng túng nhất là việc thấy các thành viên của cái đám phi lý này lại có vẻ như người. Tôi thấy chúng là những con người đang gào, hú, sữa, đu mình trên các sợi dây để leo lên đích nhanh nhất. Cơn sốt làm tôi nhớ thêm một sọ chi tiết nữa của cảnh tượng. Sau nhiều lần quan sát, tôi nhận ra rằng bất cứ một tổ chức văn minh nào cũng có những chuyện ầm ĩ hỗn độn, có những câu nói đôi khi như cuốc vào mặt người nghe hay như tiếng gầm thét của thú vật. Ngồi cheo leo trên bộ dàn ở độ cao chóng mặt, một con khỉ đột không ngừng hoa chân múa tay loạn lên, chân cầm chặt một viên phấn trắng thoảng lại viết lên bảng những ký hiệu, cả con khỉ đột này tôi cũng thấy có những nét rất người.

Dần dần, tôi bám chặt vào ý tưởng mạnh nha ban đầu về nguồn gốc văn minh của loài khỉ và càng lúc càng tìm ra những lập luận củng cố cho ý tưởng nảy ra về giới tài chính.

Máy bay hạ cánh. Con Zira chờ tôi ở sân bay. Từ xa tôi đã nhìn thấy chiếc mũ sinh viên trùm kín đôi tai nó và cảm thấy vui vui. Sau những thủ tục hải quan, tôi phải kiểm mình để không ôm nó.

Chương 5

Sau chuyến đi, tôi nằm liệt giường khoảng một tháng. Có lẽ do những căng thẳng trong thời gian khai quật gây ra. Người sốt như sốt rét, tuy không sao cả nhưng cứ như có lửa đốt, đầu óc không ngừng quay cuồng với một sự thực ghê sợ đã thoáng thấy trước. Không còn nghi ngờ việc đã có một thời kỳ của loài người trước khi có thời kỳ của loài khỉ trên hành tinh Soror. Ý nghĩ đó làm tôi chìm trong một sự chấn choáng kỳ lạ.

Tuy nhiên, nghĩ cho kỹ thì không hiểu tôi phải tự hào hay tủi nhục vì phát hiện đó. Tự hào vì sự kiện loài khỉ chẳng có phát minh nào và chúng đơn thuần chỉ là những tên bắt chước. Cảm giác bị sỉ nhục xuất phát từ sự kiện tại sao nền văn minh của loài người lại bị loài khỉ tiến đoạt nhanh đến như vậy.

Nhưng tiến đoạt thì sự tiến đoạt đó diễn ra như thế nào? Đầu óc tôi không ngừng quay cuồng với câu hỏi này. Từ lâu, chúng ta biết rằng chúng ta sẽ chết, nhưng một sự biến mất như vậy không thể không đè nặng lên chúng ta. Do xung đột dữ dội giữa hai loài rồi dẫn tới loại trừ nhau? Hay do một tai biến nào đó? hay do sự xuống cấp dần dần của loài người đồng thời với sự tiến hóa của loài khỉ? Tôi thấy giả thuyết thứ ba có vẻ đúng hơn cả vì trong các điều kiện và các mối quan tâm của loài khỉ hiện nay có nhiều dấu hiệu rất rõ ràng về sự tiến hóa đó, chẳng hạn việc chúng rất coi trọng công tác nghiên cứu sinh học mà vị trí hàng đầu là vấn đề nguồn gốc các loài. Trong nền văn minh cũ, rất nhiều khỉ bị loài người dùng làm đối tượng nghiên cứu như từng diễn ra ở Trái Đất. Có vẻ chính những con khỉ này là những kẻ đầu tiên giương cao ngọn đuốc cho đồng loại của chúng, là những kẻ đi tiên phong trong cuộc cách mạng lật đổ loài người. Một cách rất tự nhiên, chúng bắt đầu bằng việc bắt chước các động tác và cử chỉ của chủ chúng. Những người chủ này là các nhà nghiên cứu khoa học, các nhà sinh học, bác sĩ, y tá và nhân viên bảo vệ. Dấu ấn mờ mờ của những người chủ này vẫn còn tồn tại trong phần lớn các cơ sở của loài khỉ hiện nay.

Thôi, biện hộ cho khỉ như thế là đủ rồi, thử xem con người như thế nào! Đã hai tháng nay tôi không nhìn thấy những người bạn tù cũ, những người anh em đồng loại. Hôm trước, tôi nói với con Zira - nó săn sóc tôi như em gái săn sóc anh - rằng tôi sẽ tiếp tục nghiên cứu với nó. Nó có vẻ không vui khi nghe đề nghị của tôi nhưng không phản đối. Hôm nay, thấy không sốt nữa và cảm thấy khỏe hơn, tôi quyết định đi thăm họ.

Thế là tôi lại ở trong phòng giam. Khi tới ngưỡng cửa, tôi nghen lại vì xúc động. Giờ đây, tôi nhìn những con người này dưới một ánh sáng mới. Trước khi bước vào phòng giam, tôi lo sợ tự hỏi không hiểu họ có nhận ra mình sau một thời gian dài vắng mặt hay không. Vậy mà họ nhận ra: mọi ánh mắt đổ về phía tôi và có phần như tôn kính. Phải chăng tôi mơ khi phát hiện ra trong những ánh mắt đó có một sắc thái gì đó mới, khác hẳn ánh mắt họ vẫn nhìn bọn khỉ? Một thứ ánh mắt rất khó mô tả nhưng tôi thấy rõ những ánh mắt đó như cố thoát ra khỏi những tính cách thụ vật, toát ra sự thức dậy của tò mò, nổi xúc động mơ lại phảng phất hình bóng những kỷ niệm về tổ tiên xa xưa và có lẽ lóe lên một chút hy vọng không rõ ràng...

Niềm hy vọng đó, chính tôi đã nuôi dưỡng chỉ mới trước đây ít lâu. Phải chăng niềm hy vọng đó làm tôi cảm nhận được sự suy tụt trong ánh mắt của họ? Phải chăng số phận đã đưa tôi chứ không phải ai khác tới hành tinh này để phục sinh loài người ở đây?

Ý nghĩ này ám ảnh tôi từ một tháng nay. Thương đế không chơi trò may rủi như một nhà vật lý xưa kia đã nói. Không hề có sự ngẫu nhiên trong vũ trụ. Chuyến bay của tôi tới

Bételgeuse hoàn toàn do một lương tri tối cao quyết định. Lương tri đó đã chọn tôi làm Đấng Cứu Thế mới cho đám người bị giáng phạt này.

Như mọi khi, tôi chậm rãi đi quanh phòng giam, cố kìm không chạy về phía cũi Nova. Làm sao thiên sứ lại có quyền có những người sủng ái riêng? Tôi tới cũi từng người... Hôm nay chưa phải lúc họ nói nhưng tôi tự an ủi là mình còn cả quãng đời còn lại để làm họ nói.

Tôi đi tới chiếc cũi cũ của mình với vẻ ung dung tính trước. Tôi liếc nhanh nhưng không thấy đôi tay của Nova vượn qua song cũi, cũng không nghe thấy tiếng kêu mỗi khi cô đón tôi. Mắt tôi như tối sầm lại. Không giữ được vẻ khoan thai nữa, tôi chạy vội lại phía chiếc cũi: cũi trống trơn.

Bằng giọng oai vệ, tôi gọi một con khỉ bảo vệ. Con chạy tới chính là con Zanam. Nó không thích tôi ra lệnh nhưng con Zira ra lệnh cho nó phải phục tùng tôi.

- Nova đâu? - Tôi hỏi.

Với giọng nhần nhục, nó trả lời không biết gì cả. Thế ra khỉ ta đã chuyển Nova đi không một lời giải thích cho nó. Tôi cố gắng hỏi nhưng không có kết quả gì hơn. Cuối cùng, may có con Zira tới làm nhiệm vụ kiểm tra. Nó nhìn thấy tôi đứng trước chiếc cũi trống trơn và đoán ra tình cảm của tôi. Nó lúng túng lên tiếng trước nhưng lại nói về đề tài khác :

- Cornelius vừa mới về. Anh ấy muốn gặp anh.

Lúc này thì mặc xác con Cornelius, mặc xác khỉ, vượn và những thứ quái quỷ khác, tôi chỉ vào chiếc cũi hỏi xằng :

- Nova đâu?

- Nó ôm, khỉ ta đã chuyển nó sang một phòng đặc biệt.

Con Zira ra hiệu cho tôi ra ngoài. Khi đã xa hẳn bọn gác, nó nói :

- Trưởng phòng hành chính buộc tôi hứa phải giữ bí mật, nhưng tôi nghĩ là phải cho anh biết.

- Thế nó bị ốm thực à?

- Không có gì nặng lắm, nhưng đây là một trường hợp nghiêm trọng làm náo động các quan chức hành chính: Nova có chữa.

- Nó...

- Tôi nói: nó có chữa. - Con vượn cái vừa nhắc lại vừa tò mò nhìn tôi.

Chương 6

Tôi sững sờ, vẫn chưa nhận ra hậu quả do sự kiện này sẽ gây ra. Trước hết, đầu óc tôi quay cuồng bởi những sự kiện đời thường, nhất là bởi vấn đề đáng ngại: tại sao khi ta làm như vậy mà không báo cho tôi biết? Không để tôi kịp phản đối, con Zira lên tiếng :

- Chuyện này tôi mới biết cách đây hai tháng, lúc từ nơi khai quật trở về. Hỏi thì bọn khi đột ở đây chẳng biết gì cả. Tôi điện thoại hỏi Cornelius. Anh ấy liền thảo luận với trưởng phòng hành chính. Cuộc thảo luận khá lâu. Cuối cùng, họ quyết định tốt nhất là giữ kín, không để ai hay biết trừ tôi. Hiện nay, con ấy bị cách ly trong một chiếc cũi riêng do chính tôi trông nom.

Tôi coi sự che giấu này như sự phản bội của con Cornelius và thấy rõ con Zira lúng túng. Hình như có một bộ máy ngầm đang chạy trong bóng tối. Con Zira nói tiếp :

- Anh yên tâm. Con ấy được đối xử tốt và không thiếu một thứ gì. Tôi chăm sóc nó từng ly từng tý. Chưa bao giờ một con người cái có chữa lại được chăm sóc cẩn thận như vậy.

Tôi nhìn xuống tựa như một học sinh phạm lỗi bị thầy giáo biết rõ. Con Zira cô làm ra vẻ vui nhộn nhưng tôi cảm thấy nó có vẻ bối rối. Sau khi biết rõ thân phận thực sự của tôi, nó có vẻ bức mình vì sự chung đụng thân xác của tôi với Nova nhưng trong ánh mắt của nó vẫn có một cái gì đó không phải là sự bức mình. Việc khi ta giấu Nova kín như bưng báo hiệu chuyện không lành. Tôi cho rằng con Zira còn giấu tôi những điều Đại hội đồng đã thảo luận và nhất định trường hợp này đã được thảo luận ở cấp cao nhất của hành tinh. Tôi hỏi :

- Khi nào Nova đẻ?

- Khoảng ba hay bốn tháng nữa.

Cùng một lúc, các khía cạnh bi hài xen nhau làm tôi lúng túng: tôi sắp có con, nhưng oái oăm thay, đứa con đó lại được sinh ra bởi một người mẹ có thân hình tuyệt vời nhưng đầu óc thì như đầu óc loài vật. Không một sinh vật nào trong vũ trụ lại rơi vào trường hợp như trường hợp của tôi. Tôi dở khóc dở cười. Chẳng biết làm gì hơn, tôi đành nói :

- Zira, tôi muốn thăm nó.

Con vượn cái bĩu môi nhẹ :

- Tôi biết thế nào anh cũng yêu cầu điều đó. Tôi đã nói chuyện này với Cornelius và tôi nghĩ rằng anh ấy sẽ đồng ý. Anh ấy đang chờ anh ở văn phòng.

- Cornelius là một tên phản bạn!

- Anh không thể nói như vậy. Anh ấy bị chia sẻ một bên là lòng say mê khoa học, một bên là nghĩa vụ khi. Tất nhiên sự sinh nở của con Nova phải làm cho anh ấy lo ngại.

Khi tới hành lang học viện, nỗi lo sợ của tôi lớn dần. Tôi đoán ra quan điểm và sự lo sợ của các nhà khoa học khi khi thấy trên hành tinh xuất hiện một loài giống mới có thể... Giờ đây, tôi thấy rất rõ khó khăn khi phải hoàn thành sứ mệnh do số phận trao cho.

Con Cornelius đón tiếp tôi bằng những lời lẽ thân mật nhưng vẫn có một cái gì đó vương vướng giữa chúng tôi. Thỉnh thoảng, nó nhìn tôi với vẻ kính sợ. Cố nén không đề cập ngay tới chủ đề cạnh tranh trong lòng, tôi hỏi nó về chuyến đi và những kết quả khai quật.

- Rất lý thú. Tôi đã có một lô chứng cứ không thể chối cãi được.

Khi trả lời tôi, đôi mắt thông minh của con vượn long lanh. Nó không sao kìm không nói lên những thành tựu của nó. Con Zira có lý khi nói về khỉ chồng chưa cưới của mình: bị giảng co giữa sự say mê khoa học và nghĩa vụ khỉ. Lúc này, nó đang say sưa nói tiếng nói của nhà khoa học, chỉ quan tâm tới luận thuyết của mình :

- Không phải một bộ xương mà là một quần thể xương được tìm thấy theo đúng trật tự của một nghĩa địa. Sẽ thuyết phục những khỉ ngoan cố nhất. Nhất định các tinh tinh sẽ khẳng định cho là một sự ngẫu nhiên bí hiểm nào đó.

- Nhưng là xương gì?

- Không phải là xương khỉ.

- Tôi cũng đoán thế.

Chúng tôi nhìn nhau. Sự say sưa của con Cornelius hơi bị xẹp xuống. Nó chậm rãi nói :

- Tôi không giấu anh vì anh đã đoán đúng: tất cả đều là xương người.

Chắc hẳn con Zira đã biết rõ sự việc vì tôi thấy nó không hề tỏ ra ngạc nhiên, cả hai nhìn tôi với con mắt hòa hoãn. Cuối cùng, con Cornelius phải thừa nhận :

- Giờ đây tôi có thể tin chắc rằng xưa kia trên hành tinh này đã có những con người có suy nghĩ như con người trên Trái Đất của anh, nhưng họ đã thoái hóa và rơi vào tình trạng như thú vật... Ngoài ra, lúc quay lại học viện, tôi còn tìm thấy những chứng cứ khác nữa ngoài những chứng cứ tôi đã đưa ra.

- Còn có những chứng cứ khác nữa?

- Đúng! Đó là những chứng cứ do giám đốc viện não, một vượn khoa học trẻ nhiều hứa hẹn, tìm ra.

Có thể nói anh ấy là một thiên tài... Anh đã nhầm khi cho rằng loài khỉ luôn luôn là những kẻ bất chước. Chúng tôi đã có những cải tiến đặc sắc trong một số ngành khoa học, đặc biệt là những ngành liên quan tới não. Rồi sẽ cho anh thấy các kết quả. Nhất định anh sẽ phải ngạc nhiên.

Hình như nó muốn tự mình khẳng định thiên tài của loài khỉ. Về điểm này, tôi không bao giờ động chạm tới vì hai tháng trước đây nó than phiền rằng loài khỉ thiếu tinh thần sáng tạo. Con Cornelius tiếp tục nói với vẻ tự hào :

- Anh hãy tin tôi! Sẽ tới lúc chúng tôi vượt loài người trong mọi lĩnh vực. Không phải chúng tôi kế thừa nền văn minh của loài người do đột biến ngẫu nhiên như anh nghĩ. Sự kiện đó chỉ là một mắt xích bình thường trong sự tiến hóa. Con người có suy nghĩ đã từng có giai đoạn lịch sử của nó, nhưng một sinh vật khác phát triển hơn tất nhiên sẽ kế thừa loài người, sẽ tiếp thu và duy trì những thành quả chủ yếu của nó. Khoảng thời gian tiếp thu và duy trì trông thì như có vẻ trì trệ nhưng sớm hay muộn sẽ cất cánh.

Đó là một cách giải thích và đánh giá sự việc. Tôi có thể nói cho nó biết nhiều người trong chúng ta có, dự cảm là một ngày nào đó một sinh vật cao cấp sẽ thay thế chúng ta nhưng không một nhà khoa học nào, một triết gia nào, một thi sĩ nào lại nghĩ rằng sinh vật siêu người đó là khỉ. Nghĩ vậy nhưng tôi không hứng thú lắm với việc tranh luận vấn đề này. Dù sao, vấn đề chủ yếu vẫn là sự suy nghĩ nằm ở cơ quan nào, còn dạng của cơ quan đó như thế nào không quan trọng. Tôi có nhiều chủ đề trong óc nhưng lái câu chuyện sang hướng sức khỏe của Nova. Con Cornelius không bình luận gì và tìm cách an ủi tôi :

- Đừng có đau khổ. Tôi hy vọng rồi mọi việc sẽ đâu vào đấy. Có lẽ nó sẽ đẻ ra một con người như mọi người con ở hành tinh này.

Không kìm được giận, tôi nói :

- Tôi hy vọng là ngược lại. Tôi tin chắc là nó sẽ nói được.

Con Zira cau mày ra hiệu cho tôi im lặng. Con Cornelius nghiêm giọng nói :

- Vì lợi ích của anh và của những người của anh, xin anh đừng quá hy vọng vào điều đó.

Rồi nó tiếp với giọng thân tình :

- Nếu nó nói được, không biết tôi có thể bảo vệ được anh nữa hay không. Anh có biết Đại hội đồng đã được báo động và tôi đã được nghiêm lệnh phải giữ bí mật vụ sinh nở này? Nếu các giới chức có trách nhiệm biết anh đã rõ nội vụ thì tôi, và cả Zira nữa, sẽ bị cách chức. Tới lúc đó thì anh sẽ phải một mình đối mặt với...

- Với những kẻ thù phải không?

Con Cornelius nhìn ra chỗ khác. Đúng như tôi nghĩ: hiện nay tôi bị coi là nguy hiểm cho loài khỉ. Điều an ủi là tôi vẫn tìm thấy ở con Cornelius một đồng minh, nếu không nói là một người bạn. Còn con Zira luôn luôn bên vực tôi khi không có mặt tôi và chắc chắn con Cornelius không thể làm gì trái ý cô vợ chưa cưới. Con Cornelius cho phép tôi thăm Nova. Tất nhiên là thăm bí mật.

Con Zira dẫn tôi tới một tòa nhà biệt lập chỉ có nó mới có chìa khóa cửa. Chúng tôi vào một căn phòng không rộng lắm. Trong phòng chỉ có ba chiếc cũi thì Nova nằm trong một chiếc còn hai chiếc trống trơn. Cô gái đã nghe thấy tiếng chúng tôi đi tới và linh tính báo cho cô biết có tôi trong số người tới vì tôi thấy cô bật dậy và vươn hai cánh tay ra ngoài song cũi trước khi nhìn thấy tôi. Tôi nắm tay cô và cọ mặt mình vào mặt cô. Con Zira nhún vai về khinh khỉnh nhưng vẫn đưa chìa khóa cũi cho tôi và ra ngoài đứng gác. Tâm hồn con vươn cái cao thượng biết bao! Người phụ nữ nào của chúng ta có thể tế nhị như vậy? Nó đoán chúng tôi có nhiều chuyện phải “nói” với nhau nên đã để hai chúng tôi ở lại với nhau.

Nói với nhau chuyện gì đây khi một người không nói được? Tôi lao vào cũi, ôm chặt Nova. Tôi nói với cô tựa như cô hiểu tôi nói, như nói với con Zira.

Có thật cô không hiểu không? Chẳng lẽ cô không có lấy một chút trực giác lò mò về sứ mệnh trao cho cô và tôi từ nay về sau?

Tôi nằm dài trên nệm rơm, bên cạnh cô, sờ nắn trái quả do tình yêu kỳ cục giữa tôi với cô kết lại. Tôi thấy hình như tình trạng của cô hiện nay đã tạo cho cô một tính cách xưa kia không có. Cô rùng mình khi tôi lướt tay trên bụng, ánh mắt như có thần thái mới. Đột nhiên cô lấp bấp tên tôi một cách khó khăn. Lòng tôi tràn ngập vui sướng: cô đã không quên bài học dạy phát âm tên tôi trước đây. Tuy nhiên, đôi mắt cô lơ đãng trở lại và cô quay đi để nhai nghiền ngấu

những trái cây tôi mang tới.

Đã tới lúc chúng tôi phải chia tay vì con Zira đã quay lại. Tôi đi ra với nó. Thấy tôi bồn loạn, nó đưa tôi về tận phòng. Tới phòng, tôi khóc như một đứa trẻ con.

Khi nó dỗ tôi như dỗ trẻ, tôi bắt đầu nói với nó một cách dịu dàng, thổ lộ những tình cảm và ý nghĩ mà Nova không sao hiểu nổi.

Chương 7

Zira là một con vượn tuyệt vời. Nhờ nó, tôi có thể tới thăm Nova khá thường xuyên trong sự đui đếc của giới khỉ cầm quyền. Tôi mất hàng giờ để tìm kiếm ngọn lửa hiệu biết lúc ẩn lúc hiện trong ánh mắt của Nova. Nhiều tuần lễ trôi qua trong sự nôn nóng chờ đợi đứa bé.

Một hôm, con Cornelius yêu cầu tôi đến khoa thần kinh mà trước đây nó nói là có nhiều thành tựu kỳ lạ. Nó giới thiệu tôi với trưởng khoa, một con vượn trẻ tuổi tên là Hélius, có lần nó khoe là thiên tài. Tuy nhiên, nó xin lỗi không thể đi cùng ngay với tôi vì đang có việc khẩn cấp. Nó nói :

- Khoảng một giờ nữa tôi sẽ quay lại để chỉ cho anh thấy sự tuyệt vời của các thí nghiệm minh chứng những điều tôi đã nói với anh. Trong khi chờ đợi, tôi mong anh sẽ bằng lòng với các thí nghiệm cổ điển.

Hélius đưa tôi vào một căn phòng có hai hàng cũi giống như trong căn phòng của học viện. Khi tôi bước vào, mùi thuốc giống như mùi clorôfoóc sộc ngay vào mũi chứng tỏ đây là một phòng gây mê. Con Hélius cho biết hiện nay các đối tượng chịu phẫu thuật đều được gây mê. Nó nhấn mạnh điểm này như muốn chứng tỏ nền văn minh của loài khỉ đã đạt tới trình độ cao có thể loại bỏ mọi đau đớn không cần thiết khi phẫu thuật kể cả đối với con người. Tôi thấy có thể yên tâm về điều này.

Thế nhưng đó mới chỉ là một nửa sự thực. Tôi biết nửa còn lại khi nghe nó kể ra trường hợp ngoại lệ của quy định này. Đó là trường hợp các thí nghiệm nhằm mục đích nghiên cứu sự đau đớn và định vị các khu vực của não gây ra sự đau đớn đó. Hôm nay tôi chưa thể xem những thí nghiệm đó.

Những thí nghiệm này không phải là những thí nghiệm làm dịu những nhạy cảm mang tính người của tôi. Tôi nhớ là con Zira đã cố can ngăn tôi không tới đây, bản thân nó cũng chỉ tới khi có việc buộc phải tới. Tôi muốn quay ra nhưng con Hélius đã lên tiếng không để tôi kịp quay bước :

- Nếu anh xem phẫu thuật, anh sẽ thấy các con bệnh không đau đớn. Chúng mình đi nhé?

Rời căn phòng sặc sụa mùi thuốc, nó đưa tôi tới các cũi. Trong chiếc cũi thứ nhất, tôi thấy một người đàn ông trẻ tuổi khá đẹp nhưng gầy trơ xương. Anh ta nửa nằm nửa ngồi trên lớp nệm rơm. Trước mặt anh, gần như ngay phía dưới mũi, bọn khỉ đặt một tô cháo đường mà ai trong phòng trông thấy cũng phát thèm nhưng anh ta nhìn bát cháo như ngậy như dại, đứng đưng không động tới. Con trưởng khoa giải thích :

- Anh xem, con này đang đói vì hai mươi bốn giờ qua nó chưa ăn gì. Nhưng nó không có phản ứng gì trước bát cháo. Đó là do một phần não trước của nó đã bị cắt bỏ mấy tháng trước đây. Sau khi bị cắt bỏ, lúc nào nó cũng ở trạng thái như thế này. Bây giờ muốn nó ăn phải dùng sức cưỡng bức.

Nó ra hiệu cho một con y tá. Con này vào trong cũi và ấn đầu người thanh niên vào tô cháo. Tới lúc này người thanh niên mới tớp tớp cháo. Con trưởng khoa nói tiếp :

- Trường hợp này cũng bình thường thôi. Những trường hợp khác còn lý thú hơn. Chúng tôi

đã thực hiện trên mỗi đối tượng một phẫu thuật làm thay đổi các vùng khác nhau của vỏ não.

Chúng tôi qua một dãy cũi giam đàn ông, đàn bà ở các độ tuổi. Trước mỗi cũi có một chiếc bảng nhỏ ghi phẫu thuật đã thực hiện trên đối tượng kèm theo các chi tiết kỹ thuật. Con trưởng khoa giải thích :

- Một số phẫu thuật thực hiện trên vùng liên quan tới các phản xạ tự nhiên, một số thực hiện trên vùng phản xạ nhiệm được. Chẳng hạn, con này...

Nó chỉ một người có bảng ghi đã bị lấy toàn bộ vùng chẩm. Người đó không phân biệt được khoảng cách cũng như hình dạng của các đồ vật nữa. Khi một con khỉ y tá lại gần, tay chân người đó cứ vung loạn xạ lên hoặc không sao tránh được chiếc gậy đặt ngang trước mặt. Ngược lại, một trái quả chia ra lại làm người đó rối động và tìm mọi cách chạy trốn, không sao bám được vào các song cũi, hai tay nắm chặt trong không khí. Con vợnon trưởng khoa chỉ một người khác, nháy mắt nói :

- Anh xem con này. Trước kia, nó là một con đặc biệt. Chúng tôi đã dạy nó biết được tên nó và biết nghe theo một số lệnh đơn giản. Nó đã biết cách giải quyết một số vấn đề phức tạp và biết cách sử dụng một số dụng cụ sơ đẳng. Nhưng hiện nay, nó đã quên hết những gì chúng tôi dạy nó, không nhận ra tên mình, chẳng biết làm một thứ gì. Nó trở thành một con đần độn nhất trong số những con ở đây. Tất cả những thứ đó là kết quả của phẫu thuật đặc biệt tinh vi: cắt bỏ thùy đuôi ở thái dương.

Mặt nóng bừng vì một chuỗi những cảnh ghê sợ trong tiếng bình luận thản nhiên của con vợnon mặt mũi nhăn nheo, tôi cứ phải nhìn những con người liệt từng phần hoặc toàn phần, có người không bị tê liệt thì bị tước bỏ mất khả năng nhìn một cách khỉ tạo. Có một người mẹ, theo con Hélius nói, trước đây bản năng làm mẹ rất phát triển, giờ đây bản năng này mất hẳn sau khi bị cắt mất một vùng trên vỏ thượng thận. Người đàn bà đẩy đứa con ít tuổi của mình ra một cách dữ dằn mỗi khi đứa bé được đưa lại gần. Thật quá sức chịu đựng của tôi. Nghĩ tới Nova, tới chức năng làm mẹ đang tới gần của cô, tự nhiên tôi nắm chặt tay lại. May sao đúng lúc đó con Hélius đưa tôi sang phòng khác, tôi dần dần lấy lại bình tĩnh. Sang tới phòng mới, con Hélius nói giọng bí hiểm :

- Ở đây, chúng tôi đạt được những kết quả tinh vi nhất. Dụng cụ không phải là dao mổ nữa mà là một thứ tinh vi hơn. Đó là những điện cực để kích thích vào một số điểm của não. Chúng tôi đã thu được một số kết quả đáng kể. Trên Trái Đất các anh có dùng kỹ thuật này không?

- Có, nhưng thực hiện trên khỉ. - Tôi giận dữ thét lên.

Không hiểu sao con vợnon không nổi giận mà chỉ cười, nó nói :

- Tất nhiên! Nhưng tôi tin rằng các anh chưa bao giờ thu được những kết quả hoàn hảo như chúng tôi, không thể so được với những kết quả tiến sĩ Cornelius sẽ cho anh thấy. Trong khi chờ đợi anh ấy, chúng ta hãy xem hết các thí nghiệm thông thường.

Nó lại đẩy tôi tới trước những cũi các bác sĩ khỉ đang thực hiện các phẫu thuật. Nhiều người nằm dài trên một thứ giống như bàn. Các vết cắt trên sọ làm lộ ra một số vùng của não. Một con khỉ ghim vào đó những điện cực trong khi một con khác theo dõi gây mê. Con Hélius nói :

- Ở đây chúng tôi cũng gây mê nhưng phải đủ nhẹ để các kết quả không bị sai lệch đồng thời không để cho đối tượng bị đau đớn.

Tùy theo vị trí đặt điện cực, các đối tượng có những động tác khác nhau nhưng các động tác của họ có một điểm chung là hầu như chỉ được thực hiện trên nửa người. Một người gập chân

trái lại mỗi khi có dòng điện tác dụng, sau đó duỗi ra khi dòng điện bị cắt. Một người khác, tay chỉ làm có một động tác. Người tiếp theo, vai cuộn lên co thắt dưới tác dụng của dòng điện. Xa hơn chút nữa là một thanh niên rất trẻ đang chịu tác dụng của dòng điện vào vùng thần kinh chỉ huy phản xạ nhai nuốt. Lúc này, con người khốn khổ đang nhai, nhai không mệt mỏi trong khi toàn thân bất động. Con Hélius nói với tôi :

- Anh sẽ xem phản ứng xảy ra khi ta kéo dài thời gian tiếp điện. Đây là thí nghiệm được tiến hành ở giới hạn tối đa.

Con người chịu thí nghiệm này là một cô gái trẻ đẹp, giống Nova ở một số nét. Nhiều y tá khỉ, cả đực lẫn cái, mặc áo choàng trắng, xúm xít quanh tấm thân trần truồng của cô. Một con vượn cái nét mặt suy tư cắm các điện cực vào não cô. Ngay lập tức, các ngón tay trái của cô gái co giật. Thay vì cắt ngay dòng điện như các trường hợp khác, con vượn cái tiếp tục duy trì dòng điện. Kết quả là các ngón tay càng co giật mạnh hơn, dần dần cổ tay cũng lắc. Một lúc sau tới lượt chi dưới, chi trên, rồi tới vai. Dần dần, sự co giật một hướng lan tới háng, đùi tới tận ngón chân, một hướng khác lan tới các cơ mặt. Sau khoảng mười phút, toàn bộ nửa thân trái của cô gái khốn khổ co giật rất mạnh, càng ngày càng nhanh và mạnh, trông rất ghê sợ. Con Hélius nói tỉnh như không :

- Đó là hiện tượng trương cơ. Hiện tượng này được biết từ lâu. Nó tạo ra trạng thái co giật giống y như động kinh. Tuy nhiên, trạng thái này chỉ diễn ra trên nửa thân.

Tôi không kìm được thét lên :

- Thôi đi!

Tất cả bọn khỉ giật nảy người. Chúng quay về phía tôi vẻ khinh khỉnh. Đúng lúc đó, con Cornelius tới. Nó thân mật vỗ vai tôi :

- Tôi công nhận là thí nghiệm này khá ấn tượng đối với những ai chưa quen. Nhưng anh hãy nhớ rằng chính nhờ nó mà các bác sĩ và các phẫu thuật viên của chúng tôi đã thu được tiến bộ to lớn trong một phần tư thế kỷ nay.

Lý luận này cũng như kỷ niệm của tôi về cách thức con người đối xử với khỉ trong các phòng thí nghiệm ở Trái Đất chẳng mấy may làm tôi quan tâm. Con Cornelius nhún vai và kéo tôi qua một lối đi hẹp dẫn tới một căn phòng nhỏ. Nó nói giọng trang trọng :

- Rồi anh sẽ thấy một công trình tuyệt vời và hoàn toàn mới. Ở đây chỉ có ba chúng tôi biết: Hélius là người đích thân nghiên cứu, tôi và một phụ tá đã được chúng tôi lựa chọn cẩn thận. Khỉ phụ tá này là một khỉ đột câm và trung thành tuyệt đối với chúng tôi. Hơn thế nữa, anh ta còn là một khỉ rất thô bạo. Như vậy anh thấy chúng tôi đã giữ kín công trình này như thế nào. Sở dĩ tôi đồng ý cho anh xem vì tôi biết anh sẽ giữ kín để bảo vệ mình.

Chương 8

Tôi bước vào phòng và thoát tiên chẳng thấy gì cả. Điều đó như chứng minh tính chất bí hiểm của căn phòng. Định thần nhìn kỹ, tôi thấy thiết bị trong phòng giống như trong các phòng trước: máy phát điện, biến thế, các điện cực. Đối tượng nghiên cứu chỉ có một người đàn ông và một người đàn bà. Cả hai nằm dài trên hai chiếc giường song song, bị chằng bởi những đai da. Khi chúng tôi vào, hai người chăm chăm nhìn chúng tôi một cách kỳ lạ.

Con khi đột phụ tá đón tiếp chúng tôi bằng những tiếng gừ gừ. Con Hélius trao đổi với nó bằng ngôn ngữ cầm điện. Thật cũng thú vị nhìn vào một con vượn và một con khi đột duỗi ra quặp vào các ngón tay. Không hiểu sao cảnh đó lại quá lố đối với tôi và tôi suýt phá ra cười. Con Cornelius nói :

- Mọi chuyện đều ổn cả. Chúng nó đã sẵn sàng. Chúng ta có thể tiến hành ngay thí nghiệm.

Tôi hỏi :

- Thí nghiệm gì?

- Tôi muốn dành cho anh một sự ngạc nhiên. - Con Cornelius cười, nhẹ nhàng nói với tôi.

Con khi đột cầm điện gây mê cho hai người, sau đó cho chạy các máy. Con Hélius lại gần người đàn ông, cẩn thận mở tấm vải phủ trán và tìm một điểm cắm vào đó một điện cực. Người đàn ông vẫn bất động như chết. Tôi đưa mắt định hỏi con Cornelius thì sự kỳ diệu xảy ra: người đàn ông nói.

Giọng anh ta vang lên xen vào tiếng máy đều đều ở trong phòng làm tôi giật nảy người. Rõ ràng không phải là ảo giác. Người đàn ông nói theo ngôn ngữ khi lúc thì bằng giọng của người Trái Đất, lúc thì bằng giọng của khi Trái Đất.

Nét mặt hai nhà khoa học vượn rạng rỡ vẻ chiến thắng. Trước sự sững sờ của tôi, đôi mắt long lanh của chúng nhìn tôi với vẻ tinh quái và thích thú. Tôi định kêu lên thán phục thì chúng ra hiệu cho tôi im lặng. Những lời nói của người đàn ông rời rạc và như không phải của mình. Người này nhất định đã bị giam giữ lâu trong học viện vì tôi thấy người đó cứ nhắc đi nhắc lại liên tục những câu bộn y, bác sĩ khi vẫn nói hàng ngày. Ngay lập tức, con Cornelius cho ngừng thí nghiệm. Nó giải thích :

- Chúng ta chẳng thu được gì hơn ở con này. Chỉ được mỗi điểm là nó nói.

- Kỳ diệu thật. - Tôi lúng túng.

- Anh vẫn chưa thấy hết đâu. Con này nói như vẹt, như máy quay đĩa. - Con Hélius nói - Tôi đã làm được nhiều điều kỳ diệu hơn ở con cái này.

Nói xong, nó chỉ vào người đàn bà đang nằm ngủ.

- Kỳ diệu hơn? - Tôi hỏi.

- Một ngàn lần kỳ diệu hơn. - Con Cornelius khẳng định - Anh nghe đây! Con người cái này

cũng nói được, rồi anh sẽ thấy, nhưng nó không lặp lại những câu nghe được hàng ngày. Những câu nói của nó có nội dung rất đặc biệt. Bằng cách phối hợp các quá trình lý hóa với nhau miễn trình bày ra đây, anh bạn thiên tài Hélius của tôi có thể khơi dậy không chỉ ký ức của riêng nó mà cả ký ức của loài giống nó. Đó là những ký ức rất xa xưa của tổ tiên nó. Lát nữa, các ký ức này sẽ được nó kể lại dưới tác dụng của các điện cực. Các ký ức chồng chất nhau sẽ gọi lại một quá khứ cổ bề dày hàng ngàn năm. Anh có hiểu không?

Tôi thấy lơ mơ về bài diễn văn vô nghĩa, nghĩ bụng con này điên thật rồi vì bệnh điên thường có ở loài khỉ, đặc biệt là ở những khỉ thông minh. Trong khi tôi đang suy nghĩ thì con Hélius chuẩn bị các điện cực và cắm vào não người đàn bà. Giống như người đàn ông, người đàn bà cũng bất động một lúc, sau đó thở dài và bắt đầu nói, Người này cũng nói tiếng khỉ bằng một giọng hơi ghen ngào nhưng khá rõ. Giọng nói thay đổi tựa như của nhiều người khác nhau. Tất cả những lời nói của người đàn bà khắc sâu trong tâm trí tôi.

“Những con khỉ này, - Người đàn bà nói với vẻ lo âu - dạo này sinh sôi nảy nở không ngừng. Nếu tình trạng này cứ tiếp diễn, chúng sẽ đông như chúng ta... - Không chỉ có thế. Chúng trở nên ngạo nghễ. Chúng trợn mắt nhìn lại chúng tôi. Chúng tôi đã sai lầm khi thuần hóa chúng và trao một số quyền tự do cho những con giúp việc trong nhà. Chính những con này là những con ương bướng nhất. Có hôm, tôi bị một con vượn xô ngã trên đường phố. Khi tôi vừa giơ tay lên thì nó nhìn tôi vẻ đe dọa khiến tôi không dám đánh nó nữa.

Bà Anna, làm việc ở phòng thí nghiệm, kể với tôi rằng ở đó cũng có nhiều chuyện thay đổi. Bà không dám một mình vào trong các cũi nữa. Bà nhất quyết với tôi rằng ban đêm có thể nghe thấy những tiếng thì thầm, thậm chí cả những tiếng cười khúc khích. Một con khỉ đột trên người gác bằng cách bắt chước một thói quen của ông ta”.

Người đàn bà ngừng nói, nhiều lần thở dài lo sợ, sau đó nói tiếp:

“Thôi thế là xong! Có một con khỉ đã nói được. Tôi đọc tin này trong tờ Phụ Nữ. Có cá anh của nó nữa. Đó là một con vượn”.

Con Cornelius kêu lên :

- Vượn! Tôi đã nói mà, vượn là giống đầu tiên nói được.

“Còn nhiều chuyện khác nữa. - Người đàn bà tiếp tục - Ngày nào báo chí cũng đăng tải những tin tức về khỉ. Một số nhà khoa học coi đó là một bước tiến lớn của khoa học. Vậy họ không thấy chuyện này sẽ đưa chúng ta tới đâu à? Có một con vượn đã thốt ra những lời chửi rủa thô tục. Khi nói được rồi, ứng dụng đầu tiên của chúng là phản đối khi người ta bắt chúng phải vâng lời”.

Người đàn bà lại yên lặng, sau đó chuyển sang giọng của một người đàn ông có vẻ khá học thức:

“Những gì xảy ra cho chúng ta đều đã thấy trước. Khắp nơi là sự lười biếng suy nghĩ. Không còn sách vở nữa. Thậm chí truyện trinh thám cũng làm đầu óc người ta rất mệt mỏi. Không còn các cuộc thi đấu nữa, các sân bóng vắng tanh. Không ai tiến thân bằng học vấn nữa, cùng lắm nếu cần tới văn bằng thì người ta mua. Ngay các phim dễ hiểu cũng chẳng lôi cuốn được ai nữa, hình như xem ca nhạc thời trang đỡ mệt óc hơn. Trong khi đó thì bọn khỉ yên lặng nghiền ngẫm. Não chúng phát triển nhờ các phản xạ đơn lẻ... thế rồi chúng nói được. Nói được nhưng chúng gần như không nói với chúng ta, trừ một vài câu từ chối mang tính đe dọa đối với những người liều lĩnh vẫn còn dám ra lệnh cho chúng. Vào ban đêm, khi chúng ta không còn ở trong phòng thí nghiệm nữa, chúng trao đổi với nhau và dạy nhau”.

Sau một lúc yên lặng, người đàn bà lại nói tiếp với giọng sợ hãi:

“Tôi sợ quá. Tôi không thể sống như thế này nữa. Tôi muốn nhường nhà tôi cho con khi đột. Tôi phải chạy khỏi chính nhà mình.

Nó ở nhà tôi từ hơn một năm nay và phục vụ tôi rất trung thành. Dần dần, nó thay đổi. Buổi tối, nó ra khỏi nhà đi dự các cuộc họp. Tại cuộc họp, nó học nói. Nó từ chối làm việc. Một tháng nay, nó ra lệnh cho tôi làm công việc bếp núc. Nó bắt đầu ăn bằng bát đĩa của tôi. Tuần trước nó đuổi tôi ra khỏi phòng của tôi. Tôi phải ngủ trên một chiếc ghế ở phòng khách. Tôi thử ngọt nhạt với nó, không dám la rầy hay bắt phạt nó nữa. Nó chế giễu tôi và các đòi hỏi của nó cứ tăng mãi. Tôi khổ quá. Tôi bị tước đoạt hết.

Tôi sống tạm trong một cánh đồng cùng với mấy bà có hoàn cảnh như tôi. Cũng có đàn ông, trong số đó nhiều người cũng không can đảm hơn chúng tôi. Cuộc sống của chúng tôi ngoài thành phố thật khốn khổ khốn nạn. Chúng tôi thấy xấu hổ, không ai nói với ai nữa. Tôi không còn sức lực nữa”.

Người đàn bà lại ngừng nói nhưng ngay sau đó là giọng một người đàn ông vang lên:

“Tôi tin rằng mình đã tìm ra thuốc chữa ung thư. Tôi muốn thử thuốc như vẫn làm trước đây. Tôi đã dè chừng nhưng vẫn phải cẩn thận. Gần đây lũ khỉ chỉ miễn cưỡng chịu cho thí nghiệm trên chúng. Tôi chỉ dám vào cũi con vượn George, sau khi bắt hai người phụ tá giữ chặt nó. Tôi chuẩn bị tiêm thuốc gây ung thư cho nó. Phải làm như thế rồi sau đó mới chữa cho nó. Con George có vẻ cam chịu. Nó không động đậy nhưng đôi mắt tinh quái nhìn qua vai tôi. Tới khi tôi hiểu ra thì đã quá chậm: chúng tôi bị sáu con khỉ đột bắt giữ. Những con này bị nhốt riêng vì bị dịch hạch nhưng không hiểu sao chúng thoát ra được. Đúng là chúng có âm mưu trước. Con George điều hành cuộc đảo chính bằng tiếng nói của chính chúng tôi. Bắt chước y nguyên các động tác của tôi, nó ra lệnh cho bọn khỉ đột trói chúng tôi vào bàn, sau đó lấy ống tiêm và tiêm vào chúng tôi thứ thuốc chết người. Chắc chắn tôi sẽ bị ung thư.

Sau khi tiêm hết ống thuốc, con George vỗ nhẹ vào má tôi như tôi vẫn làm với lũ khỉ. Xưa nay tôi vẫn đối xử tốt với chúng. Với tôi, chúng nhận được nhiều sự vuốt ve hơn là roi vọt. Vài hôm sau, tôi nhận ra một số triệu chứng xấu khi bị chúng nhốt trong cũi. Con George cũng nhận ra và tôi nghe thấy nó nói với những con khác là nó bắt đầu chữa cho tôi. Điều đó lại làm tôi khiếp sợ. Tôi biết mình sẽ chết vì giờ đây tôi thiếu tin tưởng vào thuốc chữa. Giá mà được chết thật nhanh. Một đêm, tôi phá được cũi và chạy trốn. Tôi trốn trong cánh đồng, phía ngoài thành phố. Tôi chỉ còn sống hai tháng nữa. Trong thời gian còn lại này, tôi chỉ phá cờ thể và ngủ gà ngủ gật”.

Sau một lúc im lặng, một giọng nữ lại cất lên:

“Tôi là một người đàn bà dạy thú. Tôi phụ trách tiết mục gồm mười hai con tinh tinh. Thật là những con thú tuyệt vời. Hôm nay tôi cùng một số nghệ sĩ xiếc vào lồng thú. Cần phải công bằng. Bọn khỉ đối xử tốt với chúng tôi, cho chúng tôi ăn uống thừa mứa. Chúng thay nệm mỗi khi bẩn quá. Chúng không ác. Chúng chỉ cứng rắn những người nào tỏ ra có ý xấu và từ chối thực hiện những trò chúng nghĩ ra để dạy chúng tôi. Những người chống đối này là những người tàn tiến. Tôi thì tôi chịu khuất phục những ý nghĩ ngông cuồng của chúng, không bàn cãi gì hết. Chẳng dai gì đấu tranh để tránh đau, chống đối làm gì để nhận lấy sự đối xử tệ của chúng. Theo lệnh chúng, tôi bò bằng hai chân hai tay, tôi nhảy chum bốn vó như nhảy cừu. Vì thế chúng rất hiền với tôi. Tôi không thấy khổ, chẳng có gì phải bận tâm, cũng chẳng phải nghĩ tới nhiệm vụ. Phần lớn chúng tôi thấy thích hợp với chế độ này”.

Lần này người đàn bà im lặng khá lâu. Con Cornelius nhìn tôi với vẻ gương gạo. Tôi quá hiểu những suy nghĩ của nó. Một loài người uơ hèn, cam chịu một cách dễ dàng như vậy nên

tiếp tục tồn tại trên hành tinh hay nên nhường vị trí của mình cho một loài khác cao quý hơn? Tôi đỏ mặt và quay đi chỗ khác. Người đàn bà lại nói nhưng với giọng hoảng hốt hơn:

“Giờ đây chúng chiếm hết thành phố. Chúng tôi chỉ còn vài trăm người trong khu đất chật hẹp này. Tình cảnh của chúng tôi rất bất bēnh. Chúng tôi là nhóm người cuối cùng ở gần thành phố nhưng bọn khỉ không cho phép chúng tôi được tự do ở gần chúng. Trong các trại khác, một số người chạy vào rừng, một số người đầu hàng chúng để được ăn. Ở trại này, chúng tôi cứ yên vị tại chỗ, do lười là chính. Chúng tôi chỉ ngủ. Chúng tôi không thể tổ chức nhau lại để chống lại chúng... Trời ơi! Đúng là những điều tôi lo sợ đã xảy ra. Tôi nghe thấy những tiếng chói tai man dại. Nghe như tiếng nhạc nhà binh... Cứu tôi với! Đúng là bọn khỉ! Chúng đang bao vây chúng tôi. Những con khỉ đột to lớn điều khiển chúng. Chúng sử dụng kèn, trống và đồng phục của chúng tôi. Lại cả súng nữa! Thật không còn gì nhục hơn nữa! Kìa, đội quân của chúng đang kéo tới nhưng may là chúng chỉ dùng roi”.

Chương 9

Không hiểu sao một số kết quả nghiên cứu của con Hélius lại được đồn đại khắp nơi. Có lẽ do say sưa với thắng lợi, con vượn này đã không giữ được mồm miệng. Khắp thành phố ầm lên tin một nhà khoa học đã làm cho người nói được. Ngoài ra, những phát hiện khảo cổ về thành phố bị chôn vùi hàng ngàn năm cũng được đăng tải và bình luận trên các báo. Mặc dù ý nghĩa của những phát hiện đã bị bóp méo, một số nhà báo vẫn tỏ ra nghi ngờ. Kết quả là khổ chúng rất hoang mang. Sự hoang mang này làm nảy sinh sự nghi kỵ càng ngày càng tăng của giới lãnh đạo đối với tôi. Thái độ của chúng càng ngày càng đáng ngại.

Con Cornelius có một số kẻ thù. Nó không dám công bố các phát hiện của mình nữa. Đòi nào nó lại để các giới chức chống lại nó chỉ vì các phát hiện của mình. Mặt khác, phái tinh tinh do con Zaius cầm đầu đang âm mưu chống lại nó. Chúng rêu rao là đang có những âm mưu chống lại loài khỉ và úp úp mở mở tuyên bố tôi là một trong những tên phiến loạn, về phần bọn khỉ đột, tuy không chính thức nắm giữ các chức vụ nhưng chúng luôn luôn chống lại những ai gây rối.

Hôm nay, tôi rất xúc động: sự kiện tôi hằng mong đợi đã xảy ra. Lúc đầu, tôi rất vui sướng. Nhưng nghĩ lại, tôi rùng mình vì hiểm họa trước mắt: tôi đã có một con trai, mà lại là con trên hành tinh Soror.

Tôi đã nhìn thấy nó mặc dù đó không phải là việc dễ. Lệnh giữ kín tin tức về mẹ con Nova càng ngày càng nghiêm cấm, do đó tôi không sao thăm được Nova suốt tuần lễ trước khi cô đẻ. Khi con Zira báo tin tôi mới biết mình có con. Dù chuyện gì xảy ra đi nữa thì con vượn cái vẫn là một người bạn trung thành. Nó thấy tôi sôi sục tới mức nó phải tự mình thu xếp cho tôi gặp mặt vợ con. Thế mà cũng phải mất mấy ngày sau khi Nova đẻ nó mới đưa được tôi tới gặp cô. Buổi gặp mặt diễn ra vào đêm khuya vì đứa trẻ bị canh giữ suốt ngày.

Tôi đã nhìn thấy con. Đó là một đứa trẻ tuyệt vời. Nó nằm trên nệm rơm, như một Chúa Hài đồng mới, cuộn chặt vào ngực mẹ. Chú bé rất giống tôi nhưng có nét đẹp của Nova. Cô găm gù khi nghe thấy tiếng cánh cửa bị đẩy. Thế là cô đã có cảm giác không yên tâm. Cô đứng lên, các ngón tay dương lên sẵn sàng cào xé, nhưng yên lặng trở lại khi nhận ra tôi. Tôi nghĩ sự sinh nở đã làm cô vượn lên nhiều nấc thang của sinh giới. Ánh mắt lẫn tránh được thay thế bằng ánh mắt rực cháy. Tôi ôm con mình một cách thắm thiết, quên hẳn những đám mây đen trên đầu.

Tôi có thể đoán chắc là con tôi sẽ trở thành một người đàn ông thực sự. Nét mặt và ánh mắt nó toát ra vẻ linh lợi. Tôi đã châm lại ngọn lửa thiêng. Nhờ tôi, một nhân loại đang sống lại và sẽ sinh sôi nảy nở trên hành tinh này. Khi con tôi trưởng thành, nó sẽ đông con nhiều cháu và...

Trưởng thành! Tôi rùng mình nghĩ tới cuộc sống thơ ấu của nó, tới những khó khăn sẽ xuất hiện trên con đường của nó. Mặc! Chỉ với ba người chúng tôi, tôi tin chúng tôi sẽ chiến thắng. Tôi nói ba người vì giờ đây Nova đã thuộc về chúng tôi. Chỉ cần nhìn cách cô chơi với con là đủ thấy. Tuy vẫn liếm con theo cách của những người mẹ trên hành tinh kỳ lạ này nhưng nét mặt cô đã có thần thái.

Tôi đặt con xuống nệm rơm, thấy yên tâm về nó. Nó chưa nói được, nhưng... - Tôi nghĩ vợ

vẫn - nó sẽ nói vì hiện nay nó mới được có ba ngày tuổi. Kìa nó đang khóc, khóc theo kiểu trẻ Trái Đất, chứ không éo éo. Nova như đã ý thức, cô ngắm nghía con với vẻ si mê.

Con Zira như hiểu hơn. Nó lại gần đứa bé, đôi tai mướt như nhung vênh lên và im lặng nhìn một lúc, vẻ nghiêm trang. Sau đó, nó cho tôi biết không thể ở lại lâu hơn, sẽ rất nguy hiểm cho tất cả nếu khi ta gặp tôi ở đây. Nó hứa sẽ chăm sóc con tôi và tôi biết nó sẽ giữ lời mặc dù tôi biết chính nó cũng đang bị nghi ngờ vì đã chiều và làm theo ý tôi. Tôi rùng mình nghĩ tới lúc nó bị đuổi việc. Tôi không có quyền tạo ra những nguy cơ cho nó.

Tôi ôm chặt vợ con một cách thắm thiết, sau đó đi ra. Lúc quay lại, tôi thấy con vượn cái cúi xuống đặt mõm vào trán con tôi trước khi khóa cũi lại. Vậy mà Nova không chống đối! Cô đã chấp nhận hành động thân mật đó như một hành động bình thường. Không thể không xem đó như kết quả của một phép màu khi nghĩ tới sự ác cảm của cô đối với con Zira trước đây.

Chúng tôi ra ngoài. Chân tay tôi run run và tôi thấy con Zira cũng xúc động như tôi. Nó vừa nói vừa lau nước mắt :

- Ulysse, không hiểu sao thỉnh thoảng tôi thấy thẳng bé như con mình.

Chương 10

Những lần đi thăm đều đặn nhưng miễn cưỡng giáo sư Antelle càng ngày càng trở nên nặng nề đối với tôi. Ông vẫn ở trong học viện, nhưng khi ta đã lấy lại căn phòng khá tiện nghi tôi xin cho ông trước đây. Ông rũ ra, thỉnh thoảng lại nổi khùng, tìm cách cắn bợn khỉ gác, rất nguy hiểm. Con Cornelius phải thay đổi cách giam giữ, giam ông trong một chiếc cũi bình thường cùng với cô bạn gái đã sống chung với ông ở vườn thú. Giáo sư đón nhận cô bạn gái với sự sung sướng âm ỉ và thay đổi hẳn thái độ, tính khí trở lại bình thường.

Lúc ông được ghép đôi như vậy thì tôi tới thăm ông. Ông có vẻ hạnh phúc, người đẩy ra và trông trẻ hơn. Trước đây, tôi không sao nói chuyện được với ông. Hôm nay, tôi thử một lần nữa nhưng vẫn không có kết quả. Ông chỉ quan tâm tới những chiếc bánh tôi chia ra cho ông. Khi túi bánh sạch trơn, ông quay về nằm dài cạnh cô bạn gái để cho cô này liếm mặt. Có tiếng nói nhỏ nhỏ sau lưng tôi: “Anh thấy đấy, tâm hồn có thể bị đánh mất mà cũng có thể nảy sinh như thế nào”.

Đó là tiếng của con Cornelius. Nó tìm tôi không phải vì chuyện của giáo sư mà muốn nói chuyện với tôi một cách nghiêm chỉnh. Tôi theo nó vào văn phòng, thấy con Zira đã đợi ở đó, mắt đỏ hoe như vừa mới khóc. Hình như chúng có tin gì quan trọng muốn cho tôi biết nhưng không con nào dám lên tiếng trước. Tôi phá vỡ sự yên lặng bằng cách hỏi có chuyện gì xảy cho con mình không.

- Nó tốt. - Con Zira vội vàng đáp.

- Quá tốt. - Con Cornelius quàu quàu nói thêm. Tôi biết con tôi là một đứa trẻ tuyệt vời nhưng từ một tháng nay tôi không thấy nó vì lệnh cách ly mẹ con Nova được tăng cường hơn. Con Zira bị giới cầm quyền nghi ngờ, cũng bị theo dõi chặt chẽ. Con Cornelius nhấn nhá :

- Còn hơn cả quá tốt. Thằng bé cười, khóc y như khi con và nó bắt đầu... nói.

- Nói được khi mới ba tháng! - Tôi kêu lên.

- Chỉ bi bô những từ của trẻ con thôi. Nhưng điều đó chứng tỏ nó sẽ nói được. Nó là loại trẻ sớm biết nói.

Tôi ra về ông bố làm con Zira nổi cáu. Nó nói :

- Anh có biết như thế sẽ là một tai họa không? Không bao giờ khi ta để cho thằng bé yên.

Con Cornelius chậm rãi nói :

- Theo các nguồn tin đáng tin cậy, tôi được biết các quyết định đáng ngại về con anh sắp được Đại hội đồng thông qua trong vòng mười lăm ngày nữa.

- Anh nói là các quyết định đáng ngại?

- Rất đáng ngại. Ít ra là cho tới lúc này, vấn đề loại bỏ nó chưa được đặt ra. Nhưng khi ta sẽ không cho nó gần mẹ.

- Vậy còn tôi, tôi có được thăm nó không?

- Anh thì lại càng không được... nhưng anh để tôi nói. - Con vượn nói như ra lệnh - Chúng ta ở đây không phải để than khóc mà để hành động. Vì thế, tôi có một số tin tức cho anh. Con anh sẽ sống trong một pháo đài dưới sự giám sát của các tinh tinh. Zaius đã có âm mưu này từ lâu và nó sắp đạt được mục đích.

Nói tới đây, con Cornelius giận dữ nắm chặt tay lại và lăm bắm chửi. Sau đó, nó nói tiếp :

- Anh cần biết rằng Đại hội đồng biết rất rõ những công trình khoa học của Zaius là vô giá trị nhưng họ vẫn làm ra vẻ tin rằng hẳn giỏi hơn tôi trong việc nghiên cứu một con người đặc biệt như con anh. Đại hội đồng hành động như vậy vì họ coi con anh như một hiểm họa cho loài khỉ. Họ tính lợi dụng Zaius để làm cho đứa bé trở thành vô hại.

Tôi rụng rời chân tay. Không thể để con tôi rơi vào tay con tinh tinh ngu xuẩn đáng sợ đó. Con Cornelius tiếp tục :

- Không chỉ riêng con anh bị đe dọa.

Tôi chết lặng đưa mắt nhìn con Zira, nhưng nó cúi mặt xuống. Con Cornelius vẫn tiếp tục :

- Các tinh tinh chống lại anh vì anh là bằng chứng sống chứng tỏ thuyết của họ sai, còn các khỉ đột thấy anh được tự do đi lại là quá nguy hiểm. Họ tin rằng anh sẽ đông con nhiều cháu trên hành tinh này. Nhưng bỏ qua đám con cháu tương lai của anh, chỉ riêng anh cũng đủ gieo rắc những sự rối động vào đám người ở đây. Một số báo cáo ghi nhận những triệu chứng bất bình thường ở những người được anh tới thăm.

Thực vậy, trong lần thăm mới đây nhất, tôi nhận thấy có một sự thay đổi rõ rệt ở những người bị giam. Hình như có một tiềm thức mật báo cho họ sắp có một sự phục sinh màu nhiệm. Họ chào đón tôi bằng một bản hợp xướng gồm những tiếng u u kéo dài.

Con Cornelius kết thúc một cách phũ phàng :

- Nói thẳng với anh, tôi sợ rằng trong khoảng mười lăm ngày nữa. Đại hội đồng sẽ quyết định loại trừ anh... hoặc ít ra cũng lấy đi một phần não của anh dưới chiêu bài thí nghiệm, về phần Nova, tôi nghĩ rằng họ cũng sẽ làm cô ta vô hại vì cô ta quá gần gũi với anh.

Sao lại vô lý như vậy! Tôi, một người được trao cho sứ mệnh có thể nói là gần như thần thánh, sắp trở thành một sinh vật khốn khổ nhất. Tôi thấy tuyệt vọng ghê gớm. Con Zira đặt tay lên vai tôi nói :

- Cornelius đã nói hết tình hình với anh. Nhưng còn một điều anh ấy chưa nói với anh là chúng tôi sẽ không bỏ rơi anh. Chúng tôi quyết định sẽ cứu cả ba và đã nhận được sự giúp đỡ của một nhóm vượn dũng cảm.

- Tôi có thể làm được gì với cái thân cô thế cô này?

- Phải chạy trốn. Phải rời bỏ khỏi hành tinh này không bao giờ được trở lại nữa. Phải quay lại Trái Đất. Chỉ như vậy mới cứu được anh và con anh.

Giọng nó nức lên như sắp khóc. Hóa ra nó vẫn gắn bó với tôi mà tôi không ngờ tới. Tôi thấy lúng túng vì sự đau khổ của nó và viễn cảnh phải vĩnh viễn xa rời hành tinh. Nhưng làm thế nào trốn khỏi hành tinh? Con Cornelius lên tiếng :

- Zira nói đúng đấy. Tôi đã hứa với cô ấy giúp anh chạy trốn và tôi sẽ thực hiện lời hứa, dù có phải mất chức. Tôi làm như vậy để thực hiện nghĩa vụ đối với loài khỉ. Nếu có một sự nguy hiểm đe dọa anh thì cách tốt nhất để tránh nó là quay trở lại Trái Đất... Trước đây, có phải anh nói với tôi rằng con tàu của anh còn nguyên vẹn và có thể đưa anh trở lại Trái Đất?

- Đúng vậy. Nó còn đủ nhiên liệu, dưỡng khí và thực phẩm để đưa chúng tôi tới tận cùng vũ trụ. Nhưng làm thế nào lên được tàu?

- Con tàu vẫn quay quanh hành tinh của chúng tôi. Một nhà thiên văn học bạn tôi đã xác định được vị trí của nó và đã biết các yếu tố của quỹ đạo của nó. Còn phương tiện nào để tới được nó à? Anh hãy nghe đây! Đúng mười ngày nữa chúng tôi sẽ phóng một vệ tinh khỉ tạo có người lái để nghiên cứu ảnh hưởng của các bức xạ, tất nhiên là lên cơ thể người lái... Đừng có ngắt lời tôi! Theo dự kiến, phi hành đoàn sẽ gồm ba con người: một con đực, một con cái và một con con.

Tôi hiểu ngay ý đồ của con vượn và phải chịu tài nó. Nhưng còn biết bao trở ngại!

- Một số nhà khoa học chịu trách nhiệm phóng vệ tinh là bạn tôi, tôi đã thuyết phục được họ hành động vì anh. Vệ tinh sẽ được đặt vào quỹ đạo con tàu. Ngoài ra, vệ tinh còn có thể điều khiển được để thực hiện một số thao tác. Cặp người phóng theo vệ tinh đã được huấn luyện để thực hiện một số thao tác điều khiển dựa vào phản xạ có điều kiện. Tôi nghĩ rằng anh còn thành thạo hơn chúng... Sau đây là kế hoạch của chúng tôi: gia đình anh sẽ thay thế cả ba con người của phi hành đoàn. Chuyện này không có gì khó vì tôi có những vượn giúp sức quan trọng. Đó là những vượn chán ghét những vụ giết người hàng loạt. Những khỉ khác không thể nhận ra trò gian của chúng tôi.

Điều này có thể lắm. Đối với phần lớn khỉ, một con người đơn giản là một con người, chúng thấy không có sự khác nhau nào giữa người này với người kia.

- Tôi sẽ cho anh theo một khóa huấn luyện cấp tốc trong khoảng thời gian mười ngày này. Anh có tin rằng anh có thể trở lại tàu của anh không?

Điều này thì chắc chắn là được nhưng lúc này không phải lúc tôi nghĩ tới khó khăn và nguy hiểm. Tự nhiên tôi không sao kìm được những tình cảm đau buồn khi nghĩ tới lúc phải rời hành tinh, chia tay Zira và những người anh em người của mình. Đối với những người này, tôi như một người đào ngũ. Tuy nhiên, trước hết phải cứu lấy con tôi và Nova rồi sau đó sẽ trở lại. Vâng, sau này tôi sẽ trở lại. Nhân danh những con người bị giam cầm ở trong các cũi, tôi thề sẽ trở lại.

Tôi bị rối loạn đến nỗi đọc to lời thề. Con Cornelius cười nói :

- Xin anh nhớ cho là chúng tôi cũng đã phát minh ra thuyết tương đối. Bốn hay năm năm trong con tàu của anh tương đương với hàng nghìn năm ở chỗ tĩnh tại chúng tôi. Từ đây tới lúc đó... tôi đã thảo luận với các bạn tôi về nguy cơ như anh nói nhưng chúng tôi chấp nhận nó.

Chúng tôi chia tay nhau sau khi hẹn gặp lại vào ngày mai. Con Zira ra trước. Lợi dụng chỉ còn lại một mình với con Cornelius, tôi lúng túng cảm ơn nó nhưng tự hỏi không hiểu sao con vượn này lại giúp mình. Như đọc được ý nghĩ của tôi, nó nói :

- Anh hãy cảm ơn Zira. Chính cô ấy mới là khỉ anh phải biết ơn. Chỉ có điều, không hiểu sao tôi lại phải vất vả để chuốc lấy bao nhiêu nguy hiểm như vậy. Có lẽ vì cô ấy sẽ không bao giờ tha thứ cho tôi nếu tôi là kẻ đồng lõa trong vụ giết người này... và...

Nói tới đây nó lưỡng lự. Biết con Zira đang chờ tôi ở ngoài hành lang và biết chắc con vượn

cái không thể nghe được câu chuyện, nó nói nhỏ nhưng rất nhanh :

- ... ngoài ra, đối với cô ấy cũng như đối với tao, tốt nhất là mày biến nhanh khỏi hành tinh này.

Nó đẩy cửa đi ra. Còn lại mình tôi với con Zira. Chúng tôi bước mấy bước trong hành lang. Tôi đứng lại nói “Zira” và ôm nó trong tay. Nó cũng bối rối như tôi. Tôi nhìn thấy dòng nước mắt chảy trên mõm nó khi chúng tôi ôm ghì lấy nhau. Thôi mặc cái hình hài ghê sợ vì tâm hồn nó đang đồng điệu với tâm hồn tôi. Tôi nhắm mắt lại để không nhìn thấy cái mặt vốn đã thô kệch lại càng xấu xí hơn vì xúc động, cảm thấy thân hình dị dạng của nó run rẩy sát vào người mình. Tôi cố áp má mình vào má nó. Chúng tôi sắp ôm nhau như một đôi tình nhân thì lương tri nó trỗi dậy và nó đẩy tôi ra một cách dữ dội.

Trong khi tôi đứng ngây ra không biết làm gì thì nó giấu mõm dưới lớp lông mượt như nhung của đôi chân dài. Con vượn cái góm ghiếc khóc nức nở, nói với tôi một cách tuyệt vọng :

- Anh thân yêu, không thể được. Đáng tiếc, em không thể. Trông anh thực góm ghiếc quá.

Chương 11

Âm mưu thành công. Việc cập vào con tàu diễn ra suôn sẻ. Tôi điều khiển vệ tinh từ từ tiến lại gần con tàu, đưa nó vào khoang mở sẵn để tiếp nhận xà lúp trở về tàu, sau đó cho các rô-bô hoạt động để đóng kín các lối vào lại. Các thiết bị trên tàu còn nguyên vẹn. Tôi cho các máy tính hoạt động, để thực hiện các thao tác khởi hành. Trên hành tinh Soror, những con vượn giúp đỡ tôi sẽ lập luận rằng vệ tinh đã bị phá hủy trên đường vào quỹ đạo.

Thế là một lần nữa tôi lại ngồi trong con tàu vũ trụ bay trong không gian về hướng hệ thống Mặt Trời với vận tốc ngày càng tăng, lướt đi như một ngôi sao chổi.

Cùng đi trên con tàu với tôi còn có Nova và Sirius, trái quả của mối tình liên hành tinh. Giờ đây, con tôi đã biết nói papa, mama và nhiều từ khác. Trên tàu còn có một đôi gà, một đôi thỏ và nhiều loại hạt khác nhau do các nhà khoa học khỉ đặt vào vệ tinh để nghiên cứu ảnh hưởng của các bức xạ lên chúng.

Kế hoạch của con Cornelius được thực hiện tới từng chi tiết. Việc thay thế bộ ba chọn trước được thực hiện không có gì khó khăn: người đàn bà thay Nova ở học viện, đứa trẻ sau này sẽ giao cho con Zaius. Con tinh tinh ngu xuẩn này sẽ chứng minh được đứa trẻ không thể nói và chỉ là một con vật. Có lẽ sau này, khi ta sẽ không kết tội tôi gây ra nguy hiểm nữa và để yên cho người đàn ông thay tôi sống yên lành vì người này không nói được. Có lẽ khi ta sẽ không bao giờ nghi ngờ là đã có sự đánh tráo vì bọn tinh tinh, như tôi đã nói, không phân biệt được con người này với con người khác. Con Zaius sẽ chiến thắng, còn con Cornelius có thể có đôi chút buồn phiền nhưng rồi mọi chuyện sẽ được quên rất nhanh. Mà đúng là đã quên thực vì các đám sao lấp lánh đang lướt qua phía ngoài con tàu sau mấy tháng lao trong không gian, về phần tôi, các kỷ niệm mờ nhạt rất nhanh theo nhịp độ nhỏ dần của ngôi sao siêu lớn Bételgeuse: nó biến thành một quả bóng nhỏ, sau đó thành một quả cam. Giờ đây nó trở lại là một điểm sáng trong thiên hà như mọi điểm sáng khác.

Có lẽ tôi sẽ điên nếu cứ tự giày vò mình. Phải, tôi đã cứu thoát những người thân yêu của tôi nhưng ở nơi xa ấy, ai là kẻ đang thương tiếc tôi? Con Zira chăng? Đúng, chỉ có con Zira. Nhưng những tình cảm nảy nở giữa chúng tôi chẳng có tính cách Trái Đất mà cũng chẳng có tính cách của bất kỳ nơi nào trong vũ trụ. Buộc phải chia tay thôi. Chắc nó đã tìm lại được sự yên tĩnh với những đứa con vượn sau khi lấy con Cornelius. Còn giáo sư Antelle? Quý thần ơi, tôi không thể làm được gì hơn cho ông nhưng có vẻ như ông đã thích hợp để tồn tại ở đó. Chỉ đôi khi tôi mới rùng mình khi nghĩ sống trong điều kiện như ông mà không có sự giúp đỡ của con Zira thì có lẽ tôi cũng đã rơi xuống sự cùng cực đó rồi.

Chúng tôi lên đường đã hơn một năm tính theo thời gian riêng trên tàu. Con tàu đạt tới vận tốc xấp xỉ vận tốc ánh sáng nên đã vượt qua một quãng đường dài trong khoảng thời gian ngắn. Rồi chúng tôi bước vào thời kỳ giảm tốc kéo dài một năm. Trong thế giới thu nhỏ của chúng tôi, tôi say sưa không chán với hạnh phúc gia đình.

Nova chịu đựng cuộc hành trình khá tốt. Hình như tình mẹ con đã biến đổi cô: cô càng ngày càng biết suy nghĩ hơn. Cô say sưa ngắm nhìn con mình hàng giờ. Đối với cô, con tôi là một thầy giáo dạy tiếng giỏi hơn tôi rất nhiều. Cô phát âm hầu như rất chuẩn những từ nó phát âm.

Cô vẫn chưa nói chuyện được với tôi nhưng chúng tôi thiết lập được một hệ thống tín hiệu đủ để hiểu nhau và luôn luôn gắn bó với nhau. Còn Sirius, với một tuổi rưỡi, nó là viên ngọc của vũ trụ. Nó bí ẩn và không ngừng đi lại mặc dù có trạng thái tăng trọng lượng. Tôi chỉ muốn mau chóng cho nó ra mắt loài người ở Trái Đất.

Một buổi sáng, tôi xúc động nhìn thấy Mặt Trời bắt đầu có kích thước đáng kể. Giờ đây, nó hiện ra trước chúng tôi như một quả bi-a màu vàng. Tôi chỉ cho Nova và Sirius và giải thích cho hai mẹ con thế giới mới sẽ như thế nào. Hai mẹ con tỏ ra hiểu. Hôm nay, Sirius nói năng lưu loát, cả Nova cũng vậy. Đúng là nhờ phép màu của tình mẹ con, phép màu mà tôi là người chuyển giao. Tôi đã không kéo được đám người trên hành tinh Soror ra khỏi sự u mê, nhưng tôi đã thành công hoàn toàn với Nova.

Mặt Trời mỗi lúc một to dần. Tôi dùng kính viễn vọng định vị các hành tinh và dễ dàng tìm ra sao Thiên vương, sao Thổ, sao Hỏa và... Trái Đất đây rồi!

Nước mắt dâng lên trong mắt tôi. Phải sống hơn một năm trên hành tinh của khỉ mới hiểu được sự xúc động của tôi. Sau bảy năm xa cách, tôi biết sẽ không gặp lại họ hàng cũng như bạn bè nhưng tôi vẫn nóng lòng gặp lại những con người thực.

Dán mắt vào cửa sổ, chúng tôi nhìn Trái Đất tiến lại gần. Giờ đây không cần tới kính viễn vọng để phân biệt các lục địa. Con tàu trở thành vệ tinh bay quanh Trái Đất. Tôi nhìn châu Úc, châu Mỹ lướt qua phía dưới. Và nước Pháp đây rồi.

Chúng tôi đáp xuống bằng chiếc xà lúp thứ hai. Tất cả các phép tính được thực hiện để chiếc xà lúp đáp xuống tổ quốc tôi và hy vọng là không xa Paris lắm.

Chúng tôi vào tầng khí quyển. Tôi cho các tên lửa hãm hoạt động. Nova nhìn tôi mỉm cười. Cô đã biết cười, biết khóc. Con tôi vươn tay ra và mở to đôi mắt ngỡ ngàng. Phía dưới chúng tôi là Paris. Tháp Eiffel vẫn đứng đó.

Tôi điều khiển con tàu rất chính xác. Kỳ diệu thay kỹ thuật! Sau bảy trăm năm xa Trái Đất, giờ đây tôi sắp đặt chân xuống sân bay Orly. Sân bay không thay đổi lắm. Con tàu sẽ đáp xuống một khu đất khá xa các tòa nhà. Nhất định người ta đã nhận ra con tàu và tôi chỉ có việc chờ. Không thấy có máy bay lên xuống. Sân bay đã bị bỏ rồi chăng? Không, kìa có một chiếc máy bay. Sao nó giống như in các máy bay lúc tôi ra đi đến thế!

Một chiếc ô-tô rời khu nhà chạy về phía chúng tôi. Tôi cho các tên lửa ngừng hoạt động, người càng lúc càng bồn chồn. Có biết bao chuyện tôi sắp kể cho những người anh em đồng loại. Có thể lúc đầu họ không tin tôi, nhưng tôi có những bằng chứng, có Nova, có Sirius.

Chiếc xe lớn dần. Đó là một chiếc xe tải nhỏ kiểu khá cổ, loại bốn bánh chạy bằng máy nổ. Tôi ghi nhận những chi tiết đó một cách máy móc, nghĩ bụng có lẽ chiếc xe được lôi ra từ một viện bảo tàng nào đó.

Tôi hình dung ngay ra một sự đón tiếp long trọng hơn. Nhưng sao ít người ra đón tôi thế, nếu tôi nhìn không nhầm thì tất cả chỉ có hai người. Tôi ngờ ngác, người ta không thể không biết. Lẽ nào biết rồi mà như vậy...!

Họ chỉ có hai người. Tôi nhìn họ không rõ lắm vì bị chói ánh Mặt Trời phản chiếu trên kính xe. Mà tấm kính mới bẩn làm sao! Một người lái xe và một người đi theo. Người này hình như mặc sắc phục sĩ quan. Tôi thấy ánh sáng phản chiếu trên các lon của người đó, nhất định người này phải là chỉ huy sân bay. Chắc những người khác sẽ theo sau.

Chiếc xe dừng lại cách chúng tôi khoảng năm mươi mét. Tôi bê con bước ra ngoài chiếc xà lúp. Nova theo sau với đôi chút lưỡng lự. Cô có vẻ sợ, nhưng tôi nghĩ cô sẽ quên ngay thôi.

Người lái xe bước xuống, nửa người bị đám cỏ che lấp, lưng quay lại phía tôi vì phải mở cửa cho người kia bước xuống. Tôi đã không nhầm: đó là một viên sĩ quan, nếu không cũng phải là một viên chỉ huy vì tôi thấy nhiều lon lấp lánh. Người đó nhảy xuống đất, bước mấy bước về phía chúng tôi và bước ra khỏi đám cỏ. Nova thét lên một tiếng, giằng lấy con từ tay tôi và chạy trốn vào chiếc xà lúp trong khi tôi như chôn chân xuống đất, không động đậy mà cũng không thốt ra được một tiếng.

Đó là một con khỉ đột.

Chương 12

Jinn và Phyllis cùng ngừng đầu khỏi bản thảo và nhìn nhau một lúc không nói một lời. Cuối cùng, Jinn cô gượng cười nói :

- Một chuyện bịa khéo.

Phyllis vẫn mơ màng. Một số đoạn của câu chuyện làm cô cảm động và cô thấy câu chuyện có vẻ thật. Cô nói nhận xét đó với người yêu :

- Câu chuyện chứng tỏ ở chỗ nào trong vũ trụ cũng có những nhà thơ và những tay bốc phét.

Cô tiếp tục suy nghĩ. Phải suy nghĩ mới tin được. Cuối cùng, cô đành không tin với một tiếng thở dài :

- Jinn, anh nói đúng, em đồng ý với anh... Sao lại có những con người biết suy nghĩ, những con người thông thái, những con người có thần cảm nhỉ? Không, không thể như thế được, người viết chuyện này nhất định đã bốc phét.

- Anh hoàn toàn đồng ý với em. - Jinn nói cho qua chuyện - Đã đến lúc phải trở về rồi đấy.

Anh giương buồm hết cỡ cho bức xạ của ba mặt trời chiếu vào, sau đó điều khiển các cần lái bằng bốn tay uyển chuyển trong khi Phyllis lắc mạnh đôi tai mượt như nhung, lấy hộp phấn ra thoa nhẹ một lớp phấn hồng vào chiếc mồm vượn cái.

Hết

[1] Tiếng La Tinh có nghĩa là chị, em - N.D.

[2] Để phân biệt với Trời Trái Đất - N.D

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>
Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :
Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>
Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>